

POZVÁNÍ NA CESTU

Katechetická příloha

Pomůcka pro učitele Nedělní školy a náboženství

2005-2007

4. díl

ze 4 dílů 1. ročníku dvouletého cyklu

ODPOVĚĎ ŘECKÝM POUTNÍKŮM 16.4.2006

J 12, 20-36 Hod Boží velikonoční

VSTUPNÍ VERŠ

*Žalm 27,1 – Hospodin je světlo mé a moje spása, koho bych se bál?
Hospodin je záštita mého života, z koho bych měl strach?*

LITURGICKÉ ČTENÍ

J 12,20-26

PÍSNĚ

V království Božím místa dost (S 359, EZD 694); Mír na zemi daruj nám (S 184, EZD 702); Ó dobrořeč, má duše, Bohu svému (EZ 103/1-2); O pokání (S 276); Radujme se vždy společně (EZ 397, BTS 1); Tvá, Pane, láska (EZD 635); Do země se skrývá (EZD 662); Zůstaň s námi, Pane (S 401); Tvá, Pane Kriste, věc (EZ 426)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– bezprostředním kontextem tohoto oddílu je scéna Ježíšova vjezdu na oslátku, kdy jej vítají veliké zástupy lidí, kteří přišli na svátky (Velikonoce) do Jeruzaléma (viz J 12,12-18). V této souvislosti **řečtí poutníci** nejsou ničím udivujícím. Nejsou to řecky mluvící Židé, nýbrž rození Řekové; jsou to pohané, kteří se jako poloviční proselyté připojili k židovství. Protože však nebyli obřezáni, nebyli povinni zachovávat Zákon v celé jeho šíři. Tato skupina polovičních proselytů představovala v prvotní církvi takřka most k pohanům. Byli prvními, které po Velikonočních oslovovali křesťanští misionáři. Snad proto je evangelista nenechává navázat kontakt přímo s Ježíšem, nýbrž prostřednictvím dvou učedníků Filipa a Ondřeje, kteří oba jsou nositelé řeckých jmen (tak Felix Porsch: „Evangelium sv. Jana“, Kostelní Vydří 1998). Jan tady asi zachycuje praxi rané církve, podle níž pohan, který se chtěl připojit ke křesťanství, musel být doporučen aspoň dvěma členy církve.

– *Přišla hodina, aby byl oslaven syn člověka* – Zdá se, že (podobně, jako při setkání s Nikodémem, viz J

3, 1nn) se Ježíš vůbec nezabývá záměrem učedníků, kteří jej chtějí seznámit s poutníky, ale začíná hovořit o „svě hodině“. Tim je určeno motto, které ovládá následující řeč. Vše, co Ježíš v následujících větách říká, je upřesněním a výkladem toho, co **tato hodina** obsahuje. K jejím obsahu patří vedle oslavení Ježíše, syna člověka, především jeho smrt, ve které se podle janovského pojetí oslavení uskutečňuje. K této smrti se také vztahují následující slova **o pšeničném zrnu**, které přináší plody, když odumře. V kontextu je to zásadní výpověď o Ježíšově postoji; mohli bychom zde mluvit o ústavě celého jeho života. Nechtěl sobecky uchovat sám sebe, nýbrž byl připraven obětovat svůj život.

– následující výrok *Kdo miluje svůj život, ztratí jej*, má své paralely u synoptiků (srv. Mk 8,35par) a navazuje na podstatu obrazu a dále ji rozvíjí. Jde o to, za jakých podmínek může člověk získat pravý život. Odpověď zní nesmyslně: Právě ten, kdo „miluje svůj život“, to znamená, kdo si ho chce uchovat za každých okolností a neumí se od sebe oprostit, jej ztratí. Vlastní, naplněný život nenalezne. Kdo naproti tomu „svůj život v tomto světě“, kde je

neustále ohrožen smrtí, „nenávidí“, to znamená, že ho nepovažuje za nejvyšší hodnotu, kterou by měl stůj co stůj uchovávat, ten ho získá. Vzdání se života je podle těchto slov skutečně cenou života. Takový život je žit ze sebe-darování a schopnosti vzdát se sebe. To byl zákon Ježíšova života a každý, kdo se s ním vydá na životní cestu služby, znamenající obětování života, bude mít podíl na jeho údělu ve smrti i v životě. Jen takto chápané a prožívá-né následování spojuje s Ježíšem natolik, že i ten, kdo ho následuje, bude tam, kde je Ježíš. Odpověděl tím Ježíš na příchod „Řeků“? – Při povrchním pohledu na věc tomu nic nenásvědčuje. – Přece však ve skutečnosti Ježíš Řekům vzkazuje, že po jeho **oslavení** (vyvýšení na kříž i na pravici Boží), se otevře cesta do společenství s ním (*kde jsem já, bude i můj služebník*) pro všechny, kdo ho následují, ochotní nést i krajní riziko.

– *Nyní je má duše sevřena úzkostí*

– Tato slova velmi silně připomínají události Ježíšova zápasu v Getsemane (Mk 14,33-36par), které Jan samostatně nezpracovává. Přesto se dá právem mluvit o „janovské hodině na Olivové hoře“ (F. Porsch). Ovšem, v Janově evangeliu Ježíš nebojuje se smrtelnou úzkostí a také neprosí Otce, aby od něj odňal kalich utrpení. Proto nelze úzkost psychologizovat jako strach ze smrti, nýbrž jako vnímání začínajícího utrpení, kterému jde Ježíš vstříc s plným vědomím, svobodně a beze strachu.

– **hlas z nebe** potvrzuje tento Ježíšův postoj. Hodina utrpení je zároveň hodinou oslavení. Bůh bere jako svou oslavu nejen mocné skutky a znamení, ve kterých se zjevila Ježíšova a tím i Otcova sláva, ale celé pozemské Ježíšovo dílo, včetně jeho **vyvýšení** na kříž.

– *Ještě oslavím* – předznamenává zmrtevýchvstání a působení vzkříšeného Krista v jeho církvi

– **nechápanost zástupu** – způsob, jakým zástup reagoval, je charakteristický pro hlubokou „bezbžnost“, která

je i v řadách zbožného lidu. Zástup to, co slyšel, vysvětlovat „přirozeným způsobem“ (zahřmělo). Někteří ze zástupu vzhledli nad přírodu, do říše andělů. Jen na samého Boha nikdo nepomyslel, s jeho zásahem a řečí nepočítali. Ale přitom tvrdili, že jsou věrní Písmu (v. 34) a vědí tedy, jak to s Bohem je.

– **hodina soudu nad světem** – je tu použit obrazně mytologický jazyk, který je nám dnes těžko srozumitelný. Předkládá totiž (apokalyptický) obraz světa, jež byl mezi Židy v době Ježíšově rozšířený. Podle této představy se moc zla – zosobněná satanem – pokouší získat vládu nad světem, popř. už ji nad částí světa vykonává. Evangelista Jan se tedy vrací k těmto představám, aby vyjádřil převratnou novost Ježíšova působení i jeho „kosmické“ rozměry (srv. podobný obraz u Lk 10,18 a Zj 12,9n). V podstatě chce říci, že ukřižovaný a vzkříšený Kristus znamená svou osobou i svým životem, do kterého patří také kříž a zmrtevýchvstání, konec starého světa, propadlého smrti, a začátek Božího světa, kde panuje život. V něm dochází k obratu, který zasazuje „tomuto světu“ definitivní smrtící úder. Rozhodující je, že se tento soud a tato změna vlády odehrává už „nyní“, v hodině Ježíšovy smrti a oslavení.

– **vyvýšení jako podmínka záchra-ny** – Janovo evangelium vidí vyvýšení na kříži jako obraz pro vyvýšení Ježíše do jeho vladařského postavení. Jako Vyvýšený a Oslavený přitáhne Ježíš lidi z temnoty světa a vlád smrti k Bohu, do života. Chceme-li tedy pochopit tento Janův názor na „vyvýšení“, je důležité, abychom se tuto dvojznačnost nesnažili odstranit. Oba významy: vyvýšení na kříži a do panovníckého postavení, patří jako jeden proces oslavení nerozlučně k sobě. Ve smrti je Ježíš v tomto dvojím smyslu „vyvýšen“ a „oslaven“.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– úskalím je už samotná volba tohoto textu. Obecně patří k oddílům ne-nádným pro výklad, natož pro výklad

dětem. Nesnažte se vykládat oddíl podrobně, spíše zohledněte fakt, že se jedná o velikonoční úlohu. K tomu se dobře hodí motiv pohřbeného zrna (viz Pracovní listy). Zvlášť při vyprávění této úlohy bude dobré přidršet se metodických pokynů pro Pracovní listy.

– zapomeňte protentokrát na Teofila a nenavazujte na předchozí „lukášovské“ úlohy. V celém 4. evangeliu jde o **zjevování a nalézání** Mesiáše v Ježíši (J 1,29; 1,40-50, 2,11; rozhovor s Nikodémem J 3,1-21; všechny tzv. zjevovatelské výroky „Já jsem“.) Toto zjevování se děje dialogicky, polemicky, často až konfliktně. Jan je mnohem víc polemický a vyhraněnější proti oficiálnímu židovství než synoptici. Tento oddíl také „zjevuje“, jak je tomu s Mesiášem: je to ten, který oslaví Boha svou smrtí, který je jako pšeničné zrno, jež vydá mnohý užitek tím, že samo zemře... Možná je zajímavé, že při všech variacích na metaforu zrna (rozsévač, hořčice atd...) se celý NZ kromě tohoto místa vyhýbá obrazu zrna, které musí umřít, aby vydalo užitek. Dost možná se mu vyhýbá, protože to moc připomíná řecká mystéria. (J. Mrázek).

– není tady prostor pro žádné romantické povídky, žádný výpravný, dramatický děj jako v pašijních oddílech. Drama se tu odehrává v Ježíšově sebezjevení: odpovědi těm, kdo jej hledají (jako Mesiáše) je, že Mesiáš musí zemřít, aby to přineslo užitek mnohým (Židům i Řekům). Vlastní odpověď spočívá v tom, že Ježíš usměrňuje očekávání, s jakým za ním lidé přicházejí, a zve je ne k „přihlízení“, ale k rozhodnutí pro víru.

3. METODICKÉ POKYNY:

Děti mohou na začátku vybarvit různými pastelkami jednotlivé cesty, aby přišly na to, které pojmy k sobě patří. Společně pak můžete mluvit o tom, jestli jsou pro lidi taková spojení obvyklá, proč jsou asi slova takto pospojována a jaký to dává smysl. Ježíšova odpověď řeckým poutníkům, o které potom budete vyprávět, zvláštní spo-

jení osvětluje. Nakonec se děti mohou pokusit vymyslet a do prázdných políček vepsat jinou dvojici, která odpovídá logice Ježíšova přirovnání.

4. POMŮCKY:

– hrst zrní, květináč s naklíčeným, rašícím obilím, několik klasů obilí, krajíček chleba

Můžete pak názorně předvést, jakým „procesem“ musí zrno projít, než se stane chlebem, z něhož mají lidé obživu. Pomocí vám může být i píseň EZD 662. Na ní se dá, zvlášť pro mladší děti, ilustrovat velikonoční příběh s přihlédnutím k probíranému janovskému oddílu.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro **mladší** školní věk:

Víte, co se musí stát s obilným zrnem, než si můžeme ukrojit krajíc čerstvého chleba?

Napadlo vás někdy, že to zrno musí vlastně nejdřív zemřít, aby z něj vyrostla úroda?

b) pro **střední a starší** školní věk:

Stáli jste někdy moc o setkání s někým pro vás důležitým, populárním, známým (zpěvákem, sportovcem, hercem, holkou nebo klukem...)?

Odvážili jste se jít za ním sami, nebo jste požádali někoho, o kom jste věděli, že má k němu blíž, aby vás seznámil, představil, nebo vám jej aspoň zblízka ukázal?

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) pro **mladší** školní věk:

Pro tuto skupinu dětí omezte vyprávění na verše 23-26. Jde o to zprostředkovat jim velikonoční událost (a nezatěžovat je janovskými souvislostmi, vytrženými z kontextu), k čemuž ilustrace s obilným zrnem docela postačuje.

I. Motivace

II. Ježíš vysvětluje učedníkům své poslání na příkladu obilného zrna

III. Být oslaven a vyvýšen znamená sloužit a položit svůj život za mnohé

IV. Smrti to nekončí, to je ta Boží oslava, ke které jsou zváni všichni, kdo Ježíše následují

b) pro **střední a starší** školní věk:

Využijete-li nabízenou motivaci, můžete navázat tím, že lidé stáli o setkání s Ježíšem (buď že ho považovali za důležitého nebo na něj byli pouze zvědaví, protože se o něm hodně mluvilo...) a kontaktovali Filipa (učedníka řeckého jména a zřejmě také původu), aby je k Ježíši přivedl. Vyprávění můžete pojednat dialogickou formou. (Poutníci mluví s Filipem; Filip mluví s Ondřejem; Filip s Ondřejem mluví s Ježíšem; Ježíš mluví se svými učedníky, zástup mluví s Ježíšem, Ježíš mluví k zá-

stupu... až to skoro připomíná hru).

- I. Motivace
- II. Lidé hledají Ježíše a osloví jeho učedníka
- III. Filip jde za Ondřejem a společně jdou oslovit Ježíše
- IV. Ježíš odpovídá svým učedníkům; na „minipodobenství“ s obilným zrnem odhaluje svůj úkol a poslání
- V. Oslavení Syna člověka neznámá popularitu, ale ztrátu života k užítku mnohých
- VI. Bůh se přiznává k tomu, co Ježíš říká a dělá
- VII. Zástup reaguje nechápavě
- VIII. Ježíš odpovídá výzvou k rozhodnutí ve víře

VYPRÁVĚNÍ

NĚJACÍ LIDÉ HLEDÁJÍ JEŽÍŠE

To tenkrát do města proudily davy lidí, ale ne proto, že by tam snad obchodníci něco rozdávali zadarmo, z jiného důvodu to bylo: To město se jmenuje Jeruzalém a byly zrovna svátky, na které se lidé hrnuli do chrámu z blízka i z daleka. Byli mezi nimi i cizinci, kupříkladu nějací Řekové, kteří se toho všeho chtěli zúčastnit – chtěli se klanět Bohu, jak říkali.

Tihle Řekové už se asi doslechli o Ježíšovi (není divu, už se o něm hodně povídalo). Doptali se na něj a zašli pak za jedním z jeho učedníků, který měl řecké jméno (jmenoval se Filip) a tak možná i uměl řecky, a prý: Pane, rádi bychom viděli Ježíše.

Filip se sebral a běžel za Ondřejem: „Představ si, jsou tu nějací lidé, nejsou od nás, přišli zdaleka a říkají mi pane. A chtějí vidět Ježíše.“ Chvíli si o tom s Ondřejem povídali (a moc bych za to nedal, že z toho měli docela radost: konečně se Ježíšova sláva dostane i za hranice a my budeme u toho). Potom spolu šli za Ježíšem a řekli mu to.

PODOBENSTVÍ O PŠENIČNÉM ZRNU

Když to Ježíšovi řekli, on jim na to odpověděl – a to už víme, že Ježíšova odpověď je v těchto vyprávěních nejdůležitější, důležitější než to, kolik tam bylo lidí nebo co si mysleli. Ježíš jim odpověděl a chvíli to vypadalo, že si taky myslí, že teď bude slavný: „Přišla hodina, aby byl Syn člověka oslaven,“ řekl. Jenže pak asi zůstali jak opaření, protože začal mluvit o své smrti. „Amen, amen,“ povídá (řekl to amen dvakrát, aby si všimli, že to, co poví, bude důle-

žitě), „jestliže pšeničné zrna nepadne do země a nezemře, zůstane samo. Ale když umře, je z něj velký užitek.“

Tomu by rozuměli – že když má vyrůst obilí, napřed musí semínko takřikajíc umřít. Huř se rozumělo tomu, že Ježíš k takovému semínku, co musí umřít, přirovnává sám sebe. A vůbec nejhůř se jim přijímalo to, že zachránce světa (říkalo se taky mesiáš anebo Syn člověka) zachrání svět tím, že umře. Kdyby neumřel, nic zvláštního z toho pro nás nevzejde, asi jako když máte v ruce semínko – můžete být rádi, že ho máte, ale v ruce vám nevyroste. Ale když umře (jako semínko v zemi), budeme z toho mít obrovitý užitek.

To je tedy divné oslavení, umřít pro druhé lidi, říkali si učedníci. Ale Ježíš pokračoval a dodal ještě tohle: že kdo se k němu chce připojit, musí se zříct možnosti být sám svůj pán (natož ještě dělat pána jiným) a musí se vzdát lákadla zařizovat sobě i druhým všechno pěkně podle svého a všem se zalíbit a o všem rozhodovat ke své libosti a spokojenosti. Naopak, všechno musí dělat podle Ježíše: „Kdo mně chce sloužit, ať mě následuje.“ Zkrátka: Kdo sám sebe pokládá za střed světa, o hodně se tím připraví. A co ten, kdo následuje Ježíše? „Kdo mně slouží, ten dojde cti od Otce,“ řekl na to Ježíš. Kdo se rozhodne následovat Ježíše (a nedělá vždycky všechno jen podle sebe), ten je Bohu blíž a získá víc, než myslel.

CO ŘEKL BŮH A CO LIDÉ

Potom jim Ježíš řekl, že přišel na svět právě kvůli té hodině, kdy umře jako pšeničné zrna, aby z toho všichni mohli mít užitek. Právě v tu hodinu bude oslaveno jméno nebeského Otce (co se mu přišli klanět tamti Řekové, kteří Ježíše chtěli vidět).

Byla pravda, co Ježíš řekl. Však to Bůh potvrdil. Zato všichni ti lidé, kteří tenkrát šli do chrámu slavit svátky, z toho byli trochu zkoprněli. Jedni hledají Boží hlas v přírodě (tenkrát říkali, že zahřmělo), druzí se spíš rozhlížejí po nějakých andělech, ale že by měli Boží hlas hledat v Ježíšově smrti, to se jim moc nepozdávalo.

A tak koukali, kde zahřmí nebo odkud se objeví anděl, a taky se hrozně báli, odkud se kdy vynoří satan (neboli ten, kdo všechno kazí a kdo hlavně zkazí a uvede do neštěstí a do záhuby nás všechny). A právě o něm Ježíš pokračoval: Tu hodinu, kdy umře pšeničné zrna neboli Ježíš, právě v tu hodinu má satan odzvoněno, končí.

Tady něco nehraje, namítli mu lidé, kteří to poslouchali. Učili jsme se, že přijde mesiáš, zachrání nás a zůstane tu už navždycky. Jak to jde dohromady s tou smrtí zrníčka? Jak může mesiáš umřít a přitom tu být napořád? Jak to teda je, o kom mluvíš? Kdo je Syn člověka, který porazí satana?

Vrtalo jim to hlavou. Když někoho „vyvýšíte“ na kříž (a tím ho zabijete), jak ho tím můžete zároveň vyvýšit na trůn jako krále?

VĚRTE VE SVĚTLO

Začali jsme tím, že přišli nějací Řekové za Filipem, jestli by nemohli vidět Ježíše, pamatujete? Přišli se klanět Bohu a chtěli se podívat na Ježíše. Filip s Ondřejem s tou zprávou běželi za Ježíšem.

Pak uslyšeli to podobenství o pšeničném zrnku – aby všichni lidé pochopili, kdo je mesiáš a jak to Pán Bůh udělá se záchranou světa. Nešlo jim to na rozum, tak o tom všelijak přemítali a báдали. A najednou slyší, jak Ježíš dodává ještě něco:

„Ještě pořád je mezi vámi světlo, tak se nezastavujte, dejte se na cestu a pojdte za tím světlem, než vás překvapí tma.“ Když si to srovnali v hlavě, pochopili z toho tohle: že Ježíš tu není ke koukání, ale k následování. Cizinci ho chtěli vidět, učedníci jim ho chtěli ukázat, to je všechno dobře, ale je to málo: Ježíš tu není ke koukání, ale k následování. Ani poslouchat hromobití, ani pozorovat rej andělů – máme se držet světla, když Ježíš svítí na cestu. Nemusíme být pupek světa, naopak: můžeme se snažit dělat všechno tak, jak to říkal Ježíš, a můžeme se spolehnout, že jeho světlo nám svítí na cestu správně. Vždyť to potvrdil i sám Bůh.

Potom od nich Ježíš odešel, ale aspoň ti, kdo mu věřili, už věděli: Pšeničné zrno (rozumějte: Ježíš) neumře nadarmo. Snad z toho měli radost.

MODLITBA

Pane Bože, kéž bychom uměli dobře naslouchat, co nám říkáš, a míň myslet sami na sebe. Děkujeme za to, že ze smrti zrnka vzchází nový život; děkujeme za to, že Ježíšova smrt přinesla nový život i nám. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Stáli jste hodně o něco, byli jste zvědaví na někoho, usilovali jste o setkání s někým – a když se vám to podařilo, splnilo to vaše představy? Nebyli jste zklamaní, že je to trochu (nebo hodně) jinak než jste čekali?
- Už jste s někým, kdo se nepočítá za věřícího, mluvili o Ježíši? Začal se ptát sám, nebo jste o něm, při nějaké příležitosti, začali sami vyprávět?
- Co pro vás znamenají Velikonoce? (*To je těžká otázka; spíš otevírá prostor pro učitele/učitelku, aby dětem zprostředkoval nebo „dověděl“*, co pro něj/ni Velikonoce znamenají).
- Zkuste nechat děti postupně povědět, jak rozumí jednotlivým pojmům z Pracovního listu (co si představují pod „povýšením, sebezáchovou, ziskem, utrpením, oslavou...“)
- Stalo se vám někdy, že to, co vypadalo jako pěkný průšvih, jako prohra, se nakonec ukázalo jako něco užitečného, z čeho jste měli prospěch?

VJEZD DO JERUZALÉMA 23.4.2006

A PROROCKÝ NÁŘEK NAD CHRÁMEM

Lk 19, 28-44; (13, 33-35; 21, 5-6) 1. po Velikonocích

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 118,26-27a — Požehnaný, jenž přichází v Hospodinově jménu. Žehnáme vám z Hospodinova domu. Hospodin je Bůh, dává nám světlo.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 19,35-40

PÍSNĚ

Vítej, Jezukriste (EZ 262); Připravujte cestu (S 239); Má duše Boha velebí (S 176, BTS 29); Zvedněte, brány, svrchků svých (EZ 273); Kamení volati bude (S 2); Vše, co má dýchání (BTS 16); Haleluja chvalte Pána (S 65); Už přijíždí vlak Boží (S 355); Neskládejte v mocných nádeji (S 215, D 632)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ

A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **starozákonní souvislosti** – evangelista nepíše „reportáž“ o tom, jak slavně Ježíš vjížděl do Jeruzaléma, ale učí nás pohledu víry. To, co se kolem Ježíše děje, má hluboké souvislosti s událostmi Boží záchrany, které zvěstovali starozákonní svědkové, proroci i žalmista. Proto zmiňuje prorocká slova, proto příprava vjezdu probíhá jakoby podle předem připraveného plánu. V evangelistově pohledu zůstává starozákonní zvěst otevřená a jejím vyvrcholením a jedinečným naplněním se stává právě Ježíšův příběh.

– **pokračoval v cestě do Jeruzaléma** (v. 28) – příběh, který jinak v úvodní partii (vv. 28b-38a) vypráví podle Marka, zařazuje Lukáš výslovně do souvislosti s Ježíšovou cestou (Lk 9,51), na níž dovrší svoje mesiášské/spasitelské poslání a která je výslovně předznamenána motivem utrpení. Toto „předznamenání“ brání rozumět vyprávění jako jednoduše vítězoslavnému příjezdu.

Katecheticky můžete tento motiv zpracovat dodatečně: Teofil si při vyprávění samozřejmě „vzpomene“ na triumfální vjezdy antických potentátů – a Lukáš ho upozorní, že neoslavuje někoho,

kdo prostě všechno vyhrál. Závěrečný „jeremjášovský“ pláč spojuje vyprávění s Lk 13,33-35. Lukáš líčí Ježíšův vjezd jako symbolický prorocký „happening“ – nekrálovský příchod pravého krále. Právě jako prorocky provokující a „nekrálovsky kralující“ služebník Hospodinův to nakonec od jeruzalémských potentátů – velerady, Piláta a Heroda (srv. ještě i ohlas Sk 4,27), patričně „sčytá“.

– **oslátko**, nachystané, až ho někdo odváže, „pochází“ z Gn 49,11. Odvážáno má být ve chvíli, kdy „přijde“ ten, který se má podle Jákobova požehnání a zaslíbení ujmout vlády nad Izraelem a jehož budou respektovat národy – mesiášský panovník. Zaslíbení souzní se Zacharjášovou prorockou písničkou o králi tichém, plném spravedlnosti, který se nevyvyšuje, ale je poníženy, tj. blízký těm, kdo jsou „dole“ (Za 9,9). Bude-li se Teofil ptát, jak Ježíš věděl, že tam to oslátko bude, může mu Lukáš odpovědět právě odkazem na tato starozákonní místa: Napsal jsem to, milý Teofile, jako takovou „hlášku“. Když chci dát bez dlouhého vysvětlování najevo, na jakou linii Ježíš navazuje, vyjádřím to tím, jaké zvíře a od jakého stromu se na jeho příkaz odvažuje.

- **nalezli vše, jak jim řekli** (v. 32) – v momentě, kdy Marek opakuje znova údaj o uvázaném oslátku (snad aby podtrhl, že Ježíš si poslal pro oslátka z Gn 49,11), Lukáš zdůrazní, že poslední učedníci zjišťují platnost Ježíšova příkazu. Posun může signalizovat, že evangelista nechce ohromit jakousi divuplností, ale jde mu o to povzbudit důvěru, která se nebojí spolehnout na Ježíšovo slovo.

- **vjezd do Jeruzaléma** nese formální znaky triumfálního vjezdu římských císařů (v 70. letech 1. stol. byl proslavený např. triumfální vjezd Tita, pokorníka Jeruzaléma). Ježíš si ovšem místo symbolicky správného vojenského oře vybírá oslíka. Vyprávění je nabito očekáváním, radostí z toho, který přichází. Evangelijní podání zároveň paroduje triumfální mocenské manýry římských císařů (jako by místo na tanku vjel na koloběžce). U Lukáše nejde zřejmě o jediný záměr, protože jeho vyprávění ústí do konfliktu s farizeji – v. 39n.

- **Hosana, požehnaný, který přichází ve jménu Páně** – je úryvek z 118. žalmu (v. 26), kterým vítali davidovského krále, když se ujímal vlády. Žalm tady vzdává díky za „krále“, který přichází „ve jménu Páně“, tj. představuje, ba ztělesňuje Boží záměry a účel, pro který byl vyvolen Izrael. Takto oslavovat Ježíše znamená vyslovit nejnítěrnější očekávání i radost nad tím, že PŘICHÁZÍ ten, který pravdivě a plně ztělesňuje Boží záměr. Uvítací hosana dosvědčuje – „už je to tady!“

„Požehnaný, který přichází...“ byla zároveň písnička, kterou prvokřesťanské sbory vyjadřovaly svou důvěru a naději v Ježíšovu blízkost i vítězství při večeři Páně. Lukáš tady s chutí přebírá zvěstnou vynalézavost Markova vyprávění: Sloku dobře známou z „liturgie“ zařadil do vyprávění, které otvírá pašijní týden. Tento nový kontext pro „starý známý“ liturgický úryvek podtrhuje, že ten, kterého sbor nadšeně vítá jako Vzkříšeného Pána, je totožný s tím, který šel cestou kříže (srv. i Lk 13,35).

Za slovy takového vítání nepochybně proznívá i pokračování žalmu, *vítáme vás z Hospodinova domu* (Ž 118,26b). Jaké odpovědi z Hospodinova domu, tedy z chrámu, se dočká tento vítaný přicházející? Bude přivítán – nebo skončí jako *kámen, který zavrhlí stavitelé?* (Ž 118,22; srv. Lk 19,47; 20,17nn).

„**Na nebi pokoj a sláva na výsostech!**“ – chvalo zpěv zástupu je pozemskou ozvěnou úvodního chvalozpěvu nebeského (Lk 2,14). Zatímco při narození zvěstoval nebeský sbor „pozemšťanům“, co k nim s Ježíšem přichází za nebeské dary, nyní „pozemšťané“ odpovídají „do nebe“, že už jim to začalo docházet.

- **Ježíšova odpověď farizeům** (v. 39-40) – Ježíšovi protivníci jsou pobouřeni tím, že se Ježíš nechává vzývat jako mesiášský nositel „nebe na zemi“. Jeho odpověď zůstává na rovině prorocké kritiky. „Volání kamení“ navazuje nejprve na Křtitelovu kritiku do sebe zahleděně samospravedlnosti: „Bůh může Abrahamovi stvořit děti z tohoto kamení.“ (Lk 3,8) Učedníci z řad prorocké kritiky „Volání kamení“ navazuje nejprve na Křtitelovu kritiku do sebe zahleděně samospravedlnosti: „Bůh může Abrahamovi stvořit děti z tohoto kamení.“ (Lk 3,8) Učedníci z řad pohanů (jako třeba Teofil), kteří adresují tuto žalmovou chválu Vzkříšenému Pánu, se mohou oprávněně radit mezi „dětí Abrahamových“.

Motiv volání kamení zároveň předjímá, že nezůstane na kameni kámen, že chrám jako centrum oslavy Božího díla „na zemi“ bude vyvrácen (19,44; 21,6). Volající kamení zní jako prorocká kritika (srv. Abk 2,11), která i církvi připomíná, že se nelze s tradiční samospravedlností upínat na osvědčená náboženská místa, zavedené autority, zaběhané tradice.

- **cesta do Jeruzaléma končí pláčem** (vv. 41-44) – prorockým nářekem nad duchovní tupostí slavného centra: „*Nepoznalo jsi čas svého navštívení.*“ Motiv „navštívení“ hraje u Lk důležitou roli: srv. 1,68, kdy oněmělý a opět promluvíš chrámový (!) služebník Zachariáš velebí Boha, protože v přicházejícím spasiteli „navštívil svůj lid“. Čas, který plynul jakoby bez

Boha, se stal „těhotným“ slitovnou Boží blízkostí, nadějeplným a osvobodivým jednáním (srv. např. Gn 50,24-25; Ex 3,16; 13,19). Teď, když je Ježíš Jeruzalému a chrámu na dohled, pláče nad neschopností tuto zvláštní blízkost rozpoznat a slavít.

– **souvislost s Lukášem 13,33-35 a 21,5-6** – podtrhuje prorockou polohu Lukášova vyprávění. „Jeruzalém zabíjející proroky“, kde „nezůstane kámen na kameni“ symbolizuje náboženskou pýchu a sebeshlíživost, neschopnost otevřít se aktuálnímu oslovení, falešnou soustředěnost na „odvěké“ hodnoty. Lukáš Ježíše vřazuje do prorocké linie, tj. mezi svědky, kteří se s touto pýchou a sebeshlíživostí utkávají, kteří vědí a v pravý čas se nebojí dosvědčit, že právě ty nejlepší duchovní tradice a odkazy se mohou zvrhnout tím nejhorším způsobem. Taková kritika všem vzbudí obecnou nevoli, pobouření a vposledu vyobcování ve jménu víry. Teofil tu může zjišťovat, že Ježíš není jen davově oslavovaný „Požehnaný Přicházející“, ale též odmítaný a neskladný prorok. Pro Teofila to může vyznít jako varování nenaletět laciné náboženské propagandě (jak před ní ostatně varuje 21. kapitola).

2. ÚSKALÍ PŘÍBĚHU:

– obraz učednického zástupu, provolávajícího „hosana“ chce svým způsobem inspirovat sbor: od toho tu jste, abyste takto Ježíše vítali a slavili. Nejsme tu ale proto, abychom zvyšovali Ježíšovu popularitu či oblíbenost. Jsme sice zvyklí poměřovat, jak je která osobnost významná a slavná, ale Ježíšovi nedodává váhu lidské provolávání slávy, ale starozákonní zaslíbení. Slavnostní pocit, že je nám kolem Ježíše „dobře“ (a čím je nás kolem něj víc, tím je nám líp), by neměl nikdy zakrýt Ježíšův kříž, osamění a zavržení.

– slovo soudu – *ten, který přichází*, vzbuzuje naději a radost z blízkosti záchranu, ale zároveň svůj lid soudí. Tichý král není potichu, když se Boží lid zpronevěruje. Ježíšův výrok prorocké

kritiky se netýká jen jeruzalémského chrámu. Připomíná, že neperspektivní jsou všechny praktiky, pomocí kterých chceme pozorné a otevřené naslouchání „událostem navštívení“ zaměnit za náboženství v naší vlastní režii.

– bude „volat kameni“, ale „nezůstane na kameni kámen“ – příběh je otevřen křesťanům z pohanů, neabrahamovským vyznavačům Krista, ale nelze ho prostě interpretovat „substitučně“, tj. že vyznavači z kameni nahradí Izrael. Lukáš nevidí církev jako představitelku kvalitativně lepšího náboženství, které se teď staví na troskách starého. I když se církev takto často chápala, takový křesťanský triumfalismus není na místě. Ježíšův nářek je prorocky opravdový, tudíž zacilený i do církve. Evangelista tu dává zaznít kající prorocké teologii: jestli něco jako Boží lid znamenáme, tak navzdory všem našim zpronevěrám a neschopnostem. Tento pohled přijde ke slovu např. ve Štěpánově kázání (Sk 7). Křesťané, kteří vezmou vážně tento apel, se stejně kající a sebekriticky umějí ohlédnout po svých dějinách, vlastních tupostech a neschopnosti rozpoznat „časy navštívení“.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Opět máte dvojí možnost: buď práci na obrázku s dětmi začnete nebo obrázek použijete v závěru vašeho setkání. U první možnosti pak při vyprávění osvětlíte, jaký význam má, že ke chvalo zpěvu vede právě cesta od kola, a jak to, že od chvalozpěvu vede zase k poprasku u kostela. U druhé možnosti si děti při zpracování obrázku (hledání správného řešení) zopakují hlavní linii vyprávění. Mluvte s dětmi i o alternativách, ke kterým cesta na obrázku nevede. Ptejte se jich, co asi představují. Teprve v kontrastu s nimi asi vynikne význam správné možnosti. Můžete děti také vyzvat, aby vymýšlely dopravní prostředky a kostelíky, které by byly v napětí s Ježíšovou cestou.

4. POMŮCKY:

– obrázky Jeruzaléma, palmových větví, chrámu, jásajících lidí, jezdce na oslu...

Vyjádríte „živým obrazem“ nebo scénkou některý důraz tohoto příběhu.

– obrázků rozbourané, zřícené stavby, která byla „národní“ či „cirkevní“ pýchou

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro **mladší a střední** školní věk:

Vyjďte z pracovního listu 32 (můžete si ho zvětšit do formátu A2 a probírat to s dětmi dohromady).

Zeptejte se nejdřív, které vozidlo může podle vás vjet do té brány? Potom zjistěte, které vozidlo tam může vjet podle pana malíře? Čekali jste to? Co to vyjadřuje o tom, který přijíždí? (Nestojí o žádnou povýšenou nebo odstrašující parádu atd.)

Potom můžete vyprávět příběh o vjezdu a na to navázat, k čemu vjíždějící zamíří.

Nebo si vyprávějte s dětmi o tom, jaké to je, když se na někoho těší: mluví o jeho příchodu, připravují se, vyhlízejí, běží mu naproti...? Jak slaví jeho příchod či příjezd?

b) pro **střední a starší** školní věk:

Pusťte dětem písničku „Hosana“ z muzikálu Jesus Christ Superstar. Zeptejte se jich, jak na ně působí – chór fotbalových fanoušků, slavnostní chorál v kostele, provolávání slávy vítězi, vděčnost a radost z příchodu dlouho očekávaného.

Pak vyprávějte příběh a srovnajte jeho vyznění s tím, nač jste přišli v úvodním rozhovoru.

c) **pro Teofila:**

Teofil také může říct, že už se těší, jak skvěle dopadne ta cesta do Jeruzaléma, co ji Lukáš pořád připomíná – Lukáš mu na to odpovídá příběhem, který končí pláčem nad tím, že město nepoznalo příležitost navštívení.

Teofil se může zeptat, proč vždycky

před večeri Páně společně říkají „Požehnaný, který přichází ve jménu Páně“, že neví, proč se ostatní z toho tak radují. Lukáš mu na to začne vyprávět příběh – jednotlivé motivy by měly být uvedeny do souvislosti „příchodu“ (přichází jako slíbený vysvoboditel a mesiáš /motiv oslátka/ – už jsme se dočkali – vzbuzuje očekávání – provokuje sebejistě – přichází jako prorocký kritik.)

Teofil samozřejmě může a má vstupovat Lukášovi do vyprávění, důležité však bude vybrat si jeden hlavní motiv, kolem kterého se rozhovor s Lukášem bude točit.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) osnova pro **mladší** školní věk:

Vyjďte-li z navržené motivace s obrázkem, postupujte v následujících krocích. Chcete-li jen vyprávět:

- I. Motivace – čím se Přicházející dopraví dovnitř, k vavřínovému věnci – a co to znamená?
- II. Ježíš posílá učedníky pro oslátko
- III. Ježíš vjíždí do Jeruzaléma
- IV. Zástup Ježíše vítá jako spravedlivého krále
- V. Pokračování s pracovním listem: Kam cesta „Požehnaného“ pokračuje?
- VI. Náрек nad Jeruzalémem

b) osnova pro **starší** školní věk:

Nabídnutá osnova zpracovává tentokrát teofilovské motivy (viz motivace). Osnova je podrobnější, jednotlivé body představují krátké odstavce nebo jen 1-2 věty.

- 1.1. Motivace – Teofil: Až Ježíš konečně dojde k cíli, do Jeruzaléma, to bude sláva!
- 1.2. Lukáš: Bude to víc než sláva...
- 2.1. Ježíš posílá učedníky pro oslátko
- 2.2. Teofil: Jak věděl, že tam bude?
- 2.3. Lukáš: Čeká tam na něj už od dob mesiášských zaslíbení
- 2.4. Poslouchaje, učedníci Ježíše uposlechli a na jeho slovo došlo
- 3.3. Ježíš si sedl na oslátko – a učedníci jak proměnění, mávají, prostírají pláště

3.4. Teofil: To je jak císařský triumfální vjezd!	5.1. Teofil: Cíl je blízko, Ježíš to musel prožívat úžasně
3.5. Lukáš: Ale je to víc, zní Hosana, Požehnaný,	5.2. Lukáš: Žádná vítězosláva, ale prorocký nářek
4.1. Teofil: To muselo být všude nadšení!	6.1. Teofil: Nad chrámem, co zbořili Římané?
4.2. Lukáš: Ale farizeové Ježíše kritizují	6.2. Lukáš: Ne nad chrámem, ale nad lidskou zatvrzelostí
4.3. a Ježíšova odpověď – ta je třeba i pro tebe, Teofile	

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Vzpomínáte si, když k vám měl přijít někdo, na koho jste se hodně těšili? Jaké to bylo? Vyhlíželi jste ho? Šli jste mu naproti? Doprovázeli jste ho při cestě? A překvapil vás také někdy někdo svým příchodem? Anebo tím, v čem a jak přijel a co potom dělal? Něco takového se přihodilo i Ježíšovým učedníkům.

II. JEŽÍŠ POSÍLÁ PRO OSLÁTKO

Blížili se k Jeruzalému. K hlavnímu městu, k cíli své cesty. Mnozí z těch, kteří ho provázeli, si s Ježíšem spojují nejrůznější naděje. Politické, vojenské, duchovní. Někteří čekají, že obnoví dávné izraelské království. Že usedne na trůn a prohlásí se za krále. A jiní zase čekají, že se postaví do čela ozbrojeného odporu proti Římanům. Že se zbrání v ruce vytáhne proti nepřítelům a bude se bit za svobodu své země. Že zvítězí anebo alespoň hrdinně padne jako mučedník.

A tu se stane něco nečekaného. Pán Ježíš posílá dva ze svých učedníků, aby mu z vesnice před Jeruzalémem přivedli oslátko. Prý, že je potřebuje. A tak oni jdou a nacházejí vše tak, jak jim jejich Pán pověděl. Odvazují oslíka, vracejí se a hlavou se jím možná honí otázky: Proč to oslátko? K čemu? Co to všechno znamená? Ale pak si možná vzpomněli, že ve Starém Zákoně je na několika místech také řeč o oslátku. To proroci psali, že právě tak, na oslátku, má ke svému lidu přijít Mesiáš, král Izraele. Že by ten okamžik Božího příchodu, čas Božího navštívení, nastával právě teď?

III. JEŽÍŠ VJÍŽDÍ DO JERUZALÉMA

Přivedli oslátko k Ježíšovi, hodili přes ně své pláště a Ježíše na ně posadili. Jedou dál, a jak se blíží k branám Jeruzaléma, přidávají se k nim další lidé, až je provází velký zástup. Celý ten průvod ale působí dost komicky. Jen považte: Král jede na oslu! Triumfální vjezd vladaře do hlavního města by měl přece vypadat jinak. Měl by jet na koni. Měl by být oblečený ve zbroji. V rukou by měl držet

pořádnou zbraň. Obklopen by měl být čestnou stráží a za ním by měl jet průvod zdatných bojovníků. Je-li Ježíš skutečně král, proč je ten jeho příchod tak „ne-královský“? Jen si to zkuste představit! To je, jako by dnes prezident přijel na Pražský hrad ne v limuzíně, ale na kole! Nebo kdyby nějaký generál v čele své armády nejel v tanku, ale na koloběžce! Je to normální? Provokuje nás to. Co tím chce Pán Ježíš říct?

Jede v čele svých učedníků jako král – ale je jiný, než jak si ho oni představují. Tím oslíkem, na kterém jede, dává najevo, že nepřichází jako mocný vojevůdce ani jako chladnokrevný válečník. Nepřichází se zbraní, nebude se bit. Tím, že jede na oslátku, odmítá všechny falešné představy, které si s ním lidé okolo něj spojovali. Ježíš nechce být Mesiášem vítězným – generálem, národním osvoboditelem, politikem, revolucionářem, ani králem na pozlaceném trůnu. Slyšíme zde, že Pán Bůh je často jiný, než si my lidé myslíme. Často také jedná jinak, než my lidé očekáváme. V tom, jak si Ježíš tehdy počínal, se však naplnila slova proroka Zachariáše: „Král tvůj přijde k tobě, spravedlivý a spasení plný, chudý, sedící na oslu...“

IV. JÁSOT ZÁSTUPŮ A NAPOMENUTÍ FARIZEŮ

Lidé Ježíše provázejí a provolávají mu slávu. Volají: „Požehnaný král, který přichází ve jménu Hospodinově.“ Oslavují Ježíše jako krále poslaného od Boha. To je přece úkolem všech věřících lidí – i nás dnes, kteří jdeme s Ježíšem. Celá církev má oslavovat svého Pána. Církev, která mlčí, je špatnou církví. Máme chválit a oslavovat Pána Boha za to, že navštívil svůj lid a přinesl mu vykoupění. Máme se radovat a jásat jako ty zástupy. A máme provolávat do všech stran, že Ježíš je ten „přicházející ve jménu Hospodinově“. Ale pozor! Nezapomínejme, že jásaní zástupů je vrtkavé. I před Pilátem budou zástupy volat, ale něco jiného. Pán Ježíš je Mesiášem ne proto, že ho lidé oslavují, ale proto, že ho poslal Bůh. A to jako Mesiáše „tichého a pokorného“, který nesměruje k svět-skému trůnu, nýbrž na kříž.

Ale ne všichni se radují a ne všichni Ježíše oslavují. Tak tomu bylo vždycky. Ne všichni věří, že Ježíš přichází od Boha. Farizeové, kteří celému průvodu přihlížejí, jsou pohoršeni tím, co slyší! Jakýpak král od Hospodina? Vždyť to je rouhání. Blud. Na něco takového ten člověk nemá právo. Farizeové nevěří, že by právě on, Ježíš, mohl být tím zaslíbeným Mesiášem, o kterém mluvili proroci! Až jednou Mesiáš přijde, určitě bude vypadat jinak! Proto se na Ježíše oboří: „Napomeň, Mistře, své učedníky!“ Ale on od-

pověděl: „Pravím vám, budou-li oni mlčet, bude volat kamení.“ Je správné, aby takto volali a oslavovali Hospodina. Už Jan Křtitel přece říkal, že si Pán Bůh může probudit své děti i z kamení. Budou-li mlčet ti, kteří jsou tady, kteří jsou mu teď nejbliže, nastoupí na jejich místo jiní. V těch slovech o „kamenech“ je skryto varování i pro nás. Jestliže my, křesťané, kteří chodíme pravidelně do kostela a hlásíme se ke Kristově církvi, zapomeneme na Pána Boha, obrátí se Hospodin jinam. Probudí víru v jiných lidech. A oslava mu bude zaznívat z míst, kde bychom to vůbec nečekali. Obrazně řečeno: Kamení mu bude zpívat a my se budeme divit a stát opodál.

V. JEŽÍŠŮV NÁŘEK NAD JERUZALÉMEM

Radost, smích, plésání, oslavy. Taková byla atmosféra v zástupu, který se ubíral směrem k Jeruzalému. A tu najednou, když před sebou uviděl město s Hospodinovým chrámem uprostřed, dal se Ježíš do pláče. Zase jsme tím zaskočení. Zase tomu nerozumíme. Co se to děje v tom všeobecném veselí? Namísto radosti pláč! Co to znamená: Král, který neskrývá své slzy? Ne, on nepláče nad sebou, nad údělem, který ho čeká. On pláče nad městem, ke kterému se blíží. „Kéž bys poznalo v tento den i ty, co vede k pokoji.“ Ježíšův pláč je prorockým nářkem. Město, ke kterému přijíždí, ho nepřijme, jeho obyvatelé ho odmítnou. Představitelé města ho nakonec odsoudí a vydají k smrti. Bude odmítnut, tak jako byli odmítnuti mnozí proroci před ním. Ježíšův pláč ukazuje, že je možné se tragicky minout s Hospodinem.

Jeruzalém, hlavní město, dávné sídlo králů. S chrámem, kde se každodenně konají bohoslužby, kde se lidé klanějí Hospodinu. A nyní – když se blíží Kristus, Boží Syn a Mesiáš – město ho odmítá a připravuje mu smrt. „Kdybys jen poznalo...“ vzdychá Ježíš. Tak blízko je ti Bůh, a ty nevidíš, je to skryto tvým očím. I ti nejvládnější se mohou minout. I ti nejbližší mohou zůstat daleko. Ti, kteří se domnívají, že Pán Bůh je uprostřed nich. Domnívají se, že plní všechny své náboženské povinnosti, a přece jsou slepí a nechápaví. Zatvrzelí. Je to výzva i pro církev. Myslíme si, že Pán Bůh je přece v našich kostelích a modlitebnách, že my mu rozumíme ze všech nejlépe, že plníme jeho vůli, že ho posloucháme – a přitom ho můžeme přehlédnout. Ale Ježíš tu hledí ještě dál. Vidí i to, že přijde čas, kdy Jeruzalém padne a Hospodinův chrám bude pobořen. Nezůstane kámen na kameni. Slyšíme zde, že není dobré svou víru sebejistě spojovat s nějakým „posvátným“ místem. Ani s lidmi, ani s institucí, ani s nějakou zavedenou zbožnou tradicí. Rozhodující je

poznat a přijmout Ježíše, který přichází ve jménu Hospodinově.
Rozhodující vždy bylo a je poznat „čas Božího navštívení“.

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste! Děkujeme, že k nám přicházíš. V tobě se setkáváme s Hospodinem. Děkujeme, že k nám přicházíš ne v světské moci a slávě, ale v pokoře a tichosti – jako král jedoucí na oslátku. Dej nám oči otevřené a srdce vnímavé, abychom tě poznali, přijali a vděčně ti provolávali slávu. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Viděli jste nějaký film se starověkou tematikou, kde byl také zpodobněn triumf krále či císaře? Co vám taková přehlídka připomínala?
- Komu dnes obvykle lidé provolávají slávu? Je takový člověk bohatý? Vykonal také něco pro druhé?
- Jakými dopravními prostředky jezdí mocní a slavní lidé?
- Jaké souvislosti se vám vybaví, když slyšíte slovo „chorál“? (fotbalová hymna – prastará slavnostní píseň – oslava...). Vítali učedníci Ježíše chorálem?
- V kterém období církevního roku vítáme Ježíše jako toho, který přichází?
- Dá se biblická zvěst jen přednášet pomocí slov, nebo je možné ji předvést také nějak jinak – divadelně – výtvarně? Je to v pořádku?
- Vzpomenete si na nějakou prorockou akci, kdy prorok určenou zvěst vyřizoval jako „scénku“?
- Může naše vyznání víry také někoho rozčílit a pobouřit?
- Už vás někdy napadlo při pohledu na nějakou majestátní stavbu – „z té nezůstane kámen na kameni“? Proč? – vypadala jako ruina – byla směšná ve své majestátnosti či nabubřelosti?

PODOBENSTVÍ O ZLÝCH VINAŘÍCH 30.4.2006

L 20,9-19 2. po Velikonocích

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 118,22-23 — Kámen, jež zavrhli stavitelé, stal se kamenem úhelným. Stalo se tak skrze Hospodina, tento div se udál před našimi zraky.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 22,1-8

PÍSNĚ

Vítej, Jezu Kriste (EZ 262); Mocný Bože, při Kristovu (EZ 419, BTS 46); Snažujeme se ve všem právě (EZ 477); My vyznáváme (EZD 605); Kdo je mocný jak ty, Hospodine (EZD 609); Jednou bude všechno jiné (BTS 89); Připravujte cestu (S 239); Byl jsi tam? (S 25)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– celé podobenství je především pro-rockým varováním před špatným chápáním toho, co je lid vyvolený, zvláštní. Nejde tu o předání štafety (Pán Bůh už teď není s Židy, ale s námi křesťany). V příběhu Izraele i v příběhu křesťanské církve běží o problém věrnosti a nevěry vůči Hospodinu a jeho smlouvě, o platnost zaslíbení, o aktuálnost soudu a milosti.

– **jeden člověk vysadil vinici...**

– Ježíšovým posluchačům to připomene notoricky známé podobenství: Hospodinova vinice (Iz 5, 1-7), která někdy nenese ovoce, jak by měla, je Boží lid, Izrael. Vinice je symbolem toho, co náleží Bohu, co je od něj svěšeno do opatrování a péče. Takové svěšování a obdarování zavazuje, protože vyvolení a pověření není v prvé řadě privilegium, ale úkol. Vinaři (tady vůdcové lidu), kteří dostali vinici do spravování a nesou za ni před pánem vinice odpovědnost, si ji přivlastnili (drže vyvlastnili), místo aby na ní pracovali s výhledem na odvod podílu ze zisku.

– právě náboženští vůdcové, **velekněží a zákoníci**, se tady v příběhu evangelia, po Ježíšově vjezdu do Jeruzaléma, dostávají s Ježíšem do stále

otevřenějšího a napjatého sporu: o Ježíšovu pravomoc (Lk 20,1-8), o původ jeho moci, o jeho poslání, o jeho identitu.

– **služebníci**, které pán vinice posílá k vinařům – srv. 2Pa 36, 15-16: „Hospodin, Bůh jejich otců, k nim nepřetržitě posílal své posly, protože měl soucit se svým lidem i se svým příbytkem. Oni však boží posly zesměšňovali, pohrdali jeho slovy a jeho proroky prohlašovali za podvodníky, takže Hospodinovo rozhořčení dolehlo na jeho lid a nebyl, kdo by ho zhojil“.

– **milovaný syn** – je u proroků označení Izraele a už proroci zažívali a dosvědčovali, že povoláný syn/ služebník stojí proti majetníkům pravdy. Tak se i Ježíš ke svému poslání zpřítomňovat živé Boží jednání proti těm, kteří jeho vinici zprivatizovali, otevřeně hlásí.

– **to je dědic!** – v podobenství je klíčový 14. verš (shodný téměř doslova s ostatními synoptiky) o reakci na poslaného „syna“ – to je dědic, když ho zlikvidujeme, uchvátíme dědictví pro sebe. Do TOHOTO TYPU REAKCE – uchvátit definitivně vinici, a tak jednou provždy vyřešit problémy s jejím pánem, který je beztak kdesi daleko – se podobenství strefuje především.

Podobenství odhaluje, k jak zhoubným koncům vede, když autority „vyvoleného a milovaného lidu“ zapomenou, že stále trvá autorita pána vinice, neboli Pána nad lidem Božím. Problém křesťanů je, že podobenství posloucháme, jako bychom nestáli v zástupu okolo Ježíše, ale Ježíšovi po boku. Že se nám však pokušení stát se majiteli a vymazat fakticky autoritu Pána nevyhýbá, geniálně analyzoval Dostojevskij ve své vizi Velkého inkvizitora (viz Bratři Karamazovi).

Ježíš toto podobenství vykládá veřejně, všemu lidu, je tedy na posluchačích, kdo a jak se v něm pozná.

– závěr (či spíše „ponaučení“) podobenství o tom, že **pán ji sebere TAKOVÝMTO vinařům – a dá vinici jiným**, je třeba vnímat podobně jako jiná podobenství, ne jako konstatování, co se stane s těmi, kdo Ježíše jako Božího Syna odmítají, ale jako varování před nenaplněním, zneužitím Božího povolání. Zasahuje právě ty posluchače, kteří mají sklon vystupovat majetnicko-autoritářsky. U Lk následuje jejich ohromená reakce: „To přece ne!“ (srv. Ř 3,4.6.31.) – odmítají, že by k něčemu takovému jako odebrání vinice mohlo dojít – a na to Ježíš znova argumentuje citátem o kameni, který stavitelé odmítli.

– **kámen úhelný** – je pravděpodobně klenák (vrchní kámen, který drží pohromadě celou klenbu) nebo možná základní kámen, od něhož se měří úhly a vzdálenosti při stavbě – každopádně, když ho stavitelé zavrhnou, (škrtnou jako nehodící se – jako se nehodí Ježíš), rozsype se jim celá stavba.

– **roztříští, rozdrťí...** (srv. Da 2, 34nn: kámen bez zásahu lidské ruky roztříští hliněné nohy sochy, co se o ní zdálo Nebükadnesarovi). Obrazná prorocká řeč tady stvrzuje, že příchod Božího království je nezadržitelný jako padající kámen. Nejde o likvidaci lidí mocenskými prostředky nebo zázračnou přírodní katastrofu využitou božskými silami.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– při vyprávění není třeba zastírat motivy nepřátelství, strachu a napětí. Někteří viděli v Ježíšovi bohorouhače, který ruší rozdíl mezi čistým a nečistým, přestupuje posvátné normy, nebere vážně zákon. I náboženské a politické důvody vedly k jeho ukřižování. Můžete děti upozornit, že Ježíšovým protivníkům, kteří tak lpěli na tradici, připadal, jako kdyby karikoval jejich – naše – náboženství – tuhle případnou aktualizaci je potřeba zaostrit nejprve do křesťanství, pak teprve jinam.

– nezakládejte u dětí na křesťanský antisemitismus. Židé jdou možná po jiné cestě než křesťané, ale povolal je stejný Hospodin a jeho zaslíbení plati. Křesťané nejsou noví či „náhradní“ Izrael obdařený většími privilegii.

– „zákonictví“ a „majetnictví pravdy“ jako postoj je záležitost, kterou Lukáš potkává a kritizuje už v rámci cirkve, byť to má v jeho evangeliu formu konfliktu Ježíše a izraelských autorit

3. METODICKÉ POKYNY

K OBRÁZKU:

Děti mají do horní části volných ploch po stranách vinného kmene napsat nebo namalovat, co dostaly a co umějí. Do dolní části pak, jaký užitek z toho mají a jaký úkol z toho plyne. Zpracování tohoto úkolu může buď sloužit jako motivační uvedení nebo být inspirací pro domýšlení poselství příběhu do situace dětí. Pokud obrázek použijete k motivaci, při vyprávění můžete navázat na to, že i vinaři v podobenství něco dostali a měli z toho užitek, ale chtěli ho jen pro sebe a odmítli to, k čemu je ten svěřený dar zavazoval. Pokud budete obrázek s dětmi dotvářet následně po vyprávění, je asi dobré nejdřív o úkolu z obrázku společně mluvit a hledat, co všechno je nám svěřeno, co jsme dostali a jestli tomu, k čemu nás to zavazuje, dovedeme dostat.

4. POMŮCKY

– obrázek vinice, flanelograf

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro **Teofila**:

Teofil může začít třeba nějakou svou zkušeností – že dostal za uši od vůdců – starších! – že ho někdo odbyl s tím „já tomu přece musím rozumět líp! – načez Lukáš může upozornit na problém „zbytnělé“ a majetnické náboženské autority – vyprávět podobenství.

A pak by se mohl Teofil zeptat: „Takže my, co věříme v Syna, už s tím problémy nemáme?“ – a Lukáš může říct NE – jakmile si tohle někdo začne myslet, je na cestě k malému, s kterým se utkával Ježíš.

Pro **mladší** školní věk:

Máte doma zvířátko, které je vaše? Znamená to, že si s ním můžete dělat, co chcete? Musíte se o něj starat – jak?

Pro **střední a starší** věk:

Víte o někom, kým druzí opovrhují, protože je jiný (jinak se obléká, dělá jiné věci, než si jeho okolí představuje...)?

Víte o nepřátelství, které k Ježíšovi chovali velekněží a zákoníci? Proč, co jim na Ježíšovi vadilo?

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) pro **mladší** školní věk:

Můžete vynechat vyprávění o roztržité, možná by to nepochopily jako varování, ale jako bezprostřední hrozbu.

- I. Motivace
- II. Vinice je pronajata vinařům
- III. Pán posílá služebníky pro podíl z výnosu vinice
- IV. Vinaři služebníky zbijí a vyženou
- V. Nakonec pán posílá svého syna
- VI. Vinaři syna zbijí
- VII. Pán dá vinici jiným

b) pro **střední a starší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Vinice je pronajata vinařům
- III. Pán posílá služebníky pro podíl z výnosu vinice
- IV. Vinaři služebníky zbijí a vyženou
- V. Nakonec pán posílá svého syna, vinaři ho však jako dědice zbijí
- VII. Pán dá vinici jiným
- VIII. Posluchači jsou překvapeni
- IX. Píseň o zavrženém kameni
- X. Zákoníci a velekněží se v podobenství poznali

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Máte rádi hroznové víno? Víte, kde se pěstuje a co všechno se z něj dělá? Viděli jste vinici? Nebo vás dokonce už rodiče s sebou vzali na návštěvu nějaké vinice či vinohradu? Zašli jste se s nimi podívat i do vinného sklípku? Pokud ne, tak si to s nimi zkuste domluvit, abyste si do nějaké vinařské oblasti udělali třeba o prázdninách společný výlet. Taková vinice i ten vinný sklípek s voňavými dřevěnými sudy vína stojí určitě za vidění. (Pokud jste odněkud z jižní Moravy, tak možná nějaký vinohrad rodiče nebo děda s babičkou mají a vy jim chodíte pomáhat...)

II. JEŽÍŠ MLUVÍ S VELEKNĚŽÍMI A ZÁKONÍKY

Když šel tentokrát Teofil za Lukášem, byl celý napjatý. Jen co se posadili, tak se zeptal: „Jak to bylo dál? Co následovalo po Ježíšově vjezdu do Jeruzaléma a jeho pláči nad tímto městem?“ A Lukáš začal vyprávět.

Ježíš učil v chrámu a zvěstoval tam evangelium, tu dobrou

zprávu o Pánu Bohu, který má rád každého člověka. Kolem Ježíše stáli velekněží a zákoníci. To byli vzdělaní mužové, kteří v chrámu měli hlavní slovo. Starý zákon znali skoro zpaměti, každý den si v něm četli. Lidé za nimi chodili a naslouchali jim. I za Ježíšem lidé chodili, chtěli slyšet i jeho, protože říkal věci, které od zákoníků neslyšeli.

Někteří velekněží a zákoníci však začali mít vůči Ježíšovi výhrady. Jeho počínání a mluvení se jim nezdálo. To, jak mluvil o Pánu Bohu, je rozčilovalo. Možná v tom jejich rodícím se nepřátelství bylo i trochu závisti, že on má víc posluchačů než oni. Ježíš byl v mnohém jiný než oni. Tím narušoval jejich uzavřený systém. Nezapadal do žádné jejich škatulky. Ježíš se jim však nevyhýbal. I jim se snažil vysvětlit, co říká a dělá. V některých věcech se shodli, v jiných však stáli proti sobě. Mluvili spolu, ale spor mezi nimi spíše rostl, než že by se zmenšoval.

III. JEŽÍŠ VYPRÁVÍ PODOBENSTVÍ O VINICI

Při jednom takovém rozhovoru, jim Ježíš pověděl podobenství o vinici a vinařích. Jeden hospodář měl pěknou vinici. Nekoupil ji od jiného hospodáře, ani ji nezdědil po svém tátovi. Sám ji založil. Založit vinici je těžká a složitá práce. Bylo třeba vyhledat slunný svah, zemi vyčistit a překopat do velké hloubky, dobře ji pohnojit a pak vysázet vinnou révu. Potom bylo nutné několik let vinici trpělivě okopávat, odstraňovat plevel a ošetřovat každý keř. Teprve pak mohlo přijít první vinobraní. Ale pak se stalo, že hospodář musel na dlouhý čas odcestovat. Pronajal tedy svůj vinohrad partě vinařů, aby ji obdělávali. Ti mu slíbili, že mu budou část úrody odevzdávat. Zbytek měl být jejich odměnou za práci. Taková byla mezi nimi domluva.

IV. PÁN POSÍLÁ SVÉ SLUŽEBNÍKY PRO PODÍL Z VÝNOSU VINICE

Po čase se přiblížil krásný čas vinobraní, čas sklizení sladkých plodů. Hospodář proto poslal svého služebníka, aby převzal jeho část úrody. Jednal přesně tak, jak se předem mezi sebou domluvili. Ale vinaři, kteří si vinici pronajali, služebníka nepřijali vůbec v dobrém. Dělali jako by o žádné dohodě nevěděli nebo jako by na všechno zapomněli. Místo části úrody dostal služebník spoustu ran. Celý zbitý se sotva dokázal vrátit domů. Vinaři odmítli hospodáři odevzdat domluvený podíl z výnosu. Chtěli si zkrátka nechat všechno pro sebe.

V. VINAŘI ZBIJÍ A VYŽENOU I DALŠÍ SLUŽEBNÍKY

Co na to pán vinice? Jak asi zatočí s takovými lumpy, kteří nectí žádné dohody? Vyřídí si to s nimi podle práva a potrestá je? Ne, on to místo toho zkusí s nimi znovu po dobrém. Doufá, že se mu podaří na vinaře zapůsobit. Má naději, že když na ně půjde po dobrém, tak svého špatného jednání zanechají. A tak k nim poslal postupně ještě dva další služebníky, aby přinesli část úrody. Ale ani oni nepořídili. Dopadli stejně jako ten první, ba ještě hůř. Vinaři je zbili a poslali zpět s prázdnou. A mohli být rádi, že vůbec zůstali naživu.

VI. PÁN POSÍLÁ SVÉHO SYNA, VINAŘI HO VŠAK JAKO DĚDICE ZABIJÍ

Ani po těchto špatných zkušenostech majitel vinice neztratil svou trpělivost. Pořád chtěl svou dobrotou přivést nájemce vinice k tomu, aby se zastyděli za své jednání a napravili se. A tak se rozhodl udělat ještě jeden pokus. Tentokrát už za nimi neposlal žádného svého služebníka, ale přímo svého milovaného syna. Řekl si, že na něj přece budou mít ohled. A poslušný syn se vydal na cestu. Vinaři ho uviděli už zdaleka. Teď měli snad poslední příležitost smířit se s hospodářem. Ale na to oni vůbec nemysleli. Místo toho si řekli: „Hele, přichází za námi hospodářův syn.“ Hned jim došlo, že je to dědic, kterému vinice po otci měla připadnout. „Zbavme se ho, zabijme ho a dědictví připadne nám, jako těm, kdo na této vinici hospodaří!“ Takový hrozný plán vymysleli. Už jim nestačilo to, co se na vinici urodilo. Chtěli mít pro sebe celou vinici. A tak svůj plán uskutečnili. Zmocnili se syna, vyvlekli za ohradu vinice a zabili ho.

VII. PÁN DÁ VINICI JINÝM, POSLUCHAČI JSOU TÍM PŘEKVAPENI

Takové podobenství vyprávěl Ježíš svým posluchačům. K tomu pak ještě přidal otázku: „Co tedy s nimi udělá pán vinice?“ Sám na ni hned také odpověděl: „Přijde, zahubí ty vinaře a vinici dá jiným.“ Mezi jeho posluchači byli i zákoníci a veleknězi. Tušili, kam Ježíš svým vyprávěním míří. Obrazu vinice přece proroci užívali o Božím lidu, o Izraeli! To bylo pro ty náboženské chrámové „špičky“ už moc. „To přece ne!“ říkali zvýšeným hlasem. Tak tím byli překvapeni. A jako vzdělaní a v knihách sběhlí lidé začali usilovně přemýšlet, proč jim Ježíš tento zvláštní příběh pověděl.

VIII. PÍSEŇ O ZAVRŽENÉM KAMENI – ZÁKONÍCI A VELEKNĚZI SE V PODOBENSTVÍ POZNALI

Aby jim to skutečně došlo, připojil Ježíš k podobenství ještě úryvek jedné biblické písničky. Připomněl jim žalm, ve kterém se zpívá o úhelném kameni (Ž 118,22-23): „Kámen, který stavitelé zavrhli, stal se kamenem úhelným.“ K tomu přidal Ježíš ještě varování: „Každý, kdo padne na ten kámen, roztrhne se, a na koho on padne, toho rozdrtí.“

Když toto varování uslyšeli veleknězi a farizeové, velmi se rozzlobili. Došlo jim, že to Ježíš vztahuje na ně – že oni jsou podle něj ti zlí vinaři i ti stavitelé, kteří zavrhli úhelný kámen, bez kterého stavba nemůže stát. Místo toho, aby o tom ještě více přemýšleli a šli do sebe, aby jim bylo líto, že takto jednají, tak se na Ježíše ještě víc naštváli. Toto Ježíšovo varování jim dávalo šanci, aby uviděli sebe sama v pravém světle, ale oni to nevzali vážně. Nechtěli zkrátka slyšet. Právě naopak. Z tohoto Ježíšova varování a nabídnuté šance udělali další jeho „minus“. A těch už měl u nich tolik, že se rozhodli ho zatknout. V tuto chvíli to však ještě neudělali, báli se zástupů, u kterých byl Ježíš oblíben.

IX. TOTO PODOBENSTVÍ JE I O NÁS A PRO NÁS

Na Teofila podobenství velmi zapůsobilo. „Škoda, že si to ti zákoníci nevzali k srdci. Nemuselo to s nimi a s jejich lidem tak špatně dopadnout.“ „Myslíš, Teofile, že to podobenství bylo jen o nich a nás že se už netýká? Určitě to Ježíš vyprávěl i o nás a pro nás.“

Přemýšlejme, jak a v čem se týká i nás dnes. Žijeme ve světě, který je i přes všelijaké lidské řádění pořád ještě Boží vinicí. Věříme přece, že tento dobrý a krásný svět vyšel z Boží ruky a Bohu patří. Smíme se těšit z krásných plodů této vinice. I za námi přicházejí všelijací Boží služebníci, různí Boží poslové, a připomínají nám, že svět patří Bohu a nám byl pouze svěřen. Že to, co tu vyrostlo a co dostáváme darem, není jenom naše a jenom pro nás. Že část té dobré úrody máme dát zpět majiteli vinice. Nasloucháme jim? Neodcházejí od nás s prázdnou?

Ale jak můžeme Pánu Bohu vrátit něco z toho, co nám tu dává? Když se k Pánu Bohu nebudeme otáčet zády. Když budeme brát vážně, co nám říká. Když mu k němu budeme mít úctu i lásku. Když se za něho nebudeme stydět. Když budeme prokazovat dobro druhým lidem. A hlavně, když s Božími dary nebudeme zacházet, jako by tu všechno bylo naše a ne Boží.

Právě to může být to dnešní nepřátelské jednání: že se člověk chová jako majitel vinice jménem svět, jako ten, kterému to tady na zemi patří a který si proto může dělat, co chce. Vždycky když takto zapomínáme, že žijeme na svěřeném a nevracíme svému

Stvořiteli část toho, co dostáváme, tak jednáme právě jako ti zlí vináři. Tak i my můžeme znevažovat Pána Boha, i jeho Syna, Ježíše Krista. Toho, který drží všechno pohromadě a chrání před sesypáním, tak jako úhelný kámen stavbu.

MODLITBA

Pane Bože, děkujeme ti za svět, ve kterém smíme žít, a všechny jeho krásy. Mnohé jsme od tebe dostali a stále dostáváme. Uč nás vděčností za to, co jsi nám svěřil. Za přírodu, za lidi kolem, za věci, které užíváme, za naše nejrůznější schopnosti... Ukazuj nám, jak můžeme druhým dělat radost a pomáhat jim. Děkujeme, že se tomu můžeme učit u Ježíše Krista. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Máte za něco svěřenou zodpovědnost? Myslíte, že zodpovědnost patří i k víře?
- Znáte z bible nějaké postavy, které se připojily k Izraeli, k lidu Hospodinovu?
- Mají křesťané něco společného s Izraelem? Jsou jejich dějiny zčásti i našimi dějinami? Je Abraham také našim předchůdcem ve víře?
- Znáte příklady z dějin, že křesťané byli pronásledováni, nespravedlivě postihováni od jiných křesťanů?
- Co je to pogrom? Víte, že křesťané někdy ubližování Židům zdůvodňovali tím, že Židé zabili Ježíše? Je to odplata nebo se tím sami křesťané Ježíšovi zpronevěřují?
- Zazpívejte si píseň Byl jsi tam, když byl křížován můj Pán (S 25) – zpíváme v ní o Ježíšově zavržení nebo i slávě? Zpíváme taky o odpuštění – nám, kteří si myslíme, že bychom ho nikdy neopustili?

JIDÁŠOVA ÚMLUVA A POSLEDNÍ VEČEŘE L 8,40-56

7.5.2006

3. po Velikonocích

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 55,13-14; 23 — Není to nepřítel, kdo mě tupí, to bych přece snesl; nade mne se nevypíná ten, který mě nenávidí, před tím bych se ukryl, jsi to však ty, člověk jako já, můj druh a přítel! Na Hospodina slož svoji starost, postará se o tebe a nedopustí, aby se kdy spravedlivý zhroutil.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 22,1-8

PÍSNĚ

Vítej, Jezu Kriste (EZ 262); Apoštolská (S 274); Jezu Kriste, štědrý kněze (BTS 76; EZ 308); Kristus Pán, když na smrt šel (S 167); Spolu lámejme chléb (S 305; EZD 683); Ó Pane můj (S 228); Temnou, divnou mlhou bloudím (EZD 692, S 327); Srdce čistě (S 349); Má duše Boha velebí (BTS 29, S 176); Pane Bože náš (BTS 15);

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **hod beránka** (též pascha) není protentokrát jen poklidnou a radostnou oslavou či připomínkou vyjití z otroctví, při které se podávají kalichy vína, čte z Pisma (Ž 113-118), pojídají nekvašené chleby, hořké byliny a pečené maso. Velekněží a zákoníci osnují spiknutí a Jidáš vydává Ježíše. Něco se na tradičním hodu beránka mění. Už nebude zapotřebí zvířecích obětí. Těžištěm není obřadní úkon, živel či obřad, nýbrž se jím stává slovo, zvěst v Ježíši Kristu.

– **Jidášova úmluva** o vydání Ježíše a Ježíšovo přiznání k vydání sebe sama při poslední večeři. „Vydávání“ je termín, který obě roviny propojuje a vytváří napětí mezi záměrem protivníků a Ježíšovým. Jidáš jde k velekněžím, aby jim Ježíše vydal (a ti pak dále Pilátovi). Ježíš přijímá své poslání; přiznává se k tomu, že musí být vydán – ovšem jako ten, kdo „rozdává“ a „podává“ se slovy „berte“ (v.19).

– „kde chceš, abychom **připravili**

večeři?“ ptají se jako první učedníci Ježíše (Mt 26,17; Mk 14,12). U Lukáše se takto učedníci zeptají teprve potom, co je Ježíš sám posílá beránka připravit (v.8). Lidská zrada a nenávisť nejsou, jak se na první pohled zdá, hybnými pákami pašijního příběhu. Ponejprv a hlavně záleží na tom, co „chce“ Ježíš (a ten vše vidí v perspektivě nastávajících událostí) a to se nám i tobě, vznešený Teofile, Lukáš pokouší zdůraznit.

– u **večeře Páně** se Ježíš ujímá hostitelské role. Slavnost vděčnosti a radosti nad osvobozením z egyptského otroctví Ježíš přeznačuje na slavnost uzavření nové smlouvy - kvalitativně nové, v níž se stvrzuje platnost Boží věrnosti (Ex 24,8). Smlouva to však není výhodná pro obě strany stejně; člověk, ten slabší, získává za cenu ztráty jednoho života pro sebe šanci nového života. Ježíš nabízí přítomným spolustolovníkům podíl na svém příběhu. Učedníci si smějí brát od toho, který se dává; smějí přijmout toho, který se za ně vydává. A tak i my dnes, Teofile, smíme být u večeře Páně těmi,

kterým se v Kristu nabízí a se kterými se uzavírá nová smlouva.

– **označení zrádce** – se vyznačuje podvojností; Syn člověka musí být vydán, je to součástí Božího plánu. Ježíš to ví. Zrada však zůstává zradou. Ježíšovo běda varuje (nejen Jidáše, ale zrovna tak posluchače příběhu) před takovým jednáním.

Člověk má na vybranou a může se k svému jednání rozhodnout. Učedníkům to není jasné a nic nevědí; nepodařilo se jim zaslechnout v Ježíšových slovech předzvěst o jeho cestě, a tak se handrkují o něčem, co jim děj dnů přístích vyzradí.

– na **spor o přední postavení** následující poté, co se učedníci mezi sebou obviňují ze zrady (v. 23) reaguje Ježíš: největší není ten, kdo nezradí, nýbrž ten, kdo slouží. Vždyť ani Syn člověka nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil. A odměnou všem „sloužícím“ nebude váček plný peněz či spokojený zákazník, ale doslova královské pohoštění a nasycení pro ně samotné, po kterém již nebudou lačnit ani žíznit...

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– určitě se vyvarujte ztotožnění Jidáše se všemi židy či s celým Izraelem. V tomto případě jde o pochybení a zradu jednotlivce.

– Ježíš sice svým slovem a obětí velikonoční hod přeznačuje, ale není jeho cílem ho zlikvidovat. Večeře Páně má být zpřítomněním této přeznačené velikonoční večeře a Kristova díla. A nám se díky němu při ní dostává vysvobození a naděje.

– Večeře Páně zpřítomňuje možná minulé události – ale především míří do budoucnosti. Tak dosvědčuje, že jádrem života víry je přítomný Kristus – a ten je nám přítomen různým způsobem – ve slovu, svátostném obřadu či náklonnosti k tomu nejmenšímu.

3. PRACOVNÍ LIST:

Obrázek bude lépe nechat děti dokreslit až po vašem výkladu, kdy bude zřejmé, že se jedná o večeři Páně. O tom, co

děti nakreslí, si potom společně povídejte. Ptejte se přitom děti, proč tam ty které lidi nakreslily; jestli je to podobné jako při té poslední večeři; jestli při ní byli s Ježíšem jenom vzorní učedníci; jestli tam byli jenom ti, kdo plně rozuměli tomu, co se děje; atd. a koho by tam tedy ještě mohly nakreslit. Děti také nemusí postavy okolo stolu kreslit, mohou je třeba vystříhat z časopisů nebo z okopírovaných fotografií ze sborových akcí. Potom je také možné mluvit o tom, proč třeba některé typy z časopisů nevybraly a jestli to ličení z evangelia odpovídá nebo ne.

4. POMŮCKY:

– bible, zpěvníky;
– vše, co je zapotřebí, abychom děti pohostili; papíry s hesly; (obojí viz bod 7)
– obrázky Ježíše s učedníky při poslední večeři

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro **mladší** školní věk:

V úvodu můžete s dětmi uspořádat skutečnou hostinu (viz bod 7)

Už jste někdy byli na oslavě, při které se pořádala společná hostina? Při jaké příležitosti to bylo? Myslíte si, že k takovým akcím patří společné jídlo? A proč?

Pro **starší** školní věk:

Dohadovali jste se někdy mezi sebou, kdo je mezi lidmi největší? A jak se to vlastně pozná? – podle výšky, vzhledu, funkce, majetku, povahy? Kdo je podle vás větší: ten, kdo sedí za stolem, či ten, kdo obsluhuje? A proč?

I kdyby se skupina shodla na tom, že ten, co sedí za stolem, nevyvracejte jim hned jejich názor. K diskusi nad tím se vždycky můžete vrátit po skončení vyprávění.

Pro **Teofila**:

Možná, že Theofila trápilo, že Ježíš skončil na kříži; že ten největší si ne nechává sloužit. To není život a konec hodný krále, toho, ve kterého máme

věřit. Ale Lukáš jemu i mnoha dalším chce ukázat, že naopak Ježíšova velikost tkví v službě, v pomoci, v oběti za nás. Vy, kdo vládnete, stojíte v čele, kdo třímáte moc ve svých rukou, buďte jako poslední, jako ti, kteří slouží. Neboť vás za to čeká královská odplata.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) osnova pro **mladší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Velikonoce za humny
- III. Jidáš vyzradí nepřátelům Ježíše
- IV. Příprava velikonoční hostiny

- V. Ne učedníci, ale Ježíš hostí
- VI. Ježíše čeká nesnadná cesta, ale učedníci to nevidí
- VII. Ne my, ale nám Ježíš slouží

b) osnova pro **starší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Jak k tomu došlo, že nás hostí Ježíš sám
- III. Příprava velikonoční hostiny
- IV. Jidáš vydává Ježíše
- V. Nová smlouva zpečetěná Ježíšovou obětí
- VI. Čas nové smlouvy

VYPRÁVĚNÍ

I. HOSTINA RADOSTI A INTRIKY VELEKNĚŽÍ

L: Tak se posaď, Theofile. Kde jsme to skončili? Ano, Ježíš a jeho učedníci budou slavit.

T: Narozeniny?

L: Ale ne, Ježíš a jeho učedníci přece přišli do Jeruzaléma slavit paschu, to je hebrejsky hod beránka. Tímto veselým svátkem si židé připomínají vyjití z Egypta, kde otročili, do svobody, do země zaslíbené. Když je pascha, sejde se celá rodina a pořádá hostinu.

T: A co jedí? Slyšel jsem o židech leccos...

L: Nedej na pomluvy. Jedí pečeného beránka, k tomu placiky z nekynutého těsta a hořké byliny. A nejde jen o to, dobře se najíst a popovídat si o událostech v rodině a v politice. Radují se, chválí Hospodina za jeho věrnost. Mnozí cestují do Jeruzaléma na chrámové bohoslužby a slaví paschu tam. Jenže. Zatímco se lid chystá na tu slávu, velekněží a zákoníci přemýšlejí, jak odstranit Ježíše.

T: Vždyť jsi říkal, že Ježíš nechtěl vládnout jako králové a císaři? Tak čeho se báli?

L: Nechtěl. Jim se ale nelíbilo, že vykládá Písmo jinak než oni, jako by Písmo mluvilo proti kněžím v chrámu nebo mužům Božího zákona! Říká, že máme odpouštět 77x. A nemáme se starat o zítřek. Máme dávat pozor, komu slouží naše srdce, jestli je to opravdu Bůh, nebo spíš naše kapsa.

T: Aha, měli pocit, že podkopává jejich autoritu.

II. LIDSKÁ NENÁVIST NEURČUJE UDÁLOSTI

L: Ano, a bojí se, že vzbouří lid proti nim. A tak intrikují. Nejsou sami, koho napadají špatné myšlenky. Jeden z učedníků, Jidáš Iškariotský, slíbí velekněžím, že Ježíše prozradí.

T: Co ho to napadlo? To jen tak?

L: Co ho k tomu nakonec přivedlo, to už sotva zjistíme. Ale to není důležité. Vzpomeň si, že Ježíš o svém utrpení a smrti věděl dopředu. Jidáš není ten, kdo určuje, co se bude dít. Větší vinu měli veleknězi a zákoníci. Je a jim podobné, do sebe zahleděné lidi, Ježíš ohrožuje už jen tím, jak žije. Tím provokuje. Kvůli kontrastu mezi lidskými a Božími pravidly života musí zemřít, protože si vybral ta Boží. To je důležité.

T: A jak to bylo dál, byl Jidáš také na té slavnostní večeři?

L: Ježíš požádal Petra a Jana, aby připravili večerní hostinu. V Jeruzalémě. Petr a Jan u městské brány potkali nosiče vody, za kterým došli do domu, kde měla být hostina. Zeptali se hospodáře na místnost, kde by mohli slavit, a on jim ukázal horní pokoj ve svém domě. A tak mohli večer začít.

III. JEŽÍŠ ZNÁ SVOU CESTU

T: Ale co ten Jidáš? Neprozradil se?

L: To není špionážní román, Theofile. Ježíš věděl, že ho někdo zradí a že už nebude s učedníky dlouho. Proto se ujal role hostitele, i když nebyl pánem domu. Také učedníkům řekl, jak je moc rád, že s nimi může svátek oslavit, protože příště ho bude slavit, až přijde království Boží.

T: Tak to byla smutná oslava, když věděli, že Ježíš zemře.

L: Ježíš ale nechtěl smutnit. Lidská nenávisť a zrada nejsou to nejdůležitější. Ježíš neutíká, nezlobí se na Jidáše, ale slaví hostinu. Při svátku pascha se židé radovali nad vysvobozením z egyptského otroctví, které dostali od Hospodina. Ježíš z ní navíc udělal hostinu vysvobození od zla a špatnosti.

T: Ale před chvílí jsi říkal, že Ježíš zemře, protože ho dostanou veleknězi a zákoníci. A že to ví. Jak tedy může nad zlem zvítězit, když zemře?

L: Zvítězí právě tím, že dovede svůj život do konce podle Hospodinových zásad, které celým životem propagoval. Nebude se bránit útekem nebo podněcovat povstání. Od svého vyznání neustoupí, i když mu hrozí smrt. Protože je to cosi zásadního. Není důležité přežít, ale žít plně. Ježíš plně žije, a tak ho jeho cesta ve světě, který ovládají jiné zákony než touha po plném, spravedlivém životě podle Božích řádů, zavede až na kříž. Ale on neuhne.

T: A vědí to i učedníci?

L: Právě proto chce být Ježíš hostitelem. Když dává kolovat číši vína a rozlamuje chléb všem, tak jim říká, že je to naposled, co spolu pijí a jedí. Napříště už budou pít a jíst na jeho památku.

IV. POZVÁNÍ DO BOŽÍHO KRÁLOVSTVÍ

T: Ale on přece ještě mluví o Božím království.

L: No ano, neskákej mi do řeči. Od té chvíle není večerní hostina jen připomínkou Boží věrnosti svému lidu v minulosti. Ježíš ji potvrzuje a probouzí očekávání. Obrací jejich pohled kupředu. Učedníci se mohou těšit na Boží království, které přijde. Ježíš je do něj zve.

T: A kdy přijde a jak si ho mám představit?

L: Nevím. Určitě si pamatuješ, že jsem ti vyprávěl Ježíšova podobení. Mnohokrát mluvil o Božím království v nějakém přirovnání. A bylo jich tolik – těch přirovnání. Je těžké popsat Boží království našimi slovy. Dokážu jen říct, že je to nový život podle Boží spravedlnosti. Něco z něj už máme dnes tady díky Ježíši, který ho při večeři nabídl svým učedníkům. A oni přijali. Ježíš se vydává za lidi a pro ně. A učedníci v tom, co přijali, zas budou žít a budou to s Boží pomocí předávat dál.

T: Jidáš také vydává. Jenže když vydává Jidáš, tak zrazuje.

L: Ano, ale Ježíš se vydává sám a dobrovolně. Je to jeho cesta.

T: Co na to řekli ostatní učedníci?

L: Když Ježíš řekl, že ho zradí ten, kdo s ním jedl, dohadovali se, kdo z nich to je.

T: A přiznal se Jidáš?

L: Ne. A navíc, oni se pak začali dohadovat, kdo z nich je mezi všemi nejpřednější.

T: Že se nestyděli, v takovou chvíli.

L: Ježíš jim taky řekl, že ten, kdo chce být mezi nimi první, musí být poslední. Ten, kdo nás povede, má sloužit všem. Vždyť tomu sám byl příkladem. Ale nezlobil se na ně. Slíbil jim, že se spolu setkají v Božím království, protože s ním vytrvali ve zkouškách. Už se stmívá, měl bys jít domů, Theofile.

MODLITBA

Pane, děkujeme ti, že nám stále znovu ukazuješ směr, kterým se máme vydat. Děkujeme, že chápeš naše chyby a odpouštíš víc, než dokážeme my. Děkujeme ti za Ježíše a celý jeho život. Prosíme, abychom se nikdy nepřestali přemýšlet na tím, jak žijeme, co děláme a neděláme. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Nač židé vzpomínají při slavení Velikonoc? Váže se oslava k nějakém příběhu?
- Jak se doma připravujete na Velikonoce? Na co bychom hlavně při tom neměli zapomínat?

- Zažil jsi už někdy, že tě kamarád nechal na holičkách? Že jste se nepohodli, přestali spolu mluvit či kamarádit? Byl jsi z toho smutný? Kdo ti pak pomáhá od tvého smutku?
- Účastnili jste se někdy večere Páně? Zapojili jste se nějak do dění? Jak to na vás celé působilo? Je to chvíle radostná, nebo spíš vážná, smutná?
- Co si představujete pod slovem smlouva? Znáte nějaké smlouvy? Uzavírali jste ji už s někým?

DRAMATICKÉ ZPRACOVÁNÍ, HRY:

- Na zem rozprostřete nějakou pokrývku a doprostřed umístěte mísu s jablkem, banánem, žvýkačkou, sušenkou, ořechy a tak podobně, aby se na každého dostalo. Sesedněte si s dětmi do kruhu a povídejte si o tom, co to znamená, když se s někým o něco dělíme; musíme se pokaždé s druhými dělit? Můžete si poté společně zazpívat, třeba píseň Spolu lámejme chléb na kolenou.
- „Dělit se s někým je zženštilé a vyšlo z módy“ – co si o tom myslíte? Musí mít člověk hodně peněz a bohatství a majetku, aby se mohl s někým o něco rozdělit? Dá se dělit pouze o materiální věci?
- Na zemi leží papíry a zespod napsaná hesla, jak si lidé vykládají ‚dělit se‘, např.: soucit s druhými, srabáctví, ohleduplnost, nerozum, široké srdce, atd. Děti se střídají v házení kostkou a kdo z nich hodí šestku, může nějaký z papírů otočit a reagovat na vyjádření. Ostatní se připoujčí, reagují, připomínají, nesouhlasí ...

CESTA DO GETSEMANE A ZATČENÍ 14.5.2006

L 22, 31-53 2. po Velikonocích

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 5,2-3 Hospodine, přej sluchu mým slovům, měj porozumění pro mou zneklidněnou mysl. Pozornost mi věnuj, když o pomoc volám, můj Králi, můj Bože, vždyť se modlím k tobě!

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 22,39-46

PÍSNĚ

Zůstaň s námi, Pane (EZD 622, S 401); Byl jsi tam? (S 25); Kristus příklad pokory (BTS 77, EZ 311); Nemůžete ani chvíli se mnou být (S 212); Proč jen mlčíš, Pane? (S 267); Zpívám, Pane, meč v ruce mám (S 399); Odpusť (S 233, EZD 688); Nám pomoz, Pane milý (BTS 36, EZD 631, S 201); Hořká byla noc (S 73); Vy silní ve víře (S 382)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– v **rozhovoru cestou do Getsemane** Lukáš ukazuje Teofilovi Petrovu učednickou odhodlanost jít s Ježíšem do vězení či na smrt. Přesto změna situace a okolností způsobí, že zůstane – alespoň zpočátku – pouze u slov. Ježíšovo zatčení, ukřižování se zločinci, smrt na kříži odhalí, že je zapotřebí více než odhodlanost. Taky pronásledování, vznešený Teofile, patří k následování Krista. Bohudíky v něm máme svého přímluvce (v. 32). Ježíšova přítomnost je pro člověka posilou, nadějí, výbavou na celoživotní cestu, na které není zapotřebí ničeho jiného. Ani hle, ani mošny, ani chleba a peněz, ani ošacení či obutí (srv. Lk 9,3). S Ježíšem na cestě nebylo nedostatku. Teď je však nutné porozumět, vznešený Teofile, proč a „zrovna takhle“ Ježíšova cesta skončila. Člověku se tím totiž dostane té pravé výzbroje (Ef 6,14nn). Neboť kdo se modlí, chválí, odpouští, kdo zná pravdu, doufá či zpívá, ten meč ve své ruce má (S 399).

– na Olivové hoře Ježíš **modlitbou** otevírá prostor pro nové svobodné rozhodnutí. Nežadoní však u Boha o nějaké pro něho snesitelnější řešení,

neprosazuje vlastní vůli, neuprošuje ho svou nejistotou. Nahlas jen se svým strachem zápasí a předeštilá ho Otcí. Otcova vůle je svrchovaná, větší než Ježíšův strach; tak se staň podle ní. Naproti tomu vůle učedníků bdít, i když příčinou jejich spánku je podle Lukáše zármutek, je, zdá se, o dost slabší. Prošustrovali příležitost a prospali možnost v tu důležitou chvíli být Ježíšovi nablízku. A tak Ježíš zůstává v temné zahradě sám, bez lidí, zcela jimi opuštěn. Bůh ho však neopouští, zůstává s ním v podobě nadpozemské andělské posily.

„*Vstaňte a modlete se, abyste nepadli do pokušení*“ – má být obsahem, ne cílem modlitby učedníků. Měli by se modlit, aby se neodklonili od Boha (srv. 11,4b). Zajímavé je, že tato noc nezůstává prosyncena pouze jedním pokušením.

– **zatčení** má zcela ve svých rukou Jidáš. On organizuje spiknutí, přivádí vzbouřence a dopředu režuruje bezproblémový průběh. Jidášův polibek je taky ve scénáři, ale neznamená tu hřejivou přátelskou blízkost. Za polibkem se skrývá zrada, násilí, utrpení a smrt. Ale je to vůle Otcova, aby tomu tak bylo, a Ježíš se pro tuto cestu beránka

sám rozhodl. Meče a bitky blízkých, byť v dobrém, v tuto chvíli nic proti tomuto rozhodnutí nezmůžou. Ježíšovu rozhodnutí a vůli vydat sebe pro druhé nedokáže v tuto chvíli žádná lidská krev zabránit.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– příběh je plný událostí, myšlenek, napětí, kterým napomáhají i četné kontrasty, plastičnost a pestrobarevnost protipólů. Snažte se, abyste tyto kontury nijak neretušovali, například omlouváním Petra, že to myslel dobře; stejně tak v Getsemane lidská chvátavost učedníků, povrchní zodpovědnost a lhostejný spánek silně kontrastují s Ježíšovým zápasem a to je jedním z klíčových pilířů příběhu. Oslabíme-li kontrast, oslabíme tím příběh v jeho zvěstné dynamičnosti.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMI LISTU:

Pracovní obrázek je možné zapojit do samotného výkladu: Rozdejte dětem obrázky. Mladším dětem vyprávějte o rozhovoru cestou do Getsemane a vyzvěte je přitom, aby si do obrázku doplnily, co říkal Petr a co Ježíš. Starší děti si mohou oddíl „Rozhovor cestou do Getsemane“ samy v biblí najít a podle něj si text doplnit. Potom pokračujte o tom, jak se Ježíš v zahradě modlil, a zeptejte se děti, proč asi Ježíš chtěl, aby se i učedníci modlili, před jakým pokušením je chtěl uchránit a co bylo na jeho modlitbě důležité. Odpovědi nehodnoťte, nechte děti, aby našly cestu bludištěm, které jim správnou odpověď i pokušení napoví. Pak dokončete vyprávění o zatčení s tím, že mají děti opět zachytit, co patří do „bublin“ na obrázku. Starší děti mohou znovu pracovat s biblí samostatně. Na závěr se můžete ptát, které postavy na obrázku asi spoléhají na svou vůli a jestli je vede opravdu statečnost.

4. POMŮCKY:

– obrázek modlicího se (s radostí, se zármutkem, s obavami, s nadějí),

jak asi vypadala Ježíšova tvář?

– obrázek poutníka (obtěžkaného, neobtěžkaného) – co je (ne)výhodou na cestě?

– věci (oblečení, mapy, batoh, baterka, jídlo) potřebné pro cestování

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ:

Záleží hodně na tom, jak daleko se v nich dostanete. První předpřipravu je vyslání učedníků na cestu po Ježíšově odchodu a druhé otevírá uvědoměním si vlastních slibů cestu slibu Petrovu.

Pro **mladší** školní věk:

Co za věci si sbalíte, když se chystáte na nějakou cestu? Podle čeho je vybíráte? A které z věcí naopak necháte doma? *Můžete děti nechat vybrat z před nimi ležících věcí, viz bod 7.*

Pro **starší** školní věk:

Když se zdá, že něco praskne, vyublá, když vám hrozí nějaké potíže, slibujete něco rodičům? Čím se zavazujete? Slibují naopak oni něco vám?

Pro **Teofila**:

Teofil slyšel o tom (a líbí se mu to), že s Ježíšovou přítomností je stále člověku nablízku posila, ochrana, jistota, člověk nepocítí nedostatek. Co to ale znamená následovat Ježíše, když už tady není. Kde jsou všechny ty jistoty?

Lukáš říká: na cestu za Ježíšem jsi, Teofile, zván, záleží mu na tobě, ale je k tomu třeba taky výzbroj a vybavení. Není možné lehkovážně spoléhat, že všechno potřebné na cestě přijde samo...

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) osnova pro **mladší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Petr přísahá Ježíšovi, že ho na jeho cestě neopustí
- III. Ježíš ale musí opustit Petra i ostatní
- IV. Ježíš má strach a modlí se v Getsemane
- V. zatímco učedníci spí
- VI. Jidáš vydává Ježíše nepřátelům

b) osnova pro starší školní věk:	IV. i Ježíš potřebuje posilu, má strach
I. Motivace	V. V Getsemane sám a sám...
II. Přichází těžké chvíle pro Petra i pro Ježíše	VI. Přijetí Otcovy vůle
III. Bez Ježíše je nám zapotřebí výzbroje	VII. Jidáš vydává Ježíše ozbrojenému zástupu

VYPRÁVĚNÍ

I. ZAČÁTEK VLÁDY TMY

L: Už jsi slyšel mnoho o tom, co Ježíš prožil, a teď ti budu vyprávět o nejtěžší noci jeho života. O noci a dni, kdy vládla tma, všechno, co je zlé, mělo jakoby navrch.

T: Pro mě je to nepředstavitelné, jak mohl jeden člověk unést tolik zlého – za ty druhé. Pověz mi, co dělali jeho učedníci, přece byli i jeho přáteli, pomohli mu v té nejtěžší noci? Vyprávěl jsi mi, jak se dohadovali, kdo z nich bude největší, a dokonce jeden z nich se stal zrádцем. Odkud na to všechno bral Ježíš sílu? Pomohl mu aspoň někdo z jeho učedníků?

L: Asi tě zklamou, oni na to neměli, aby mu pomohli. Nikdo z lidí mu nemohl pomoci, naopak, on tehdy nesl i jejich viny, za všechny to odnášel.

II. SLABÝ ŠIMON, ZE KTERÉHO BUDE SILNÝ PETR

T: Z tvého vyprávění vím, že Šimon Petr byl odvážný člověk, pořád stál vpředu, první vyznal, že Ježíš je Kristus, a byl Ježíši hodně blízko. Od toho bych čekal, že tak zůstane, i když přijde na jeho Pána utrpení.

L: Přímo Šimonovi řekl Ježíš, že přichází zlá a temná doba, že i učedníci budou ohroženi; a nejen vnějším nebezpečím, ale i tím, jak budou slabí. Budou ztrácet víru, budou jednat ze strachu z lidí, budou zapomínat, že Bůh má všechno pevně ve své ruce. Tím vším byl ohrožený zvláště Šimon, který se zdál tak odvážný. Tohle Ježíš věděl, a proto se za Šimona modlil, aby neselhala jeho víra. A jemu přímo řekl: „Až se obrátíš, buď posilou svým bratřím.“

T: Proč se měl Šimon Petr obrátit, vždyť Pánu pevně věřil.

L: Jenže víra nikdy není hotová, víra je něco živého, o co se musí stále znovu prosit. Člověk si to někdy představuje příliš po svém. I Šimon. Ježíš mu řekl: Buď posilou pro své bratry, staň se Petrem – skálou, o kterou by se mohli opřít. A víš, co na to Šimon? Prohlásil, že je připraven s Ježíšem jít i do vězení i na smrt. To nebylo odvážné, spíš zbrklé. Vždycky je to trochu hloupé, když někdo činí velkolepá prohlášení, co všechno udělá a zařídí, a pak

se nezmůže na nic, zůstane u řeči. U Šimona to bylo o to horší, že takové prohlášení dělal v tak vážné chvíli o tak vážných věcech. Ježíš ho znal víc než on sám sebe a řekl mu, co se stane – ještě než skončí ta noc: třem lidem, kteří se ho zeptají, Petr prohlásí, že Ježíše nezná.

III. CO POTŘEBOVALI UČEDNÍCI K BOJI

T. A co ostatní učedníci? Asi také moc nechápali, co se děje, když se ještě před chvílí dohadovali, kdo z nich je nejlepší.

L. Ostatním učedníkům Ježíš připomněl, jak je vyslal do měst a vesniček, aby tam všude lidem přinášeli radostnou zvěst a uzdravovali. Nepotřebovali k tomu tenkrát nic jiného než sílu, kterou jim Ježíš dal. Nemuseli si brát s sebou žádná zavazadla, nic, čím by se zajistili na cestu. Stačila jim moc, kterou od něho dostali, a sami si vyzkoušeli, že jim opravdu nic nechybělo a že jim Pán Bůh pomáhal. Mohli tedy pochopit, že i když přijde zlá doba, kdy lidé budou s jejich dobrým Pánem zacházet jako se zločincem, jejich nejsilnější zbraní do toho všeho je vždycky modlitba a Ježíšova přímluva za ně. Oni ale pořád nerozuměli a spíš počítali, kolik mají mečů.

IV. JEŽÍŠOVA MODLITBA

T: Ta Ježíšova samota je hrozná. Je mi to líto.

L: Také myslím, že to bylo pro Ježíše k neunesení. Odešel na Olivou horu, kde často býval, učedníci šli za ním. Bylo to pro něj místo soustředění a klidu, však víš, že toho měl při svých cestách po Palestině velmi málo. V tuto těžkou noc potřeboval čas pro sebe na modlitbu. Učedníkům řekl, aby se také modlili. Začínala pro všechny doba velké zkoušky. Proto jim řekl, že mají prosit, aby neupadli do pokušení, aby zkoušku podstoupili statečně a měli dost víry. Posedali si na zem mezi stromy a on od nich poodešel kousek dál, jen co by kamenem dohodil. Tam si klekl a modlil se: „Otče, chceš-li, odejmi ode mne tento kalich, ale ne má vůle, ale tvá se staň.“

T: Čekal bych, že se bude modlit jinak, třeba že zůstane u prosby, aby se to všechno nestalo, ale on dokázal říct – tvá vůle se staň.

L: Když my říkáme „buď vůle tvá“, znamená to, že prosíme, aby na světě bylo dobře, protože taková je vůle Boží, on přece stvořil svět dobrý a takový jej chce mít i dál. Když to říkal Ježíš, znamenalo to, že přijímá, co Pán Bůh uložil přímo jemu: přijme svůj úděl, přijme ten svůj kalich, i když v tom kalichu bude utrpení a smrt:

popraví ho jako zločince, ponese trest za všechny lidi, aby oni pak byli svobodní. Právě tak porazí všechno zlé. Taková je Boží vůle a Ježíš je připraven ji vykonat. Ale je nad lidské chápání, jak to mohl unést. Jsem přesvědčený, že mu Bůh dodával síly, že byl při něm, a Ježíš to cítil. Ale stejně to byl obrovský zápas pro Ježíše; jistě měl strach z lidských rukou, které ho budou mučit, ale ještě větší zápas byl v tom, že má přijmout toto utrpení z Boží ruky, z Božího rozhodnutí. – Když Ježíš dokončil tuto těžkou modlitbu, vstal a vrátil se k učedníkům. Našel je spící. Usnuli zármutkem, slabost je přemohla. Probudil je a znovu jim řekl: „Modlete se, abyste neupadli do pokušení.“

V. ZRADA

A to už se k nim blížil ve tmě mezi stromy zástup lidí. Byli ozbrojeni, měli meče a hole. Takto vybaveni přišli zatknout jednoho člověka. Vpředu byl učedník Jidáš, a hned se hrnul k Ježíšovi a chtěl ho políbit. To on přivedl vojáky a veleknězovy sluhy tajně v noci na místo, kam Ježíš pravidelně chodíval, ve dne by kolem toho byl příliš velký rozruch a to ti, co ho přišli zatknout, nemohli potřebovat. Aby se vojáci ve tmě nespletli a neodvedli třeba někoho jiného, měl Jidáš nějak Ježíše označit a udělal to právě tím polibkem. Polibkem ho zradil.

VI. UČEDNÍCI A JEJICH MEČ

Probuzení učedníci se vzpamatovali a ještě se pokoušeli něco podniknout, nic jiného než meč je nenapadlo. Jeden z nich se ohnal mečem a usekl jednomu veleknězovu sluhovi ucho. Ten člověk se jistě zkroutil bolestí a kdyby z toho byl boj, učedníci by určitě podlehli; stráž byla mnohem lépe vyzbrojená. Ježíš je ale okřikl: „Přestaňte s tím!“ Dotkl se ucha zraněného člověka a uzdravil ho. Jaký je to protiklad: Ježíšova ruka, která uzdravuje, a vzápětí na to hrubé ruce těch, kteří se na něho sápour jako na zloděje nebo vraha.

T: Proč Ježíš nechtěl, aby ho učedníci bránili? Jenom proto, že by je stráž stejně přemohla?

L. Možná i proto, že nechtěl dovolit, aby došlo ještě k horšímu zlu. Nakonec tím uzdravením veleknězova sluhy a zabráněním učedníkům v boji jim i svým nepřátelům pomohl, aby neměli vinu za další prolitou krev. Ale nešlo jen o to, aby zabránil krveprolití. Byla to Boží vůle, aby byl Ježíš vydán do lidských rukou, a on to přijal. Sám se rozhodl to podstoupit. Proto se nechce zachránit, a už vůbec ne mečem.

VII. PORAŽENÁ TMA

T: To není snadné pochopit. Byla tedy vina těch, kdo ho chytili a potom ukřižovali, menší?

L: Ne, to si nemyslím. Když někdo mučí a ponižuje druhého člověka nebo ho chce zabít, je jeho vina vždycky veliká. To jediné, čím se to může napravit, je pokání a odpuštění. A právě tím, co Ježíš podstoupil, se cesta k pokání a odpuštění otvírá. I těm, kteří ho zatýkali a pak i křižovali. – V té chvíli však jako by začala vláda tmy; za tmy v zahradě ho zatkli a temné byly jejich skutky, protože poslouchali temné rady. I učedníci zůstali sami v temnotě svoji slabosti a strachu. Ale Ježíš to vše podstupuje, aby tu tmou svou smrtí a vzkříšením porazil. Souhlasím s tebou, Teofile, že to není snadné pochopit.

MODLITBA

Pane Bože, máme strach ze zlých lidí a zlých událostí. Prosíme, ochraňuj nás před nimi. Věříme, že Pán Ježíš porazil všechno zlé. Dej abychom víru neztráceli. Děkujeme ti za Pána Ježíše Krista. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Víte o povoláních, ve kterých se člověk zavazuje přísahou? Zavázali jste se sami někomu přísahou? Požadoval něco podobného Ježíš po učednících?
- Víte, jak se nazývají jednotlivé dny („škaradá středa“, Zelený čtvrtek, Velký pátek...) před velikou nocí, před Velikonocemi? A uměli byste říct, proč se ty dny takto označují?
- Na závěr můžete s dětmi namalovat velký meč a do něho vepisovat hesla křesťanovy výzbroje: Co by nám nemělo na naší cestě životem chybět?
- Podobá se zápas Ježíše v Getsemane s Bohem nějakému souboji v ringu? V čem se navzájem odlišují? Jakých prostředků se v zápasech používá?
- Myslíte, že nějak souvisí Ježíšovo slovo „ne jak já chci, ale jak ty chceš“ a prosba, kterou nás učí, „buď vůle tvá, jak v nebi tak i na zemi“?
- Napište s dětmi očima přítomného novináře článek do novin o zatčení Ježíše. (Může vám být inspirací třeba i to, že se zatýkaný nebrání, neutíká, nelobuje a k tomu ještě zabraňuje svým druhům, aby ho bránili)
- Co všechno lidé vyjadřují polibkem? (city, radost ze setkání, soucit, blízkost v bolesti, úctu...)
- Vyberte si z před vámi ležících věcí; které byste si vzali s sebou na cestu. Čím se vybavíte? A co naopak necháte doma a proč?

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 51,6 — Proti tobě samému jsem zhřešil, spáchal jsem, co je zlé ve tvých očích. A tak se ukážeš spravedlivý v tom, co vyřkneš, ryzi ve svém soudu.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 22,54-62

PÍSNĚ

Zůstaň s námi, Pane (S 401); Byl jsi tam (S 25); Vy silní ve víře (S 382); Ó Beránku nevinný (EZ 322); Zas k tobě, Kriste, úpím (EZ 507); Vstal Kristus (EZD 668 – je sice zařazena jako píseň velikonoční, ale proč by už v souvislosti s pašijním oddílem nemohl zaznít ten přesah naděje, jež se Kristovým utrpením otevírá právě těm, kteří selhali?)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **Petrovo zapření** je jednou epizodou v celém Ježíšově pašijním příběhu. Nejstarší církvi, která uchovávala a zpracovávala tradici o dějích Ježíše Krista, na této epizodě zřejmě velice záleželo (proto také ji najdeme, téměř shodně podanou, ve všech čtyřech evangeliích). Jistě předně proto, aby tak bylo stále připomínáno, že ani první ze Dvanácti, Šimon Petr, nestojí a není Skalou vlastní silou a dokonalostí, nýbrž jedině milostí svého Pána. Jeho „petrovství“ čili „skalnictví“ nebylo založeno na žádném jeho výkonu nebo zásluze ani nepřecházelo v jeho majetek, o němž by mohl podle své vůle rozhodovat a na nějž by mohl sebevědomě spoléhat. Petrovo zapření je tak příběhem důležitým předně pro náš osobní vztah k Pánu; pro církve pak potud, aby ji učil nikdy nedoufat v člověka. (Dle J.B. Součka: „Utrpení Páně podle evangelií“).

– tento oddílek (Lk 22,54-62) soustřeďuje pohled na Petra. **Petr** je zde v záři reflektorů (či spíš v záři plamenů ohně); na něm má být cosi ilustrováno (co se týká vztahu k Ježíši)... Scéna

zapření je velice pečlivě vystavěná. Slysíme tu rozhovor (nebo jakýsi neformální výslech), během kterého je Petr trikrát „obviněn“, že patří k Ježíši. Petr se svým výrokem „*vůbec ho neznám*“ vlastně od Ježíše ODvrátil. Začal se vzdalovat Ježíši, zřiká se společenství s ním. Že tak učinil trikrát, naznačuje definitivnost jeho rozhodnutí. Lukáš tuto scénu podává zřejmě jako modelovou situaci. Do Ježíšova příběhu zapracovává křesťanskou zkušenost nepochopení, veřejných útoků a hrozby pronásledování. Svou pozornost přitom soustřeďuje na fakt, že selhává i víra opor, které se ještě nedávno holedbaly svou výdrží. „Evangelista vidí i předního učedníka jako člověka, který selhává a poznává svou slabost, přitom však neztrácí vnitřní cenu, založenou na Božím odpuštění.“ (NZ s výkladovými poznámkami, s. 98)

– **kohout** je symbolem rozednění, začátku nového dne. A tím i symbolem budoucnosti, rozbřesku nové doby. I pro Petra, v jeho beznadějně situaci, se v kohoutím zakokrhání skrývala nová naděje. (TdV, s.182).

– **trikrát mne zapřeš** – na trojí otázku, kterou v každém evangeliu ale-

spoň jednou položí služka, Petr odpovídá uhnutím nebo přímým zapřením. Ve všech čtyřech evangeliích se alespoň jednou objeví slovo „zapřít“, kterého Ježíš použil ve své předpovědi (srv. Lk 22,34par) a které v nejstarší církvi nabývalo takřka technického významu; označovalo se jím žalostné odstoupení, ne-li přímo odpadnutí od Ježíše Krista. Znamenalo pravý protiklad vytrvalosti víry a vyznavačské statečnosti.

– **tu se Pán obrátil a pohleděl na Petra** – nečteme tam nic o vyčítavém pohledu; spíš tomu můžeme rozumět tak, že Ježíš se k nám obrací (neodvrací se od nás) ani když jsme „zakopli a upadli“. Ježíš se neobrací, aby pohrdavým pohledem Petra dorazil, ale aby jej přivedl k „rozpomenutí se“ na své slovo. To vede k tomu, že je Petr schopen uvědomit si své selhání.

– **Petrův pláč** – je jím vyjádřeno zděšení nad vlastním selháním a pádem, stud a touha po obnovení přerušného vztahu s Pánem, pokání, prosba o pomoc. – Kdy a jak mu Pán pomohl, tj. čím ho ujistil o svém odpuštění, Lukáš výslovně neříká. Z celé stavby prvokřesťanské zvěsti však vyplývá, že se to stalo tehdy, když se Vzkříšený zjevil Simonovi Petrovi jako jednomu z prvních svých svědků (srv. Lk 24,34). Vzhledem k tomu, že Lukáš píše v době, kdy už křesťané mají za sebou různá lokální pronásledování, má oddíl zřejmě už i pastoračně povzbuzující rovinu: připravuje křesťany (teofily) na nepříznivou reakci a osočování, na nebezpečí zapření; nijak toto provinění nezlehčuje (což vyplyne z toho, když připomeneme jalové Petrovo holedbání) a zároveň ukazuje, že i pro zapírače vede cesta zpátky do společenství kolem Krista.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– mohl mít Petr Ježíše rád, když jej zapřel? – Až do té rozhodující chvíle na nádvoří si byl Petr jist, že by se mu něco podobného nemohlo stát. Že kdyby všichni, tak on nepochybně nikdy neselže (Lk22,33). My jsme na tom podobně jako on. Při otázce, zda by-

chom mohli zapřít někoho, koho máme rádi, si dovedeme představit, jak leckdo z lidí, které známe, by možná něco takového udělal. U sebe to pokládáme za nemožné.

– o Ježíši toho v tomhle příběhu moc neslyšíme, a přitom je to jeho příběh. Petr je tam důležitý jen proto, aby bylo zřetelně vidět, že následovat Ježíše není nic samozřejmého, že k víře patří rozhodování stát za Ježíšem i na nelehké cestě a že to není bez rizika. Že je to „Ježíšův příběh“, naznačuje i Lukášova vsuvka, která se jinde nevyskytuje, totiž slova: „Pán se obrátil a pohleděl na Petra“ (v. 61a). Je to Ježíš, kdo i v našem průsvihu je a chce zůstat naším Pánem.

3. METODICKÉ POKYNY:

Děti mohou kreslit, co udělaly a teď je jim to líto, na začátku. Jejich zkušenost je uvede do situace příběhu, který potom budou lépe vnímat. Stejně tak je ovšem možné, aby obrázek využily po vyprávění, aby se vyprávění propojilo s jejich zkušeností. Malé děti si také mohou omalovávat kohouta během toho, co budete příběh vyprávět starším – nebudou vás rušit a zjistíte, že i ony při práci poslouchají. Obrázek také můžete využít k otázkám při motivačním uvedení – ptejte se: Co dělá postava na obrázku? Kdy a proč pláče? Je to vždy špatné, když pláče? atd.

4. POMŮCKY:

– příběh Petrova zapření je dobře dramaticky zpracovaný, skoro jako by evangelista psal scénář ke scénce. Zkuste ji s dětmi sehrát jako malé představení; můžete je pak předvést ve shromáždění ostatním.

– jako pomůcku k výkladu nejmenším dětem si připravte doma šablonu kohouta. Toho pak každému z dětí obkreslete na papír a nechte je, aby si jej pestře vymalovaly. Pokud budete mít dostatek času, můžete jim jejich výtvoři pomocí vystrihnout a případně ještě kouskem izolepy přilepit na špejli. Výrobek může posloužit jako dekorace do květináče. (S probíranou úlohou sice

kohout souvisí jen okrajově, ale tato názorná pomůcka může u malých dětí pomoci zafixovat příběh Petrova zapření.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro **mladší** školní věk:

Když provedete něco obzvlášť nepěkného (zalžete mamince, podvedete kamaráda...), co vás vede k tomu, abyste toho litovali: strach z výprasku či obava, že vám to kamarád oplatí? Nebo spíš to, když vidíte, jak maminku mrzí, co jste provedli, případně když si uvědomíte, že jste přišli o kamaráda?

b) pro **střední a starší** školní věk:

Může člověk zradit někoho, koho má rád? Jak taková zrada (zapření druhého) může vypadat (lež, nevěra, vyhnutí se setkání s druhým...)? Co k takovému jednání člověka obvykle vede?

c) pro **Teofila**:

Teofil: Lukáši, co se stane v případě, když člověk, člen sboru, zapře před druhými Krista (a nemusí to být jen slovy; když se prostě zachová, jako by jej neznal, jako by s Ježíšem neměl nic společného...) co s ním? Jak s ním jednat? Má vůbec šanci na odpuštění?

Lukáš: Taková věc, že křesťan zapře Krista, se stát může. Dokonce i lidem velmi věřícím; i takovým, kdo mají v církvi důležité místo a jsou druhými váženi. – Nevěříš? – Tak poslouchej příběh o jednom váženém člověku, který měl k Ježíši velmi blízko a přece jej zapřel. Jak říkám, stát se to může, ale záleží pak na tom, jak to člověk vyhodnotí, jestli se z toho otrepe, nebo zda je mu to upřímně líto a hledá cestu zpátky...

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) pro **mladší** školní věk:

Využijete-li navrženou motivaci, můžete pak navázat, že Petr, blízký učedník, či dokonce přítel Ježíšův, provedl také něco velmi nepěkného. Zapřel Ježíše, ze strachu se k němu neznal, když to s Ježíšem nabralo směr k utrpení, posměchu...

I. Motivace

II. Petr se snaží nenápadně následovat Ježíše

III. Je odhalen a třikrát označen jako ten, kdo patří k Ježíši

IV. Strachem sevřený Petr to třikrát popírá

V. Jak to s Petrem skončilo? Skoncoval s ním Ježíš?

VI. Petrův pláč nám napovídá, že to bude asi jinak...

b) pro **střední a starší** školní věk:

Při využití navržené motivace se dá vyjít z toho, že Petr měl Ježíše rád, možná si myslel, že ho má nejraději ze všech. A ukázalo se, že selhal. Ukazuje se, že na sebe nemůžeme nejlíc spoléhat...

I. Motivace

II. Petr má strach o Ježíše a chce sledovat, co s ním bude po jeho zatčení

III. Petr je odhalen jako ten, kdo patří k Ježíši

IV. Petr má strach o sebe a tak zapírá, že by měl s Ježíšem cokoli společného

V. Kohout kokrhá, Ježíš se ohlíží na Petra, Petr se rozpomíná a pláče...

VI. Kdo lituje, má naději

VYPRÁVĚNÍ

I. JEŽÍŠE VEDOU JAKO ZLOČINCE

L: Ježíše zatkla vojenská hlídka v Getsemanské zahradě a vedla ho. Když vede přesila lidí jednoho svázaného člověka, vždycky je v tom něco ponižujícího.

T: Ano, takhle vodívají zločince. I kdyby to byl kdovíjaký násilník, v té chvíli je to ubožák, vydaný do lidských rukou. Vedou ho

na provaze nebo na řetěze, jako zvíře, vedou ho někam, kam on sám nechce.

L: To je ještě výraznější, když vedou člověka nevinného. Ty řetězy nebo provazy na rukou a na nohou nejen že řezou do kůže a zraňují, ale také znamenají, že člověk člověku vzal svobodu. Provazy na rukou Ježíšových rukou ještě navíc vypovídají o tom, že tu zaslepení lidé vedou svázaného Boha.

II. CO DĚLALI UČEDNÍCI

T: Co se stalo s učedníky v takovou chvíli?

L: Strach je přemohl. Představ si – někoho máš rád, spoléháš na něj je to pro tebe autorita, která všechno ví a zařídí, a najednou právě jeho vedou jako zločince v řetězech. Každou chvíli někomu pomáhal, a teď sám sobě nepomohl. A oni pro něj také nedokázali nic udělat. Byla to zbabělost a bylo v tom i zklamání. Ježíš jim několikrát předpověděl, že bude trpět, ale oni tomu nerozuměli, mysleli, že s Ježíšem prožijí šťastný život v bezpečí. Teď se nedokázali vyrovnat s tím, že sám Ježíš byl v nebezpečí.

III. DŘÍVE STATEČNÝ PETR SELHÁVÁ

T: A co Petr, za toho přece Ježíš prosil a Petr měl být posilou svým bratřím. Dokázal to alespoň on?

L: Petr v sobě našel aspoň tolik statečnosti, že jako ostatní neutekl, ale s povzdálí sledoval skupinu vojáků, která smýkala spoutaným Ježíšem. S odstupem se za nimi plížil, schovával se do tmy. Zdá se ti možná, že tím aspoň trochu plnil svoje prohlášení, že je hotov jít se svým Pánem i do vězení a na smrt. Ale nedopadlo to dobře. Tak mu to ostatně tehdy předpověděl i sám Ježíš, když mu na to řekl, že ještě než kohout zakokrhá, třikrát Ježíše zapře. Zapře toho, komu vyznával, že ho nikdy neopustí. Ježíš ho znal lépe, než Petr sám sebe. Věděl, že Petr bude mít o sebe takový strach, že nejen nebude schopen ani se pokusit o nějakou pomoc, ale dokonce se k němu nebude znát a bude tvrdit, že Ježíše vůbec nezná. Pro Petra začala noc možná jeho největšího selhání v jeho životě a s tím největšího ponížení.

IV. U OHNĚ

T: Jak to vlastně s tím Petrem bylo?

L: Ježíše odvedli do veleknězova domu, kde ho budou vyslýchat. Petr v sobě našel tolik odvahy, že dokázal dojít k tomu domu, vmísit se mezi lidi a usednout s nimi na dvoře u ohně. Všichni se ohřívali u plamenů, bylo už noční chladno. Mluvilo se o Ježí-

šově zatčení. Jaké to asi muselo být pro Petra? On sám mlčel. Ale plameny ohně osvěcovaly tváře lidí a jedna z veleknězových služek si všimla Petrova obličejů a poznala ho. „To je přece jeden z těch, co chodívali s tím zatčeným Ježíšem, kteří se stále zdržovali v jeho blízkosti.“ Snad to ani nemusela myslet zle, téma bylo ve vzduchu, mluvilo se o tom a ona prostě poznala někoho, kdo by jim možná mohl říct další podrobnosti, jak to s tím zatčením a vůbec s Ježíšem bylo. Ale Petr byl tak ochromen strachem, že navzdory svému statečnému vyznání, které Pánu říkal pár hodin před tím, teď prohlásil: „Vůbec toho člověka neznám.“

T: To že dokázal říct? Ten Petr, který jindy vyznával: Já tě pokládám za Božího Mesiáše, toho, který nás přišel zachránit a ukázat nám, jak velice nás má Bůh rád?

L: Ano, a pak to ještě dvakrát zopakoval. Uviděl ho zase někdo jiný a řekl: „Ty jsi také jeden z jeho učedníků!“ Petr odpověděl: „Nejsem.“ Klepal se u toho ohně ne zimou, ale strachem o sebe. Měl takový strach, že mu ani nedošlo, co provádí. Asi za hodinu mu zas jiný člověk řekl: „I tenhle byl určitě s ním, vždyť je také z Galileje!“ Petr na to řekl: „Vůbec nevím, o čem mluvíš.“

V. STRACH O SEBE

T: Jak to tak mohl říci? Vždyť to byla snad nejhorší odpověď, jakou mohl dát.

L: Máš pravdu, byla to odpověď, kterou Petrovi nadiktoval strach. Odpověď uhýbavá a vypočítavá. Prý nevěděl, o čem mluví – a přitom se celou noc nemluvílo o ničem jiném. Petr se bál těch lidí, proto nechtěl mít nic společného s tím, co byl zatčen, vždyť podobně by se mohlo vést i Petrovi, kdyby se dověděli, že je Ježíšovým učedníkem. Chtěl vypadat dobře před lidmi, před služkou, před cizími lidmi. A přitom by si oni dost možná i rádi poslechli, kdo je Ježíš a co se doopravdy stalo. Ale Petr ve svém strachu usoudil, že bude pro něj lepší, když si budou myslet, že s Ježíšem neměl nikdy nic společného.

T: Ten strach, to je opravdu hrozná věc! Ale povídej, Lukáši, jak to bylo dál.

VI. NOVÝ DEN A NOVÁ PŘÍLEŽITOST

L: Do této poslední Petrovy odpovědi zaznělo zakokrhání kohouta. Vycházelo slunce, kohout ho vítal, nastával nový den a nová příležitost, rozhodně to byla nová příležitost pro Petra.

T: Jak to myslíš, po tom, co udělal – nová příležitost, vždyť on Ježíši strašně ublížil! Opustit přítele v jeho nejtěžší chvíli, to je

stejně odporné jako zrada. Vůbec bych se nedivil, kdyby potom Ježíš Petra už nikdy nechtěl vidět.

L: Vidiš, a přece to byla pro Petra nová příležitost. Když uslyšel to kohoutí zakokrhání, vzpomněl si na to, že mu to Ježíš předpověděl; on věděl o nebezpečích, která na Petra čekají. Ale Petr si vzpomněl i na to, že se Ježíš za něho modlil, aby jeho víra neselhala úplně. A že s ním Ježíš počítá, aby byl budoucnu posilou svým bratřím! Jak já, takový ubožák, mohu být někomu posilou. Vždyť jsem se bál lidí víc než Boha. To vše si Petr uvědomil, když na sobě pocítil pohled Kristův. Vyšel ven a hořce se rozplakal. Plakal sám nad sebou, nad svou ubohostí, věrolomností, nad utrpením jeho Pána, které ještě sám zhoršil. Ale i nad tím, že ho Ježíš neodepsal, že mu dává novou možnost.

Takové bylo Petrovo obrácení, o kterém také Ježíš mluvil. Takové to bývá se všemi lidmi, kteří se provinili, třeba někomu ublížili, a litují toho. Obrácení má mnoho podob a pláč je jedna z nich. Jistě, lepší je nedělat zlé věci. Ale když se to stane, neznamená to, že by cesta k Bohu byla úplně zavřená. První krok na cestě ze zlého a z viny je lítost. Pro Petra to byl dobrý začátek na cestě k tomu, aby byl posilou pro své bratry.

VII. ODPUŠTĚNÍ VIN

T: Děkuji ti za tenhle příběh. Myslím, že Petr ublížil nejvíc sám sobě. A možná ublížil i těm, kteří ho tam na nádvoří veleknězova domu poznali, připravil je o příležitost poznat, že ten, komu se tam v domě velekněze posmívají a koho bijí, je Mesiáš, kterého na svět poslal sám Bůh. A zase znovu vidím, jak Ježíš, kterého tak trápili, uměl odpouštět. Pomohl ven z viny Petrovi, který ho tak ošklivě zapřel. To je to dobrá zpráva pro všechny viníky. Taky jsem si uvědomil, že někdy hořký pláč je to nejlepší, co může člověk udělat.

L: Souhlasím s tebou, ale nezapomeň, že to je jen první krok. Pak je třeba jít dál. Petr se stal jedním z těch, kdo založili první křesťanský sbor v Jeruzalémě. Právě on se stal pro své bratry velkou posilou. Ten Petr, který tak selhal, který se musel stydět sám před sebou a ještě víc před svým Pánem, ten potom s velikou statečností kázal, proto se dostal i do vězení a už se nikoho nebál. Dokázal to z obrovské síly, kterou dostal, když mu Ježíš odpustil. Tak mocná věc je odpuštění, a to působí, i když odpustí člověk člověku. Však se za to modlíme – odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. I to nás naučil Ježíš Kristus. Když za nám provede někdo něco špatného a pak přijde za námi s prosbou: Je mi to líto, odpustíš mu! To je jeho příkaz a ještě víc jeho

MODLITBA

Pane, prosíme, ochraňuj nás před tím, abychom se zachovali věrolomně. Nauč nás být dobrými přáteli. Prosíme tě i za to, abys nás podpořil, když se bojíme mluvit o tobě se svými spolužáky a kamarády. Možná se nám někdy i smějí a nám to je líto, ale podle Petrova příběhu víme, že i jim může pomoci, když se dovědí, že ty jsi tak dobrý a že tobě věříme. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Napadlo vás, že slovu „zapření“ můžeme rozumět také pozitivně? Když například lidé skrývali za války před gestapem partyzány nebo Židy a „zapírali je“, tak to byl čin odvahy, který chránil život druhých za cenu nasazení vlastního života. To je pravý opak toho, co udělal v příběhu „o zapření“ Petr: ze strachu o svůj život zapřel Ježíše.
- Kdyby na vás někdo, třeba ve škole, nebo v zájmové partě upozornil, že jste křesťané, nebáli byste se k tomu přiznat? Nevyhnuli byste se přiznání k Ježíšovi?
- Zažili jste na vlastní kůži, že vás někdo „zapřel“? Jak vám přitom bylo?

JEŽÍŠ PŘED RADOU, PILÁTEM A HERODEM

Lk 22,63– 23,25

28.5.2006

4. po Velikonocích

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 2,2 + 4 — Srocují se králové země, vládcové se spolu umlouvají proti Hospodinu a pomazanému jeho: Ten, jenž trůní v nebesích, se směje, Panovníkovi jsou k smíchu.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 22,66-71

PÍSNĚ

Zůstaň s námi Pane (S 401); Ježíši Kriste, Pastýři náš (BTS 35); Kristus příklad pokory (BTS 77, EZ 311); Byl jsi tam (S 25); Kdo na kolenu klečí (S 148); Proč pro Krista neměli místa (S 269)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

Líčení Ježíšova procesu je v Lukášově duchu, totiž vypisování věci „v pravém sledu“, aby Teofil jako současný posluchač poznal hodnověrnost toho, v čem je vyučován (Lk 1,3). A tak je Ježíš předáván od jedné instituce k druhé (velerada, Pilát, Herodes, opět Pilát, až nakonec rozhodne lid). Jako někdo jiný a cizí je všude odmítán, vyjde najevo to, co zaznělo už při samém začátku, totiž že pro něj *zde není místo* (srv. Lk 2,7...*ne našlo se místo*...). Zaznívá tu skepse vůči politickým i náboženským institucím (opět podobně jako na začátku Ježíšova života, kdy císař Augustus podle svých nápadů pohybuje lidmi po světě jako figurkami). Aniž bychom chtěli v dětech posilovat dnešní obecnou skepsi vůči politice aj. institucím, přesto může pravdivě ukázat, že jsou lidské instituce jen lidské a snadno se pokazí (a že to není nic nového). A že ani „vůle lidu“ nebývá řešením.

Ježíš zde vystupuje v odevzdanosti, která není rezignací. Tato cesta je důsledkem jeho způsobu života, hledáním ztracených. Chová se zcela v protikladu k představám o politickém Mesiáši a divotvorci. Pašijní příběh je

velikou pomocí pro překonání pavíry v Boha jako režiséra všeho dění (kdyby byl Bůh, nedopustil by, aby...) Žádné zázraky se nedějí, ani vzkříšení není takovým zázrakem. Ježíšova cesta je **cestou věrnosti v utrpení**, věrnosti, ke které se jednoznačně přiznal Bůh.

– zatímco Petr na nádvoří zapřel Ježíše, pozornost se vrací k Ježíši. Lukáš (jako jediný evangelista) líčí i dobu **před výslechem**, v noci, kdy je Ježíš předmětem kruté hry, kterou si strážníci krátí svůj čas. Už to patří do Lukášova stylu, ve kterém popisuje vše „v pravém sledu“.

Když se strážníci Ježíše chopí, bijí jej a dávají mu hádat, kdo jej uhodil, chápou ho jako proroka v lidovém smyslu (věstec s nadpřirozenými sklony). Posluchač však může za tím slyšet Izajášovo proroctví v 53. kapitole, zvěst o trpčícím služebníku: Ježíšův příběh „otevřít Písma“ a naplňuje tak smysl biblického poselství (Lk 24,26.32, Sk 8,32nn aj.)

– Ježíšův výslech **před synedriem** (radou starších) si klade za cíl najít způsob, jak odstranit Ježíše. Trest smrti v Ježíšově době neudělovala velerada, ale římský prefekt. Proto se úsilí velekněží soustředí na to, jak

privést Ježíše k Pilátovi. Príznačné je, že se Ježíš před vzkříšením neprohlásí za Mesiáše a otázkou obrací zpět k těm, kteří se tážou. O co jde, je víra, osobní postoj: CO TY? (stejně jako když říká: kdo má uši k slyšení, slyš). Proto také potom vzkříšení bude možné vyznávat jen jako osobní svědectví.

– Ježíšovo sebepochopení nyní nejvíc vystihuje titul **Syn člověka**, v židovstvu očekávaná postava na konci věků. Volným citátem ze Ž 110 Ježíš naznačuje, že události posledních časů nastávají. Přichází rozhodující doba.

Na další otázku: „*Jsi-li Syn Boží?*“ Ježíš odpovídá **dvojznačně** („*to říkáte vy*“). Pro žalobce je však tato Ježíšova odpověď dostatečným důvodem k předání Ježíše Pilátovi.

– Ježíš je **před Piláta** předveden s obviněními, které by mohly na Piláta zapůsobit (převrací národ, brání odvádět daně a prohlašuje se za Mesiáše – tzn. za člověka s politickými ambicemi). Pilátovu otázku „*Ty jsi král Židů?*“ Ježíš odmítá a obrací podobným způsobem jako při výslechu před veleradou („*to říkáš ty*“). Pilátovi je jasná Ježíšova nevina, žalobě nevěří. Jedná však takticky, nechce se postavit proti veleradě, která stále naléhá. Řešením se proto Pilátovi jeví vyjít ze skutečnosti, že Ježíš začal svoji činnost v Galileji, která spadala pod správu Herodovu: nejlépe by bylo, kdyby si tento případ národ vyřešil sám mezi sebou. Pilát využije toho, že Herodes je v době svátků v Jeruzalémě, a tak mu Ježíšův nepřijemný případ předává (asi s dávkou zlomyslnosti, mezi Pilátem a Herodem je totiž nepřátelství).

– výslech **před Herodem** postrádá serióznost: nic nechápající Herodes je především potěšen tím, že se konečně setkává s populárním divotvorem a od setkání očekává velkolepé náboženské show (tuto scénu výborně zpracovává rocková opera Jesus Christ Superstar). Na Herodovy otázky (podněcované žalováním přítomných velekněží a zákoníků) **Ježíš mlčí** (a čtenář opět slyší trpícího služebníka z Iz 53, který

jako beránek vedený na porážku mlčí). Herodes se spolu s vojáky Ježíšovi vysměje, zesměšní jej tím, že ho obleče do slavnostních šatů a tím dává najevo nesmírný rozdíl mezi Ježíšovým nárokem a jeho bezmocí. Takto zesměšněného a poniženého Ježíše posílá **zpátky k Pilátovi**. Spolupráce Piláta a Heroda na Ježíšově případu oba dva dřívější nepřátele usmíří. (v Lukášově pohledu se to ozývá ještě i ve Sk 4,27)

– až dosud **lid** hrál v celém případě neutrální roli, při druhém líčení před Pilátem je však již přítomen: Ježíšovo odsouzení teď nebude jen věcí velerady a politických představitelů. Když Pilát prohlašuje Ježíšovu nevinu a navrhuje Ježíše potrestat (veřejně bičovat) a pak propustit, sročený zástup volá po propuštění jim blízkého Barabáše. Pilát se zastává Ježíše po druhé (nyní dav navrhuje Ježíše ukřižovat) i potřetí, kdy opakuje svůj návrh Ježíše veřejně potrestat a osvobodit. V davu to však stále víc vře a řve. Pilát vidí, že Ježíš už není oblíbený učitel: nakonec podlehne a vydá na smrt toho, na němž žádnou vinu nenašel a propouští toho, který byl zavřen za vzpouru a za vraždu. Sročený dav nelze vykládat jako židovský národ. Je to spíš obecně lůza, anebo prostor, kde se můžeme ocitnout každý z nás (jako v písni Jak jen se přiblížit /EZ 332/: I já patřím v ten dav, jenž volal: Ukřižuj).

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– zvláště menší děti mohou být zmatené líčením procesů – není třeba zabřednout v dobových reáliích, stačí jim říci, že to všechno podstoupil z lásky, kvůli nám. Procesy ukazují to, co už děti znají ze začátku v příběhu o narození: pro Ježíše tu nebylo místo. Všichni ho nakonec odmítají.

– pozor na antijudaismus (stále je možné setkat se s názorem, že přece Židé ukřižovali Pána Ježíše).

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

K tomu, aby děti mohly úkol z ob-

rázku splnit, je třeba, aby vyprávění už znaly. S obrázkem tedy budete pracovat až po výkladu. Děti mají nejdřív spojit linkou (nebo vybarvit jednou pastelkou) charakteristiku s příslušnými aktéry příběhu a potom rozhodnout, kdo nese vinu na odsouzení Ježíše. Pokud se neshodnou, vyzvěte je, aby se pokusily svoje rozhodnutí druhým vysvětlit a zdůvodnit. Pokud se budou shodovat, zeptejte se jich, jak k tomu došli.

Starším dětem nemusíte příběh vykládat. Rozdejte jim obrázky a řekněte, ať si najdou v bibli příslušný oddíl (Lk 22,63-23,25), přečtou si ho a obrázek podle něho zpracují. O výsledcích potom společně mluvíte.

4. POMŮCKY:

Třináct kázání Jana Blahoslava Šourka, vydala SR ČCE, 1989; str. 55 (k motivaci)

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro **mladší a střední** školní věk:

Vzpomínáte si na Ježíšův příběh o ovečce, která se ztratila a pastýř ji hledal tak dlouho, až ji našel? Co všechno přitom musel vytrpět? (Nevyspí se, prodírá se nebezpečným terénem... můžete nechat děti, aby samy pověděly). Dnes i příště si budeme vyprávět o tom, co Ježíš musel všechno podstoupit, když nás hledal jako dobrý pastýř.

Pro **starší** školní věk a pro **Teofila**:
Teofil: Tuhle jsem se setkal s člově-

kem, který mi tvrdil, že kdyby byl Bůh, tak by nebyly zlé věci – nemoci a války, nebylo by tolik nespravedlnosti a tak podobně. Nějak mi to nezapadá do toho, co už, Lukáši, vím, přesto jsem ale nedokázal na to nic říct.

Lukáš: Já bych také nemohl věřit, kdybych si Boha představoval jako někoho, kdo se na všechno dívá a prostě nezasahuje. Vždyť Ježíšův příběh mluví o Bohu úplně jinak! Zvlášť ten o zakončení Ježíšova života! Následuje vyprávění...

Zakončit může opět Theofil: To je síla... Na tom, jak Ježíš mlčel, mi ještě dochází: on nemlčel proto, že by neměl co říci. Ale někdy je lépe nedohadovat se. Neshánět argumenty. Bůh nepotřebuje naši obhajobu. Raději pevně stát na svém místě!

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) osnova pro **mladší a střední** školní věk:

- I. Motivace
- II. Ježíš v rukou strážců
- III. Ježíš před Pilátem
- IV. Před Herodem
- V. Opět před Pilátem
- VI. Volba davu

b) osnova pro **starší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Bezmocný Ježíš
- III. Lživý proces církevních představitelů
- IV. Slabý Pilát
- V. Zázraků chtivý Herodes
- VI. Nespravedlivý rozsudek
- VII. Jak je to s Bohem?

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE – MOŽNOSTI

- využít jednoho ze dvou návrhů v katechetických poznámkách (o ztracené ovci, o lidské představě Boží spravedlnosti)
- navázat na minulý příběh (Teofil: Minule jsme s Petrem Ježíše opustili, samotného, v noci, uprostřed vojáků na veleknězově dvoře. Celý týden mi vrtalo hlavou, co bude dál.)
- sen o revoltě v nebi podle J. B. Šourka – lidé v nebi říkají „Bože, jsi nesmírně laskavý a moudrý, a přesto nemůžeš rozumět

lidem... Ty nevíš, jaké to je, když je člověk nespravedlivě odsouzen... když ho zradí nejbližší přátelé... když se mu posmívají a bijí ho..." (pro forma to může být Teofilův sen)

II. PŘED VELERADOU

Ráno se u veleknězova domu sešli členové nejvyšší židovské rady, aby Ježíše vyslechli. Jsou tu všichni: horliví farizeové, velekněží ze saducejských rodů i zástupci lidu. Jindy protivníci, dnes jsou zajedno. Přišli brzy ráno, hlavně ať to mají rychle z krku. Bojí se lidu.

T: Pořád mi to nejde do hlavy. Taková krivárna – vždyť to byli věřící lidé! A ne jen tak ledasjací věřící – ti nejlepší z Izraele. Copak neměli žádné pochybnosti? Nebo výčitky svědomí?

Lukáš: Bojím se, že ne. Člověk dělá největší chyby, když si myslí, že Bůh je samozřejmě na jeho straně. Pro ně to byla svatá povinnost, zbavit se Ježíše.

T: Brr, svatá povinnost. Ta nemá s vírou nic společného. Raději mi, Lukáši, pověz, co bylo dál.

Rada zasedla a dali předvést Ježíše. Zkus si to představit – velerada tehdy měla na 70 lidí – a on sám proti nim. Někdo se zeptal, jakoby se zájmem: „Jsi Mesiáš, nebo ne? Pověz nám konečně, jak se věci mají.“

Zákeřná otázka. Ježíš však mluvil na rovinu: „Když řeknu, že jsem Mesiáš, stejně nebudete věřit. Nejde vám o víru, a nedržíte se ani práva. Tak dobře poslouchejte: od této chvíle se Mesiáš ujímá vlády a usedne po pravici Boží.“ A oni hned: „Takže jsi to ty! Ty jsi Boží syn?“ „Vy sami jste to řekli.“ Tu vyskočili a začali křičet jeden přes druhého: „Slyšeli jste to?“ „Je zbytečné pokračovat.“ „Přiznal se!“

III. PŘED PILÁTEM

Odvedli ho k místodržiteli římského císaře, k nejmocnějšímu muži v Jeruzalémě, Pilátovi Pontskému. Byl to dost bezohledný politik, při výkonu své funkce neváhal sáhnout k násilí; mnozí Židé jej proto nenáviděli. Ale teď ho pánové z velerady potřebují. Chtějí, aby byl Ježíš odsouzen na smrt, a o tom může rozhodnout jenom římský prefekt. „Tenhle člověk vyvolává zlé nálady mezi lidmi. Zakazuje platit císaři daně. A prohlašuje se za krále, za Mesiáše!“ Nic z toho nebyla pravda. Ježíš nikdy neusiloval o politickou moc.

Pilátovi se žaloba velekněží také nezdála. To se mu ještě nestalo, že by přišli udat někoho z vlastních lidí. Začal se vypyávat přímo Ježíše: „Ty jsi král Židů?“ Ale Ježíš mu na to neřekl nic víc

než „Ty sám to říkáš“.

T: Už zase ta zvláštní odpověď. Ježíš nic nevysvětluje, nebrání se. Nechce říct, kdo je. To nechápu.

L: Vzpomínáš, jak se ptal kdysi učedníků – „Za koho mě pokládáte vy“? Ježíš nikdy sám sebe neprohlašoval za Mesiáše nebo za krále. Věděl, že to přinese nepochopení. Jenom ten, kdo věří, pozná, kdo Ježíš opravdu je (jako to poznal Petr). Ostatní ho nechápou, nechají ho být, nebo ho odsoudí.

T: Máš pravdu. I já jsem se dřív na Ježíše díval nějak zdálky, že se mě netýká. Ale když člověk věří, tak říká věci o Bohu sám za sebe. A to Ježíš chtěl i po těch, kdo ho soudí. Ale zpátky k našemu příběhu.

Před palácem se mezitím začali shlukovat zvědavci. Pilát řekl velekněžím: „Mně se nezdá, že by byl ten člověk něčím vinen.“ Ale oni na něj naléhali: „Pozor na něj! Chce vyvolat povstání. Začal v Galileji a teď to šíří i zde v Judsku.“

Kdyby chtěl povstání, byli byste ho všemožně podporovali, pomyslel si římský prefekt. Otravná záležitost. Co s tím? Pak ho napadlo: „Vida, tak on je z Galileje? O Galileu se přece stará Herodes. Ať ho soudí on. Nebudu si kazit dopoledne.“ A poslal Ježíše pryč.

IV. PŘED HERODEM

Herodes měl výtečnou náladu. Po dlouhé době si Pilát všiml, že on, Herodes Antipa, tu není jen pro parádu. A navíc mu poslal Ježíše, právě toho Ježíše, o kterém se na Herodově dvoře vykládaly fantastické pověsti. Prý vládne nadpřirozenou mocí; dokáže číst myšlenky, uzdravit ochrnutého, mluvit se zlými duchy a ještě mnoho dalších historek se o něm šířilo, kterým se ani věřit nedá. V každém případě bude zábavné se jím zabývat.

Jenže Ježíš Herodovi všechnu zábavu pokazil. Vytrvale mlčel. Herodes zkoušel všechno, vyptával se, vyhrožoval, posmíval se mu, ano, dokonce i prosil, žádal, aby Ježíš před jeho očima udělal aspoň nějaký malý zázrak. Ale Ježíš nic. Kněží z velerady na něj pokřikovali, ale on mlčel.

Heroda to znechutilo. „Svět je jedno velké divadlo, všichni si na něco hrají,“ pomyslel si. A nechal obléct Ježíše do královského hábitu a poslal jej zpátky Pilátovi. Třebas ten strohý Říman pochopí jeho vtip.

V. PŘED LIDEM

Pilát svolal veřejné slyšení před členy rady i zástupem lidí. „Přivedli jste přede mne tohoto člověka, že pobuřuje lid. Vyslechl jsem ho

a neshledal jsem na něm nic, z čeho ho obviňujete. Ani Herodes ne; vždyť nám ho poslal zpátky. Je zřejmé, že nic nespáchal a nezaslouží si smrt. Dám ho potrestat a pak ho propustím, jako to dělám s jedním vězněm každý rok o Velikonocích.“

Tu začal někdo křičet: „Nechceme ho, pryč s ním!“ A další se přidali. Do toho vykřikl kdosi: „Propust' Barabáše,“ a náhle se celý dav domáhal skandováním propuštění Barabáše, muže, který byl ve vězení pro vzpuru a vraždu.

T: Taková nespravedlnost! Propustit zločince a vraha, a místo něj poslat na smrt spravedlivého. Zatracený Barabáš!

L: Ale no tak, příteli, Teofile. Barabáš za tu výměnu nemůže. Jistě, byl vinen hroznými věcmi. Byl ve vězení a čekal na smrt. Jeho život neměl žádnou cenu. A najednou se jeho osud změnil. Dostal novou šanci, možnost žít svobodně a jinak než žil dosud. Díky Ježíšovi.

T: Díky Ježíšovi. Jen jestli to Ježíš také chtěl, a ne jenom Barabáš?

L: Myslím, že právě tohle Ježíš chtěl. A nejen pro Barabáše, ale i pro mnoho dalších. Změnit osud a dát nový svobodný život.

T: Co se stalo s Barabášem dál?

L: Nevím. Nevíme, jak naložil s tou novou šancí a svobodou. To už je na něm (a na každém z nás).

Pilát chtěl něco říci na Ježíšovu obranu, ale jeho slova zanikla v novém křiku: „Na kříž! Na kříž s ním!“ – „Čeho se vlastně dopustil? Dám ho zbičovat a propustím ho,“ zvolal do davu. Ale prefektova slova nemohla zastavit vzrůstající křik.

Revolta v Jeruzalémě, to bylo něco, co si nemohl Pilát v žádném případě dovolit. Co teď? Ten člověk je jistě nevinný, ale... ale když jde o osud impéria, musí jít jednotlivec stranou. „Z moci úřední vyhlašuji: Barabáš je propuštěn a Ježíš Nazaretský odsouzen k trestu smrti ukřížováním.“ Zbytek rozsudku zanikl v jásání davu.

VI. ZÁVĚR

Měl by odpovídat motivaci (viz závěr v přípravě – v případě snu končit opět odkazem na snovou scénu). Pracujeme-li s grafickým listem, můžeme končit rozhovorem s dětmi na téma – kdo nese vinu na odsouzení Ježíše? Důležité je ale připomenout, že i ti, kteří nic nezavinili, totiž učedníci, nedokázali s Ježíšem zůstat. Ježíš zůstal sám, přátelé ho opustili a lhostejní ho nakonec nechali být nepřátelům napospas.

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, přemýšlíme o tvém utrpení a říkáme si, proč se to všechno muselo stát právě takhle. Ale tomu nejdůležitějšímu snad rozumíme správně: že jsi to učinil z lásky k nám, abys nás zachránil, abys nás všelijaké lidi přivedl nazpátek k nebeskému Otci. Prosíme, posiluj nás víru v tebe, měj s námi trpělivost a dej, abychom se za tebe nikdy nestyděli. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- K čemu jsou církevní představitelé? Mohou zastupovat zde Boha na zemi?
- Masaryk pověděl, že politika nemusí být nutně špinavá. Co si o tom myslíte?
- Znáte také případy z dějin, kdy se političtí odpůrci sjednotili na nějakém případě?
- Znáte taky situaci, kdy je lépe mlčet?
- Slyšeli jste o Miladě Horákové? Víte, že nedávno byl po dlouhé době objeven tajný filmový záznam o jejím procesu, které svědčí o její statečnosti po celou dobu až do konce (v protikladu ke lžím o tom, jak podlehla a odvolala své postoje)?
- Co to všechno znamená, když se řekne: „vůle lidu“?
- Volba davu připomíná princip tzv. „reality show“, kdy dav volí, koho vyhodí z kola ven – není to něco, co lidé pořád rádi dělají? Sympatie přitom dávají těm, kteří nejsou příliš kvalitní.

PODOBENSTVÍ O TĚLE A ÚDECH 4.6.2006

1K 12,1-27 Hod Boží svatodušní

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 65,5 — Blaze tomu, koho vyvolíš a přijmeš, aby směl pobývat ve tvých nádvořích. Tam se budem sytit dary tvého domu, tvého svatého chrámu.

LITURGICKÉ ČTENÍ

1K 12,13-20

PÍSNĚ

Zůstaň s námi (EZD 622); Nuž všichni z srdce pravého (EZ 362); Přijď již, Duchu svatý, přijď k nám (EZ 371); Pomoz mi můj Pane (EZ 384, S 261); Jedno jsme v Duchu svatém (S 119); Nové přikázání (S 364, BTS 88); Pomoz Pane těm, co smutek nosí (S 262)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **řecké ekklesia, církev** – má na mysli především místní městské společenství. Shromáždění, zvané „ekklesia“ vznikalo koneckonců tak, že městský úředník svolal kvůli veřejným záležitostem obec – a tomuto svolanému shromáždění se říkalo „ekklesia“. Když ho apoštol užívá pro sbor, vidí jako „svolavače“ Kristovo evangelium.

– **situace korintského sboru** – podle líčení, dostupného ze samotného textu epištoly, tam vládla prudká rozhádanost, která byla výsledkem duchovní pýchy. Viditelně se projevovala v soupeření frakcí seskupených kolem osob (Petr, Pavel, Apollo – 1-3. kap.) a kolem duchovních obdarování, charismat (12-14. kap).

– **Pavlova apoštolská reakce** učí vidět sbor jako společenství rozmanitosti v jednotě. Nenařizuje jeden správný správní systém, ale jednotlivá obdarování uvádí do správného vztahu k jedné autoritě. Na lidské straně je vidět rozmanitost projevu a důsledků jednání jednoho Božího přiběhu – v Bohu Otci, Ježíši Kristu, Duchu svatém.

– **charismata = dary milosti** – milost se řecky řekne *charis* a od toho je

odvozeno i *charisma* – dar, obdarování z Boží milosti. A z toho je tedy zřejmé, že charisma není nějaké duchovní vybavení člověka, něco, čím by prokazoval svou zralost a svou duchovní vyspělost navenek, vůči ostatním. Charismata vůbec nejsou projevem nějaké duchovní vyspělosti nebo nějakou vymodlenou zásluhou, nýbrž už od základu (dokonce od svého slovního základu) dokladem spasení z milosti a také obdarování z milosti, na kterém nemáme žádnou zásluhu, a kterým tedy není proč se chlubit.

– **zacílení rozmanitých darů** (vv. 4-7) – apoštol uvádí rozličnost do vztahu k jedinečnému zdroji této rozličnosti: rozličné dary milosti – ale TENTÝŽ Duch; rozličné služby – ale tentýž Pán; rozličné působení – ale tentýž Bůh. Ten jedinečný pak určuje zacílení rozmanitých darů: Každému dáno zjevení Ducha, aby jim byl užitečný, prospěšný. Už tady si apoštol připravuje půdu pro argument, že jde o dary k budování celku, společenství.

– **distributorem rozmanitých darů rozmanitým příjemcům je Duch** (vv. 8-11) – v podhoubí lze tušit inspiraci tím, jak život tvoří Boží Duch, *ruach*, ve starozákonním svědectví. Nevytváří

uniformní masu, ale tvory v nekonečně rozmanitosti. Duch, který zpřítomňuje sílu Kristova díla, obdarovává rozmanitými dary.

– **jako je tělo, tak i Kristus** (v. 12) – dosavadní argumenty ústí do zásadního rozpoznání o povaze společného pobývání ve společenství víry: tak jako má JEDNO tělo MNOHÉ údy – a všechny údy ve své mnohosti vytvářejí jedno tělo – tak i Kristus! Přichází překvapivě vyústění: ve chvíli, kdy posluchač čeká, že se stočí vývody k církvi, sboru („tak je to i s církví“), řekne apoštol, že „tak je to s Kristem“. Toto vyústění podtrhuje, že v životě církve nejde o „naši věc“, ale o věc Kristovu. On je jediným zdrojem a autoritou pro fungování a vzájemné spolunažívání. Toto vyústění podtrhuje, že apoštol nechce jen přispět k lepšímu fungování korintské církevní „firmy“, ale prostě v církvi uprostranit Kristu. Církve a Kristus se ani zdaleka nekryjí, jak si právě na duchovní dary pyšní křesťané někdy myslí.

– **jak to chodí v těle** (vv. 14– 26) – se pak nepopisuje „bio- logicky“, ale „christo-logicky“. Souvazečnost mnohých není dána především obrazem těla, ale příkladem a autoritou Krista. Údy těla Kristova „chtíc nechťic“ patří do těla (i když by si chtěly žít či užít samy). Jakožto údy těla Kristova nemohou jedni druhé vylučovat z těla. Jakožto údy těla Kristova se nemohou údy jeden nad druhý vyvyšovat. Právě Kristovo nasazení pro druhé inspiruje údy a umožňuje jim, aby SPOLU trpěly, SPOLU se radovaly, SPOLUžily v praktické solidaritě.

– **ironický tón** – metafora těla umožňuje sáhnout k ironii a ukázat směšnost těch, kdo si chtějí vystačit sami bez druhých. Oko, které říká ruce „Nepotřebuji tě“, prokazuje především, že si nevidí na špičku nosu. Humor a ironie tu pomáhají odbourat náboženskou nadutost.

– **vy jste tělo Kristovo** (v. 27) – apoštol nevykresluje idealistický a nedosažitelný obraz – ale rozhádaným, duchovně pyšným, navzájem se ne-

snářejším, vylučujícím a nesolidárním Korintánům říká VY JSTE. Takto mluví křesťanský realismus – nelakuje realitu církve/sboru na růžovo, ale důvěřuje, že uprostřed naší reality se může prosadit realita Kristova.

– **vztah charismat k životu sboru** – (vv. 28-30) má potom stejné zacílení jako obraz těla a jeho údů: apoštolování, prorocké pravé slovo v pravý čas, vyučování, uzdravování, služba potřebným aj. jsou zacíleny jako služba druhým. Proto celý seznam charismat (řazený od důležitějších k méně důležitým) ústí do napomenutí – ukážu vám vzácnější cestu, náboženské rozpoložení – a to lásku. Neboť láska k bližnímu teprve dává jednotlivým obdarováním pravý rozměr, rozměr spolulidství.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

Dialektický způsob apoštolovy argumentace (věty a myšlenky typu „ano – ale“: mnoho obdarování – ale – působení jednoho Ducha) je náročné dětem zpřístupnit. Doporučujeme např. najít vhodnou hru, která řeší téma mnohost a jedinstvo (viz navržená motivace).

– sborová adresnost brání, abychom text beze všeho aplikovali na církev. Jde o apel, který se týká nikoli anonymních údů, ale konkrétních lidí, kteří se potkávají, sočí na sebe, nedokážou si projevovat konkrétní solidaritu.

– spojení metafor „tělo Kristovo“ s církví nabylo postupně jakéhosi mystického oparu. K tomu došlo v další generaci, kdy se Kristus stal „hlavou církve“ (Ef 4,15n). Tento posun v metafoře způsobí představu, že církve a Kristus se tak či onak kryjí, a později, že „hlavy“ církve mají blíž k „hlavě– Kristu“. Apoštol Pavel takto nesmyslí. Pro apoštola i jeho posluchače jde v metafoře těla o svým způsobem přizemní a rozhodně zemité přirovnání. Zmiňuje např. i údy, které není slušné veřejně prezentovat, a hlavu vidí jako stejně problematický úd jako každý jiný, který by si chtěl stačit sám.

– apoštol nevidí sbor jako výkladník skříň plnou krásných vztahů mezi lid-

mi. Nedělejme to ani my. Právě na těch-
to textech se můžeme naučit, jak životu
ve sboru škodí jakékoli přetvařování.

3. METODICKÉ POKYNY:

Na začátku vyzvěte děti, aby do částí
těla na obrázku napsaly, co kdo ve sbo-
ru dělá (např. Alžběta hraje na varha-
ny, Renata vaří kávu, pan farář káže,
Věra čte z bible, Vojta vždycky zatopí,
Honza vozí do kostela paní M., Alena
přinese vždycky květiny, Lukáš nás
vždycky rozesměje...) a vystříhly si je.
Potom se ptejte, o čem si děti myslí,
že je to nejdůležitější a co by naopak
mohly postrádat. Když si děti vyberou,
zeptejte se jich, jestli by z toho, co vy-
braly jako důležité, mohly sestavit člo-
věka, který by mohl žít, popřípadě jestli
by byl jeho život takhle plný a radost-
ný. Na to můžete navázat apoštolským
podobnostvím o těle a údech.

Do hlavy, která je vykreslená, děti
nejspíš nic nevěpíší. Pokud to tak bude,
zeptejte se jich, jestli – i když se to stalo
asi bezděky – to může mít nějaký vý-
znam. Můžete jim to interpretovat pod-
le Pavla – hlavou, která tělu „vládne“,
není nikdo z nás, tou je Kristus.

4. POMŮCKY:

– obrázek těla z atlasu člověka

VYPŘÁVĚNÍ

VARIANTA A – dramtizace

(práce s prostorem, vhodná pro větší skupiny, pro rodinné bohoslužby)

I. POŠŤÁČKÁ MOTIVACE

♦ *děti sedí nejlépe v kruhu, nebo výrazně pohromadě
– jde o kontrast ke „skupinám“ později. Pošťák s brašnou upadne
do dveří, nemůže popadnout dech, upravuje se.*

Dobrý den! – uff, to jsem rád, že jsem to stihnul.

Co máme dnes za den? Kolik je hodin? Jsou tu dnes bohoslužby?

– Výborně! Uff. Přesně, jak mi to říkal pan odesílatel. Pan – (*vy-
táhne dopis a podívá se*) – pan apoštol Pavel. (Znáte ho přece!?)
Řekl mi: doruč můj dopis mým bratrům a sestrám do sboru v Ko-
rintu, ať si ho přečtou v neděli v 10,30 na bohoslužbách. (*vitězně*)
Tak jsem tady.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Můžete využít pracovního listu – zvětšit
a rozdělit na víc částí těla (nebo užít ob-
rázku z anatomického atlasu). Jednot-
livé dílky můžete ovšem provést v různé
kvalitě: vybarvené nevybarvené, po-
čmárané, na pěkném či užitém papíře
a pod. Rozdejte je dětem a vyzvěte, ať
se zkusí seřadit podle kritéria, které
si samy zvolí (druh papíru, barevnost
aj.). Až z toho budou bezradné, ukažte
jim, že smysl má jediné, když pochopí,
že patří k sobě jako tělo.

6. OSNOVY VYPŘÁVĚNÍ:

*Osnova počítá s navrženou motivací. Je
všem společná: z povahy příběhu se ne-
dělte na více věkových kategorií, ale
ukážete si, že patříte všichni k sobě.*

I. Motivace – kdo ke komu patří?

II. Motivace – patříme všichni k sobě!

III. Bezradnost rozhádaných Korinta-
nů daná množstvím různých darů
IV. Apoštol všechny uvádí do vztahu
k JEDNOMU Duchu – Duchu
Kristovu

V. Díky Kristu jsme údy, které mo-
hou spolutrpět a spolu se radovat

VI. JSME TĚLO Kristovo. Nejde o ide-
ál, ale o utvářející se skutečnost

(něco ho napadne) – Počkejte – tohle město se jmenuje Korint, že ano? *(-ne)*

Cože ? *(začne bědovat a lomít rukama)*

Třeba... třeba se apoštol Pavel přepsal. Místo Korint chtěl napsat

Hmm, zjistíme to. *(vzpomíná a vypočítává, na každou otázku čeká odpověď)* Sbor v Korintu je velký. Jste velký sbor? – Aha. Dál – v Korintu se spolu scházejí úplně odlišní lidé: chudí a bohatí, domácí i cizinci, učení i docela obyčejní lidé – a všichni jsou křesťané a scházejí se spolu. Jak je to tady?

II. BEZRADNOST ROZHÁDANÝCH KORINTSKÝCH DANÁ MNOŽSTVÍM RŮZNÝCH DARŮ

– Aha. A poslední a nejdůležitější věc: v Korintu se totiž křesťané nedávno pohádali. Rozdělili se do malých skupinek. Každý má v Korintu svoji partu. Mají tam partu, která se hodně modlí, a partu vzdělávací a partu, co se stará o nemocné. A pak jsou tam ti, co je jim všechno fuk, a říkají, že jsou nad věci, že jsou svobodní – no, a ti mají taky partu. Ale všichni dohromady nic. Dohromady to nefunguje. A co tady? Ne?

– Aha. Takže vy o sobě neříkáte: „My jsme lepší než vy?“ Nebo: „Mně Bůh dal ten nejdůležitější dar. Beze mě by to tady nešlo.“ Ne? Nikdy?

Anebo (jak prý si to říkají křesťané v Korintu): „My vás nepotřebujeme. My si stačíme sami.“ To se tu neříká?

Ať jsou odpovědi jakékoliv, Pošťák rezignovaně usedne ke své brašně

Achjo. Myslím, že nejsem tam, kam mě Pavel poslal. *(podívá se na brašnu)* No jo, ale co teď s tím? *(podívá se na hodinky)* Do Korintu už to nestihnu.

III. ROZLIČNÁ CHARISMATA DÁVÁ JEDEN DUCH

Víte co? Tak já Pavlův dopis předám vám.

Ale nejdřív to tady musí vypadat aspoň trochu jako ve sboru v Korintu.

Zkusíme, jestli to půjde.

♦ *rozsadíme pomocí otázek děti podle toho, co kdo rád dělá – zpívá, vyrábí, čte, hraje na nástroj, rád chodí do kostela...; tak vytvoříme Korintské „skupiny“; (pokud se někdo nepřihlásí nikam, vyhlásíme skupinu svobodných (viz 1.Kor 9,19; 10,23 atd.))*

– skupin by nemělo být mnoho (3-5), jinak se nepodaří ukázat rivalitu ve sboru

Vidíte, každý něco umí. A taky je vidět, jak se lišíme – že má každý rád něco jiného. Zkuste si to uvědomit, říct si to: „já jsem trochu jiný než vy ostatní“.

To není náhoda ani chyba, že máme každý různé nadání a chuť. V Bibli čteme, že nás takové stvořil Bůh. Bůh vdechl člověku život, oživil ho svým Duchem. A každému z nás dal zvláštní dar, nadání nebo talent.

Lidé nejsou stejní. Stejně jsou výrobky v továrnách, tam se sy-pou ze strojů. Jeden jako druhý. A pokud se nějaký výrobek liší, tak je to chyba, kaz. Ale s lidmi je tomu přesně naopak. Každý je jiný, každý má jiný dar, a je to dobře. Takové nás Bůh chce (zpě-váky, čtenáře atd.), takové nás stvořil.

♦ *ptáme se: „Co dělají (mohou dělat) ve sboru (pro ostatní) ti, kdo rádi...“ (viz výše Motivace); dobré je ukázat víc možností: např. čtenáři mohou číst z Bible, vyprávět příběhy, vzdělávat sebe či ostatní atd.; svobodní si „dělají, co chtějí“*

– pro předškolní děti můžeme zařadit i kategorii těch, kdo si rádi hrají (hra je také dar Ducha: oslava stvoření a materie bohoslužby)

Jo. Tak přesně takhle to mělo fungovat v Korintském sboru. Jenže oni se začali hádat. Začali říkat: „My vás nepotřebujeme“. A taky říkali: „To, co dělá naše skupina, je nejdůležitější“. A nechtěli být už spolu. (můžeme skupiny vyzvat k výraznému ,oddě-lení se‘)

IV. APOŠTOLOVA ILUSTRACE – O ÚDECH TĚLA

Myslím, že teď už můžu otevřít dopis apoštola Pavla. To by mě zajímalo, co je vevnitř...

♦ *„Dopis“ je ve velké obálce, jsou v něm nastříhané zvětšené části těla, které rozdělíme skupinám s minimálním komentářem („to posílá apoštol Pavel zpěvákům...“).*

– je dobré sladit části těla s funkcemi ve sboru, např. zpěváci – ústa; diákoní – ruce; ti, co rádi chodí do kostela – nohy; čtenáři – oči apod. V epištole tomu tak není, ale dětem pomůžeme pochopit metaforu těla Kristova. Takovou možnost využijme jen v případě, že je skupin více.

(ticho, Pošťák rozpačitý)

Tedy tak zvláštní dopis už jsem dlouho nikomu nedoručil. Co tím apoštol Pavel myslí? Nenapadá vás něco?

Proč dostali zpěváci pusy? atd.

Ale proč to Pavel poslal? *(Pošťák najde v obálce průvodní dopis a čte)*

Milí Korintáné.

Představte si, že by se noha sebrala a odešla si na vandr! A nebo: že by ruka zamávala hlavě, že ji nepotřebuje. A pusa by pyšně ohrnula ret, udělala „př“, a řekla zbytku těla: „Vy jste pod mou úroveň. Vždyť neumíte vůbec zpívat“.

Copak to jde, aby si ruka, pusa nebo noha dělaly, co chtějí, a na zbytek těla se vykašlaly? *(ne)*

Proč ne? *(tělo patří dohromady)*

Pošťák přejde od čtení k akci, využije rozsazených skupin.

Já si taky myslím, že je to nesmysl.

Jenže vy v Korintu to děláte. Tady nohy nechtějí mít nic společného s rukama, oči se povyšují nad pusu, a pusu se bojí, a tak raději mlčí, místo, aby křičely, že to tak dál nejde! Lidičky Korintáné vzpamatujte se – vy nejste jenom nohy, ruce a pusu. Vy jste tělo a tělo patří dohromady!

V. JEDNOTA V ROZMANITOSTI

Vy jste Korintáné asi zapoměli, že vaše nadání a talenty pocházejí všechny od Boha. Patříte k sobě, i když jste různí. Jeden pomáhá tomu druhému s tím, co neumí. Doplňujete se navzájem.

Jen si představte, jakpak by to v kostele vypadalo, kdyby pusu pořád jen zpívaly a nikoho nepustily ke slovu? *(No, schválně to zkuste, pusu. – podobně mohou hrát i další části těla)* A nohy by každému zbožně chodily příkladem, až by se to nedalo vydržet. A ruce kdyby všem vyčítali, že jim nikdo nepomůže? To by byla otrava.

Zkuste to pochopit, že patříte k sobě do jednoho těla. Když pusu pěkně zazpívají k oslavě Bohu, tak přece zpívají i za vás. Když ruce pomůžou nemocnému, tak to udělaly i za vás. A taky naopak: když jsou nohy bolavé a nemůžou přijít do kostela, tak je zbytek těla podrží *(„podržíte nohy?“)* A když už ruce nemůžou, tak se jich ostatní zastanou, nebo ne?

VI. VY JSTE TĚLO KRISTOVO

Já vím, teď říkáte, že to tak je. Kdoví, jestli se zítra zas nebudete hádat a trhat. To nejdůležitější jsem vám ale neřekl: neřekl jsem, jak to drží pohromadě. V lidském těle je spousta šlach a kloubů, které všechno spojují. Ale církev nic takového nemá. Církev (sbor) drží pohromadě to, co nám dal Ježíš Kristus. To on nám ukázal, jak se můžeme společně radovat, když se něco podaří. A jak mů-

žeme spolu nést to, co nás trápi.

Milé nohy, ruce..... vy nejste obyčejné tělo. Já, apoštol Pavel, vám píšu, že jste tělo Kristovo. Jeho moc vás spojuje, jeho odpuštění vás drží pohromadě.

♦ *na závěr můžeme vytvořit buď společný obrázek z částí těla, nebo velkého mnohočlověka – každá skupina bude vytvářet tu část těla, kterou reprezentuje*

♦ *jiná varianta – skončit modlitbou Páně (tj. Kristovou) v kruhu držíce se za ruce*

VARIANTA B – povídání u stolu

I. MOTIVACE – ŽIVOT VE SBORU

Jestlipak bychom dokázali říct, kdo všechno pro náš sbor něco dělá. První nás asi napadne bratr farář nebo sestra farářka, ale kromě nich je tu i celá řada dalších důležitých lidí. Pokusme se je vyjmenovat.

Třeba při bohoslužbách, kdo se na nich ještě podílí: např. Alžběta hraje na varhany, Renata vaří kávu, Věra čte z bible, Vojta vždycky zatopí, Honza vozí do kostela paní M., Alena přinese vždycky květiny, Roman lidi vítá, Iva spočítá a zapíše sbírku, Lukáš nás vždycky rozesměje...

Ale život sboru, to nejsou jenom bohoslužby. K životu sboru patří i to, že lidé mají o sebe zájem, navštěvují se, pomáhají si, jeden pro druhého něco zařídí. Jiní zase střídavě před nedělními bohoslužbami uklízejí, nebo přijdou na brigádu, když se něco opravuje, a také dávají peníze, aby se zaplatila elektrina, plyn, všelijaké poplatky.

Ale sbor žije i tím, o čem se moc nemluví a co není ani příliš vidět: třeba že se lidé doma modlí, že za církev děkují a také prosí, aby tu bylo všecko, jak si to Pán Bůh přeje. A protože v církvi nejdě jen o tom, abychom byli pěkně pospolu a aby nám bylo spolu dobře, proto je potřeba vědět, co se děje kolem nás, a proto nesmí chybět ani „styk s veřejností“. (Tak by to mělo být. Ale je to tak ve skutečnosti?)

II. ROZHÁDANOST KORINTSKÝCH

Apoštol Pavel napsal, že s církví je to podobně jako s tělem, které má mnoho částí a všechny jsou potřebné. Napsal to do Korintu, kde byl jeden z nejživějších sborů. Ale teď si poslechněte, co se tam jednou stalo. Křesťané se tam pohádali. Rozdělili se do malých skupinek. Každý tam měl svoji partu. Měli tam partu, která

se hodně modlí, a partu vzdělávací a partu, co se stará o nemocné. A pak byli ti, co říkali, že jsou nad věci, že jsou svobodní – no, a ti taky měli partu. Ale všichni dohromady nic. Dohromady jim to nefungovalo. A že si stačí, že se bez druhých obejdou, že je prostě nepotřebují. A že nejdůležitější je to, co dělají právě oni sami.

A co my tady? Co vy? Vy o sobě neříkáte „My jsme lepší než vy, my si stačíme sami, mně Bůh dal větší dar, já jsem tu důležitější než ty, beze mě by to tady nešlo...“? Ani si to nemyslíte?

III. ROZLIČNÉ DARY DÁVÁ JEDEN DUCH

Co rádi děláte? (Co kdo rád dělá – zpívá, vyrábí, čte, hraje na nástroj, rád chodí do kostela...) Vidíte, každý něco umí. A taky je vidět, jak se lišíme – každý má rád něco jiného. Zkuste si to uvědomit, říct si to: „Já jsem trochu jiný než vy ostatní“.

To není náhoda ani chyba, že máme každý různé nadání a chuť. V Bibli čteme, že nás takové stvořil Bůh. Bůh vdechl člověku život, oživil ho svým Duchem. A každému z nás dal zvláštní dar, schopnost, nadání nebo talent. (Bible tomu říká charisma.) Jsou to různé věci, ale všechny pocházejí od Boha, z jeho Ducha.

Lidé nejsou stejní. Stejně jsou výrobky v továrnách, tam se sypou ze strojů. Jeden jako druhý. A pokud se nějaký výrobek liší, tak je to chyba, kaz. Ale s lidmi je tomu přesně naopak. Každý je jiný, každý má jiný dar, a je to dobře. Takové nás Bůh chce (zpěváky, čtenáře atd.), takové nás stvořil.

Přesně tak to mělo fungovat v korintském sboru. Jenže oni se začali hádat. Začali říkat: „My vás nepotřebujeme“. A taky říkali: „To, co dělá naše skupina, je nejdůležitější“. A nechtěli být už spolu.

IV. JEDNOTA V ROZMANITOSTI

Tak jim to apoštol Pavel napsal: Moji milí Korintané, vy jste asi zapomněli, že všechno, co máte (vaše schopnosti, nadání, talenty, charismata), pochází od Pána Boha, je to jeho dar. Patříte k sobě, i když jste různí. Jeden pomáhá tomu druhému s tím, co neumí. Doplňujete se navzájem.

To platí i dnes. Zkuste to pochopit, že patříte k sobě do jednoho těla. Každému Pán Bůh svěřil určité poslání, a tím má sloužit ostatním. Když pusy pěkně zazpívají k oslavě Bohu, tak přece zpívají i za vás. Když ruce pomůžou nemocnému, tak to udělaly i za vás. A taky naopak: když jsou nohy bolavé a nemůžou přijít do kostela, tak je zbytek těla podrží. (Jak? Přijdou za nimi, nebo je přivezou.) A když už ruce nemůžou, tak je ostatní podepřou, nebo ne?

V. VY JSTE TĚLO KRISTOVO

Já vím, teď říkáte, že to tak je, nebo že by to tak mezi námi mělo být. A kdoví, jestli se zítra zas nebudete hádat a trhat. Ale to nejdůležitější jsem vám ještě neřekl: jak to drží pohromadě. V lidském těle je spousta šlach a kloubů, které všechno spojují. Ale církev nic takového nemá. Církev (sbor) drží pohromadě tím, co nám dal Ježíš Kristus. To on nám ukázal, jak se můžeme společně radovat, když se něco podaří. A jak můžeme spolu nést to, co nás trápí.

Tak to říká apoštol Pavel i nám: Milé nohy, milé ruce, vy dohromady tvoříte jedno tělo. Ale vy nejste obyčejné tělo. Já, apoštol Pavel, vám píšu, že jste tělo Kristovo. Od něho, z jednoho zdroje, z jeho Ducha, máte ty všechny své dary. Jeho moc vás spojuje, jeho odpuštění vás drží pohromadě.

A víte, co nás všechny spojuje? Modlitba Páně, a tu se teď společně pomodleme. Otče náš...

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Víte, kdo řídí sbor?
- Rozhoduje u vás ve sboru o všem pan/í farář/ka, nebo někdo další?
- Je správné, aby se křesťané hodnotili podle toho, kdo se umí pěkně pomodlit, kdo umí udělat dojem na lidi pěknou řečí, kdo umí dobře opravit kostel, hrát na varhany...
- Obešel by se učitel NŠ bez dětí? Kázící farář bez posluchačů? Krásně preludující varhaník bez těch, kdo zpívají?
- Víte, co je to diakonie? Víte, jak je uspořádána Diakonie ČCE? (jednotlivá střediska jsou vázána na konkrétní sbory, aby se podtrhl moment sounáležitosti mezi zvěstováním a službou)
- Může člověka odpovědné postavení a moc změnit k horšímu? Komu to hrozí víc (a proč) – starostovi obce, kurátorovi sboru, seniorovi, představiteli určité církve, předsedovi politické strany, prezidentovi...?

UKŘÍŽOVÁNÍ A POHŘEB

L 23,26-56

11.6.2006
Svaté Trojice

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 31,4-6 — Tys můj skalní štít a pevná turz má, ved' mě pro své jméno a doved' mě k cíli. Vyuleč mě z té sítě, již mi nastražili, vždyť jsi záštitá má. Svého ducha kladu do tvých rukou, vykoupils mě, Hospodine, Bože věrný.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 23,26-33

PÍSNĚ

Písň: Zůstaň s námi, Pane (EZD 622); Kristus příklad pokory (EZ 311 – obzvlášť 6. sloka: S pláčem ovci hledaje...), Ježíši Kriste, pastýři náš (BTS 35), Byl jsi tam (S 25); Buď vů e tvá (278); Vše dobré, co máme (BTS 19); Rok za rokem (S 286); Balada velkopáte ní (S 297).

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

Lukáš líčí zprávu o utrpení shodně s dalšími evangelisty, přesto je možné vidět typické Lukášovy důrazy. Tak např. Ježíšovo ukřížování je líčeno jako **utrpení spravedlivého** (které se vyskytuje např. v Žalmech). Ježíšovo ukřížování je přímým důsledkem jeho poslušnosti vůči poslání od Otce, tj. *hledat ztracené a přinášet odpuštění* všem.

– **nesení kříže** – obvykle si nesli odsouzenci svůj kříž na popraviště, Ježíš však po přestálých útrapách toho není schopen. Kříž tedy nese jakýsi náhodný chodec, vyznamenaný zde tím, že je zmíněno jeho jméno (Šimon z Kyrény). Ježíš však **není pouze pasivním příjemcem osudu**: obrací se k zástupu a slovy proroků (Jeremjáš, Ozeáš) k nim promlouvá. Jsou to výroky o budoucích věcech, které vyvolávají strach (pád Jeruzaléma, hrozící soud – „den hněvu“). Církev v tom později mohla vidět předpověď pádu Jeruzaléma r. 70. Nemáme v tom vidět předpověď hrůz nebo dokonce touhu po pomstě – Ježíš přece v Lk 19, 44 pláče nad Jeruzalémem. Můžeme tak za tím spíš

vidět předlohu Iz 53,4,5 (*Domnívali jsme se, že je raněn a ubit od Boha a pokořen, jenže on byl proklán pro naši nevěmost... všichni jsme bloudili jako ovce, každý z nás se dal svou cestou, jej však Hospodin postihl pro nepravost nás všech*). – Lukáš Pražský ukazuje v písni Kristus příklad pokory (EZ 311) tímto směrem, když píše (v 6. sloce) „*S pláčem ovci hledaje...*“ K pláči jsou všichni ty ztracené ovce...

– **zločinci ukřížování spolu s Ježíšem** opět ukazují na souvislost s Izajášovým proroctvím (Iz 53,12: „Byl počten mezi nevěrníky“). Lukáš ve svém vyprávění stále bere na zřetel ono „podle Písem“.

– **trest smrti ukřížováním** byl určen pro otroky a zločince. Záměrem trestu bylo co nejvíce prodloužit smrtelnou agónii odsouzence a varovat kolemjdoucí. I tady Ježíš zůstává věrný svému poslání: v důvěře se obrací k Bohu jako k Otci (podobně jako v modlitbě Páně) s prosbou o odpuštění svým nepřátelům, kteří nevědí, co činí. Jsou to ti, kteří jej přivedli na kříž a kteří se mu budou za malou chvíli posmívat. V nejtěžší chvíli se tak ozývá hlavní evangelijní téma, **odpuštění**. Sílu od-

puštění Ježíš rozšiřuje až do krajnosti, i tam, kde si odpuštění nedovedeme představit. Zatímco se Ježíš přimlouvá, jeho popravčí se dělí o jeho šaty (srv. Ž 22,6-7) a Ježíšovi se posmívají členové rady (představitelé vyvoleného lidu) a vojáci (Římané). Je to cynická odpověď na Ježíšovu prosbu za odpuštění. Dav se němě a hlouše dívá, přihlíží (jako televizní diváci). Při zesměšňování (*jiné zachránil, ať zachráni sám sebe*) se děje něco podobného jako při začátku Ježíšova veřejného vystoupení v Nazaretě (Lk 4,16nn) i při pokušení na poušti.

– „*Jsi-li Syn Boží...*“ – srv. Lk 4,1nn. Ježíš nejen odmítá udělat zázrak na požádání, ale především mu jde právě o to, že **přišel, aby pomáhal druhým** – právě tím, že vydá sám sebe. Ježíš tak sám naplňuje svůj výrok o tom, že ten, kdo svůj život chce zachovat, ten ho ztratí (Lk 9,24).

– **nápis na kříži** neoznamoval skutečnou podstatu zločinu, měl spíš zastrašit veřejnost před podobným jednáním.

– první zločinec se posmívá Ježíši stejným způsobem jako náboženští vůdci a vojáci. Druhý se Ježíše zastává – vyslovuje jeho nevinu, stejně jako Pilát. Také přičítá Ježíšovi božství, ale zcela jinak než ti, kteří chtěli zázrak na požádání, „znamení“. Obrací se na Ježíše s prosbou o přimluvu. Odevzdává se v důvěře Ježíši a ten mu slibuje, že s ním ještě dnes bude **v ráji**. – Ježíš očekává, že bude „v ráji“ – ráj zde má navodit představu Boží blízkosti a ochrany, nejde o spekulaci o posmrtném životě. Ježíš odevzdává svůj otevřený konec Bohu jako Otcí, v tom je jeho naděje. Silně na Ježíšově výroku je však především to, že nepočítá jen s osobní nadějí (opět: nejde mu o spásu sebe sama). Počítá s tím, že ten kriminálník tam bude s ním. Připomíná všechny ty, kteří se k Ježíši obraceli s podobným voláním (Zacheus, celník, žena hříšnice...). Ti všichni zakusili svoji **budoucnost ve společenství s Ježíšem**. Lotr na kříži je přizván do rozsáhlého zástupu ztracených

synů, kteří uslyšeli Kristovo pozvání.

– Lukáš učí chápat naše „**dnes**“ jako dobu, kdy je přítomný Ježíš a jeho spása (Lk 2: *dnes se vám narodil Spasitel*, Lk 4: *dnes se naplnila slova proroků*, Lk 19: *dnes přišlo spasení do tohoto domu* aj.)

– **zatmění** nelze vykládat „přirodovědecky“ (zatmění slunce, písečná bouře). Jde o vyjádření, že nad Ježíšovou „porážkou“ jásají temné síly (děti znají Mordor z Pána prstenů, kraj, kde vládne zlo a kde je stále tma). V představách o konci všeho se vždy objevovalo zatmění.

– naopak **roztržení chrámové opony** (v. 45), která oddělovala „svatyni svatých“ a kam se nesmělo vstoupit, je vyznáním, že Ježíšovou poslušností až na kříž je nově otevřen přístup k Bohu. (Ve Sk 7 bude Štěpán při své obhajobě mluvit o otevřeném nebi, kde je Ježíš Kristus po Boží pravici: přístup k Bohu tedy není už výlučně skrze chrám a kult v něm).

– při svém umírání se Ježíš u Lukáše **obrací k Bohu jako k Otcí** (tento obraz o Bohu Ježíš přece přinášel, např. v podobenství o marnotratném synu) a modlí se slovy ze žalmu 31. Není zde zdůrazněn motiv opuštěnosti, jako u Mk a Mt (Ž 22: *Bože můj, proč ji mě opustil?*), ale odevzdání se Bohu jako Otcí. S těmito slovy na rtech Ježíš umírá.

– z úst setníka (římského vojáka, tedy pohana) zazní vyznání, že „*tento člověk byl vskutku spravedlivý*“. **Spravedlnost** nejsou především morální kvality, ale správný vztah k Bohu (z něhož ony kvality rostou). Takoví byli Simeon a Anna (Lk 1), takový bude za chvíli i Josef z Arimatie (dokonce člen židovské rady!) , když se postará o Ježíšovo pochování (Lk 23,50). A takový je Ježíš – v líčení Lukáše je podán jako ten, který je připraven pro tuto spravedlnost i trpět (tato myšlenka se objevuje již v žalmech – trpící spravedlivý). – Spravedlnost, která vkládá svůj život do Božích rukou, je tak vyjádřením naděje a je překvapivé, že to

rozeznává pohanský setník.

– celou scénu uzavírá zármutek: popravu viděli Ježíšovi následovníci, i ženy, které Ježíše doprovázely z Galileje (u Lukáše jsou jmenovitě zmíněny v 8,1-3). Ty ještě budou hrát roli jako první svědkyně Ježíšova vzkříšení.

– „**Spravedlivý**“ (hebr. cadik) **Josef z Arimatie** patří k těm, kdo očekávají Boží království (podobně spravedlivá stařenka Anna v Lk 1 očekávala „potěšení“) Izraele. – Dala se tedy tato „spravedlnost“ dnes chápat jako odvaha k naději, jako protiklad k černým a pesimistickým výhledům. Josef se postará o Ježíšovo důstojné pohřbení (vv. 50-53) – vyjedná u Piláta sundání Ježíšova těla z kříže, zavine je do plátna a dává k dispozici hrob, který ještě nebyl použit (což je znamení velké pocty).

– ženy viděly na vlastní oči i toto (55-56). Jdou však domů, aby připravily vzácné masti, kterými by pomazaly Ježíšovo tělo (připomíná to scénu v Lk 7, kdy žena hříšnice v domě farizeově pomazala Ježíše vzácným olejem). Protože však začíná den odpočínutí, nechávají tento projev hluboké úcty až na první den po sobotě, protože věrně dodržují mojišovsky zákon.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– aniž bychom chtěli snižovat hrůzu utrpení při popravě přibitím na vztyčené dřevo, přesto nejde na prvním místě o brutalitu Ježíšovy popravu (jak to líčí např. film Ukřížování Krista). Přitom nejde na prvním místě o ohledy vůči malým dětem. Lukáš sám vypráví příběh tak, aby vyniklo to, co Ježíš celým svým životem přinášel všem bez rozdílu: odpuštění pro každého jako nová šance, která platí až do posledního dechu.

– Ježíšovo prorocké slovo k zástupům nelze vykládat jako předpověď hrůz, které čekají a neminou.

– nevkládejte do vyprávění **motiv opuštěnosti** – od Boha, od lidí. Ježíš u Lukáše necituje ze Ž 22 („Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“), jak je

tomu u Mk a Mt, ale ze Ž 31 („*Otče, do tvých rukou poručím svého ducha*“). U Lukáše je tedy v popředí motiv **důvěry**: Ježíš jako trpící spravedlivý vkládá život do Božích rukou, žije očekáváním Božího království, o kterém hovořil v podobnostech. Jeho konec je až do poslední chvíle hledáním toho, co zahynulo. Proto se v příběhu o ukřížování u Lukáše navzdory zármutku (viz pláčící ženy) objevuje motiv naděje.

Také Lukáš **nepoužívá moment zástupnosti Kristovy oběti**, který je vázán na představy o chrámové oběti a který byl nesrozumitelný posluchačům mimo Izrael (i dnes tomu tak je: proč by bylo třeba plátit Bohu masakrem Ježíše Krista? – i když moment oběti za druhé je dnes stále živý – viz Pán prstenů nebo Letopisy Narnie). Lukáš místo toho hovoří o spáse, kterou přináší Ježíš, když otevírá cestu k Bohu jako Otcí, který přijímá ztracené.

3. METODICKÉ POZNÁMKY:

„Co je k pláči“ můžete děti nechat nakreslit na začátku. Pravděpodobně budou jejich obrázky blízké pohledu žen z příběhu. Na to můžete svým vyprávěním navázat a ukázat, že Ježíš vidí důvod k smutku trochu jinak. Děti ovšem mohou obrázek dokreslovat i po vyprávění. Pak při tom půjde spíš o uvědomování a domýšlení toho, v čem a proč je konkrétně k pláči život, který ve světě, kde křížují Krista, dovede přežívat.

4. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

pro **mladší a střední** školní věk:

Znáte už z paměti modlitbu Páně? Jak začíná? Ježíš se sám modlí k Bohu jako k Otcí. Bůh jako Otec, který má rád mě a druhé kolem... – vzpomínáte na podobenství o marnotratném synu? Dnes si budeme vyprávět, že se Ježíš takhle modlí k Bohu, i když byl úplně sám a umíral. A taky prosil za odpuštění těm, kteří mu tolik ublížili.

pro **starší** školní věk a pro **Teofila**:

Theofil: Posledně jsi mi, Lukáši vyprávěl, jak Ježíše odsoudili. To je hrozné, těch podrazů, zlomyslnosti... Mám z toho pořádnou depku. Copak se nenasel nikdo férovej, nikdo, kdo by aspoň projevil kus lidskosti? A jak se s tím Ježíš vyrovná – celý život kázal odpuštění – dá se tohle vůbec ještě odpustit?

Lukáš: Poslouchej dál...

5. OSNOVY VYPŘÁVĚNÍ:

a) osnova pro **mladší a střední** věk:

- I. Motivace
- II. Šimon pomáhá nést kříž
- II. Ježíš ukřížován spolu s dvěma zločinci
- IV. Ježíšova prosba za odpuštění těm, kdo mu ublížili
- V. Posměch přítomných
- VI. Jeden se také posmívá, druhý prosí o přímluvu
- VII. Ježíš s ním bude i po smrti

VIII. Setník: To je fakt férový chlap!

IX. Josef z Arimatie – představitel vyvoleného lidu pohřbívá Ježíše

b) osnova pro **starší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Šimon pomáhá nést kříž, Ježíš napomíná plačící ženy
- III. Ježíš ukřížován společně se dvěma zločinci
- IV. Ježíšova prosba za vykonavatele rozsudku
- V. Posměch členů rady i vojáků
- VI. Zoufalství jednoho ze zločinců
- VII. Kdo je a kdo není spravedlivý
- VIII. Ježíš volá Boha-Otce s odevzdaností a důvěrou
- IX. Setník přiznává Ježíši spravedlnost
- X. Josef z Arimatie pohřbívá Ježíše
- XI. Ženy připravují vše potřebné pro řádné pohřbení, zachovávají však svátečním klid

VYPŘÁVĚNÍ

I. ŠIMON Z KYRÉNY POMÁHÁ NĚST KŘÍŽ

Když Ježíše odsoudili před Pilátem a Herodem, dali mu kříž, aby jej nesl na místo poprav. Tak to dělávali s každým odsouzeným. Ježíš byl vyčerpaný z předchozího výslechu a nebyl schopen kříž unést. Zastavili nějakého Šimona z Kyrény, který šel z pole. Na tohoto Šimona položili kříž, aby jej pomohl Ježíšovi nést. S Ježíšem šlo mnoho lidí, velký zástup. Ženy plakaly a nařikaly. Ježíš se na ně obrátil, oslovil je jako dcery jeruzalémské, a řekl jim, aby nad ním neplakaly, ale raději se zamyslely nad sebou, nad svými životy i nad smutnou budoucností, která čeká je a jejich děti.

II. JEŽÍŠ SE OCITÁ VE SPOLEČNOSTI VYVRŽENÝCH

S Ježíšem vedli ještě dva zločince. Tito dva lidé se dopustili mnohého zlého i násilí. Došli až na místo, kde bylo popraviště. Nazývalo se Lebka. Na tom místě Ježíše, ale i ty dva zločince, ukřížovali. Jeden byl po Ježíšově pravici a druhého ukřížovali po jeho levé straně.

Ani teď se však události Pánu Bohu nevymkly z rukou. A co činí Ježíš? I v této pro něho tak bolestné chvíli se obracel ke svému Otci s prosbou, aby odpustil těm, kteří jej přibili na kříž. Neobžalovává je. Jejich podíl na ukřížování vidí jako vyústění toho, co psali proroci. Proto říká: „Vždyť nevědí, co činí.“

III. ZÁSTUPY, KTERÉ PŘIHLÍŽEJÍ

Všichni kolem stáli a dívali se. Dívali se na to, co se děje. Členové rady se mu vysmívali. Chtěli na něm, aby prokázal své mesiášství zázrakem. „Jsi-li Mesiáš, udělej něco a zachraň se!“ Mysleli si, že Mesiáš přece nemůže být takto bezmocný. Nerozpoznali, že právě v této „bezmoci“ Ježíše je veliká moc. V tom, jak Ježíš poslušně přijal Boží vůli. Je to moc poslušnosti nebeskému Otci, je to moc Ježíšovy oběti za nás.

Také vojáci se posmívali. Protože měl Ježíš pěkné šaty, vojáci se dělili o ně losem. Byla by škoda takový velký kus látky roztrhnout. Volali na něj, aby sám sebe zachránil, když tolika lidem pomohl a je židovským králem. Takový byl i nápis na kříži nad Ježíšovou hlavou: Toto je král Židů.

IV. VÍRA V JEŽÍŠE A V JEHO OBĚŤ PROMĚŇUJE I VE CHVÍLI SMRTI

Jeden z těch, který byl ukřižován s Ježíšem a byl to opravdu zločinec, na Ježíše naléhal: „Jestli jsi Mesiáš, tak nás i sebe zachraň.“ Možná se Ježíši jen tak vysmíval. A jestli to myslel vážně, tak ani trochu nepochopil, kdo je Ježíš, proč přišel a proč musí podstoupit i tuto strastiplnou cestu. A na své zločiny, pro které byl právem odsouzen, zřejmě ani nepomyslel.

Druhý zločinec ho okřikl: „Ty se ani v poslední chvíli nebojíš Boha. Copak my, my tu visíme právem, protože jsme žili špatným životem. My jsme si to zasloužili. Ale on je nevinný, on se ničeho zlého nedopustil!“ Pak se obrátil k Ježíšovi a řekl: „Prosím, Ježíši, vzpomeň si na mne, až přijdeš do svého království.“ Ježíš mu odpověděl: „Amen, pravím ti, dnes budeš se mnou v ráji.“

Ten první ani v poslední chvíli svého života nepoznal, kde je i pro něho záchrana. Ten druhý však rozpoznal, že jediné dobré, co ještě může ve svém životě udělat, je vsadit veškerou víru na tohoto Ježíše, i když to s ním vypadá tak, jako by prohrál. Vytušil, že se na tom prostředním kříži odehrává něco, v čem je záchrana i pro něho a pro celý jeho dosavadní život. Uvěřil, že Ježíšova cesta kříže jej převede do Božího království. A dočkal se jedinečné odpovědi: „Amen, pravím ti, dnes budeš se mnou v ráji.“

V. ZVĚDAVÝ DAV ČEKÁ, JAK TO DOPADNE

Zdálo se, že už to trvá celou věčnost. Bylo poledne, slunce přestalo svítit a najednou se setmělo. Tato tma trvala do tří hodin. V chrámě se roztrhla opona, která zakrývala a chránila svatyni svatých, kde se jednou ročně v den smíření obětovalo Hospodinu. Tato oběť

měla smířit lidi s Pánem Bohem. Opona se roztrhla ve chvíli, kdy Ježíš na kříži umíral. Učedníci později pochopili: Od této chvíle již není třeba oběti zvířat, protože Ježíš nám svou smrtí otevřel rovnou cestu k Pánu Bohu. Dveře do ráje jsou opět dokořán, tak jak to Ježíš slíbil jednomu z odsouzených.

Ještě než Ježíš zemřel, zvolal: „Otče, do tvých rukou odevzdávám svého ducha.“ Ježíš se v bezmezné důvěře obrací ke svému Otci. Věří, že i v této chvíli, kdy je od všech blízkých opuštěn, kdy je na kříži a ve svém utrpení sám, jej neopustil Pán Bůh. Věří, že jeho Otec, Hospodin, je s ním i v tomto posledním okamžiku. Jako vládce, kterému se nic nevymklo z rukou a který je Pánem i nad smrtí.

VI. NE ZÁZRAK, ALE ÚŽAS A VYZNÁNÍ

Lidé, kteří to vše sledovali, byli jako ohromení. Nejprve se vzpamatoval setník, který velel popravě. Pln údivu nad tím, co se stalo a co viděl, velebil Boha a vyznal: „Tento člověk byl vskutku spravedlivý.“ Tím dal najevo nejen své přesvědčení, že Ježíš je nevinný, ale přímo vyznal, že Ježíš přišel od Boha. Že se v Ježíšově smrti odehrává něco zcela mimořádného, že tu jedná sám Bůh. Tak se stalo, že v Ježíšovu moc uvěřil nejen ukřižovaný zločinec, ale i římský voják, pohan.

Ostatní odcházeli a svůj zármutek i vinu vyjadřovali tím, že se bili v prsa. Ježíšovi přátelé a ženy, které ho dříve doprovázely, stály v povzdálí a dívaly se. Díky nim toto svědectví i my můžeme číst a vyprávět si o něm.

VII. JEŽÍŠ JE ULOŽEN DO HROBU

Ne všichni z židovské rady souhlasili s Ježíšovým ukřižováním. Mezi takovými byl i člen velerady jménem Josef, který pocházel z města Arimatie; patřil k těm, kteří věřili v příchod Božího království a vyhlíželi je. Piláta proto požádal, aby směl Ježíše pohřbit. Přišel k místu, kde byl Ježíš ukřižován, sňal jej z kříže. Podle tehdejšího zvyku zabalil jeho tělo do pláten a položil je do připraveného hrobu, kde ještě nikdo před tím nebyl pochován. Byl pátek a začínala sobota. Den, kdy židé slavili den odpočinku podle Mojžíšova zákona.

VIII. ŽENY Z GALILEJE, TICHÉ PRŮVODKYNĚ JEŽÍŠE

Ženy, které Ježíše na celé cestě z Galileje doprovázely až pod kříž, jej ani v této chvíli neopustily. Dívaly se zpovzdálí, kam byl Ježíš pochován. Nemohly jít za ním, protože začínala sobota, ale roz-

hodly se, že připraví masti a podle zvyku pomažou Ježíšovo tělo pomažou vonnými mastmi, až pomine svátek. Nechtěly rušit sváteční klid.

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste děkujeme ti, že jsi pro nás šel takovou těžkou cestou. Víme, že to nebylo lehké. Děkujeme ti, že jsi do poslední chvíle důvěřoval svému Otci, Pánu Bohu, tím jsi nám ukázal cestu. Děkujeme, že jsi nás svou obětí smířil s Pánem Bohem a otevřel ráj. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Viděli jste film Letopisy Narnie? Co bylo tou chvílí, kdy se rozhodlo o budoucnosti Narnie (oběť lva Aslana)?
- Setkali jste se někdy se způsobem, jak se vyrovnat s pravdou: poplivat a zesměšnit?
- Může být někdy pozdě na nápravu?
- Viděli jste někdy pohřeb? Proč bývá pohřeb důstojný?
- Pohřeb bývá hrozně smutný, zvláště, když zemře někdo blízký. Co je dobrého na tom, když je rozloučení v kostele – co nás tam může potěšit?
- „I radost může být vzdorem“ (Holan) – v situacích, kdy se zdá, že vše jde ke dnu, je možné mít naději.

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 118,22-24 – Kámen, jež zavrhli stavitelé, stal se kamenem úhelným. Stalo se tak skrze Hospodina, tento div se udál před našimi zraky. Toto je den, který učinil Hospodin, jásejme a radujme se z něho. Haleluja!

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 12,1-9

PÍSNĚ

Šly zrána ke hrobu (S 324); Haleluja (EZD 663); Buď Bohu všechna chvála, čest (BTS 83, S 18); Velikonoční prozpěvování (S 330); Kristus je má síla (BTS 93, S 166); Přemohl Ježíš smrti noc (EZ 350); Vítězi k počtě zpívejme (EZD 667; S 373); Nejsi sám svůj (S 157)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **přichystané vonné masti** – svědčí o záměru dokončit Ježíšův pohřeb. Iniciativa je teď na ženách (učedníci jsou mimo dění). Pomalu se chystají spolu s Ježíšem pohřbit také svoji víru v něj – jenže: *když sis rakev přichystal, je tu ten, kdo z mrtvých vstal (S 157)* – to, co on říkal, není mrtvé. S jeho slovem není konec. Na to slovo se mají rozpomenout.

– **i stalo se** (kral.) když se tomu podívovaly – to, co se odehraje do této chvíle, není v centru pozornosti. V Lukášově vyprávění se nejásá „hle kámen odvalen“, tato okolnost neznamená nějakou mimořádnou událost. Ženy prostě přijdou k hrobu – bez nějakých starostí – vejdou dovnitř – a nic nenajdou. A teprve v této chvíli se začnou dívat věci: dva muži je vyzývají, aby se **rozpomenuly** na to, co Ježíš říkal – *že má být vydán..., být ukřižován a třetího dne vstát. Ženy nedostávají konkrétnější příkaz (např. aby něco vyřídily učedníkům). Ale ve chvíli, kdy se rozpomenou na Ježíšova slova, kdy se jim jeho slova stanou přítomnými – tehdy se začínají dívat věci. Nepotřebují další důkaz. Tím*

rozpomenutím na Ježíšovo slovo jsou hnány ženy ke zvěstování velikonoční „noviny“. Vždyť to vlastně není novina – už jsme to slyšeli!

– centrem Lukášova evangelia (jako i jeho pokračování – Skutků) tedy není prázdný hrob, nýbrž zvěstování, které začíná výtkou neporozumění: co hledáte živého mezi mrtvými? Hrob sám je v Lukášově příběhu už spíše dokreslující reálii. Chybí tu markovské a matoušvské „hle místo, kam ho položili“. Podle Lukáše tedy ani prázdný hrob ani odvalený kámen nevedou k pravé velikonoční „rozpomince“ na Ježíšovo slovo. Zatímco u Marka slyšíme „jděte a povězte“, (Mk 16,7), u Matouše „pohleďte na místo, kde ležel“, (Mt 28,6), u Lukáše stojí výzva *rozpomeňte se na to, co vám pověděl*. Rozpomínání, zpřítomňování pak souvisí se zvěstováním, s kázáním, se svědectvím, jež dodá „mrtvým slovům“ novou, aktuální sílu. (Toto rozpomínání a zpřítomňování pak zdůrazní v dalším příběhu sám Vzkříšený, když bude otevírat Pisma během cesty do Emauz). Takhle se ten div může *udát i před našimi zraky (Ž 118)* – že zahlédneme smysl svědectví biblických příběhů a příběhu Ježíše Krista.

– ženy to oznamují **jedenácti učedníkům a všem ostatním**. Mezi učedníky sice chybí už Jidáš, ale zato Lukáš zdůrazní, že učednický kroužek je otevřen i dalším. Tedy i zvěst se dostává k uším nejen učednickým. V řadách těchto **ostatních** učedníků se ostatně později ocitá i sám Teofil (a konečně i my dnes). Proto je potřeba stále nového **zpřítomňování** velikonočních obsahů, na které se rozpomíná Lukáš a které nám podává pomocí svých vlastních důrazů.

– **nedověra učedníků** – je také zvláštní lukášovský motiv. Učedníkům se poselství žen jevílo jako nesmysl, bezobsažná řeč, a proto mu odmítli uvěřit.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– prázdný hrob pro Lk není svědectvím. Konečně i Petr potvrzuje jen holá „fakta“ zprávy, kterou ženy přinesly. Sám ještě nevěří, jen se vrací v úžasu.

– Lukášovo vyprávění zvýrazňuje jako těžiště setkání s mocí Vzkříšeného právě **slova a příběhy samotného Ježíše** – i příběhy Zákona a Proroků. Neorientuje na minulou událost, nýbrž na aktuální „převyprávění“ předávaných látek. Pokračuje v „hebrejské“ katechetické tradici, která klade velký důraz na odpovědnou interpretaci a aktualizaci, na odvahu svědků „vykročit“ s oněmi příběhy vstříc nové budoucnosti. Svět biblických příběhů není bezpečné a jisté místo, kam bychom se prostě mohli vracet k zaručeným pravdám. Je na nás, abychom prostor tohoto vypravování sami rozšiřovali svým předáváním.

3. METODICKÉ POKYNY K OBRÁZKU:

Aby děti věděly, co mají ve „skrývačce“ hledat („Proč hledáte živého mezi mrtvými“ – jednotlivá slova jsou visle i vodorovně), musí příběh znát. S obrázkem tedy budou pracovat buď po vyprávění, nebo pro ně bude podnětem k samostatné práci s Biblií, ve které si oddíl (Lk 24,1 – 12) najdou, přečtou a na jeho

základě budou úkol plnit. Při rozhovoru nad výsledky je možné se ptát, jak asi ten omyl „hledat živého mezi mrtvými“ může vypadat dnes. Třeba to je pohled, který význam vzkříšení spojuje jen s tím, co bude po smrti.

4. POMŮCKY:

– fotografie hrobu (Nový zákon, vyd. ERC 1989, s. 58)

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

pro **Theofila**:

Teofil může přijít za Lukášem se zvládavou otázkou, kde je hrob, kam byl Ježíš pohřben. Že by se do něj rád podíval a podepřel tak svoji víru nějakým hmatatelnějším důkazem. Odpovědí je jemu i nám slovo dvou mužů v zářicím rouchu: nepotřebujeme hledět na hrob, máme si vzpomenout na Ježíšova slova (to z nich roste naše víra). Máme se rozpomenout na jeho slova, že přes všechno, co se přihodí, je tu Boží neočekávané řešení: „možnost třetího dne“ – a ta se teď právě uskutečnila! Na tuto možnost třetího dne – jak ji stále znovu dosvědčuje konečně celá bible – se spoléháme ve svých vlastních pochybnostech.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) osnova pro **mladší** školní věk:

- I. Motivace – Teofilova otázka
- II. Ženy s vonnými mastmi
- III. Muži v zářicím rouchu
- IV. Není tu – byl vzkříšen
- V. Vzpomeňte si!

b) poznámky a osnova pro **střední a starší** školní věk:

Teofil se ptá po hrobě – je možno vidět důkaz? Můžeme třeba i dnes ve svých dnešních pochybnostech vidět důkaz Boží moci? Lukáš ale zřetelně odvádí pozornost od toho, co bychom si chtěli ohmatat – od hrobu – k něčemu zásadnímu: ke Slovu. Slovo není vidět – dá se na něj spolehnout. Ježíš se také spolehl na to, že Boží možnosti přesahují naše představy. Na to vsadil

– a to se ukázalo jako správná cesta. Diskutujte s dětmi, co ony považují za svoje „prohrané bitvy“ – můžete zptívat píseň *Nejsi sám svůj a ptát se, co je to ta „rakev, co jsem si už přichystal“? Ani rakeví – třeba mou vlastní – nekončí pořád Boží dílo.*

- I. Motivace – Teofilova otázka
- II. Boží dílo nekončí, ani když je všechno prohrané
- III. Ženy s vonnými mastmi
- IV. Muži v zářícím rouchu
- V. Není tu – byl vzkříšen
- VI. Vzpomeňte si!
- VII. Petrův údiv

VYPRÁVĚNÍ

I. TEOFILOVA OTÁZKA

Teofil se vrátil z bohoslužeb. Byly právě Velikonoce. Kazatel mluvil o tom, že Ježíše Bůh vzkřísil z mrtvých, jak je to úžasné a jak se z toho můžeme radovat. Že je to největší křesťanský svátek. A pak všichni zpívali „Slavné Kristovo vzkříšení...“ a „Přemohl Ježíš smrti noc...“ Teofilovi se to moc líbilo – ale přece jen za mnou přišel trochu smutný: „Viš, Lukáši, tak mě napadlo, že bych chtěl být u toho – tenkrát, když byl Ježíš vzkříšen. Třeba u toho prázdného hrobu. To muselo být něco! Dneska to máme těžší; zrovna tuhle jsem kamarádům vyprávěl, že věřím v Ježíše, který umřel a byl vzkříšen – no a oni se jen smáli, co že je to za hloupost. Ale ani já sám si někdy nejsem jistý, jak a jestli vůbec se to odehrálo! Kdybych tak byl tenkrát u toho, nebo kdyby se to dalo nějak dokázat! To by bylo něco jiného. To by tomu přece museli všichni uvěřit!“

II. KONEC NADĚJÍ?

„Tím si nejsem moc jistý“, odpověděl jsem mu. „Koneckonců – prázdný hrob se v Jeruzalémě ukazuje dodnes a nezdá se, že by to pro někoho byl nějaký důkaz. Pro ty, kdo už věří, je to snad zvláštní zážitek – být na místě, kde to tenkrát začalo. Ale pro ostatní to myslím nic moc neznamená. Ale bude lepší, když ti budu vyprávět zase nějaký příběh. Pamatuješ, kde jsme minule skončili?“ „No přece právě u toho hrobu – jenže tehdy v něm ležel ukřižovaný a mrtvý Ježíš. Divně to s ním skončilo. A nespravedlivě, vždyť chtěl lidem pomáhat – a takhle dopadl.“ „Ano, přesně tam jsme skončili. Spousta lidí si tenkrát myslela, že právě tam ten Ježíšův příběh skončil úplně a navždy. Někteří z toho měli radost (jako třeba ti, co ho ukřižovali). Ten hrob a těžký kámen na něm jim byl zárukou, že celá ta záležitost s Ježíšem už opravdu skončila, že už je s Ježíšem nikdo nebude obtěžovat a klást jim nepříjemné otázky. No a jiní z toho zase byli moc smutní (ti, kteří Ježíše znali a měli ho rádi). Kolik krásných věcí s Ježíšem prožili, co všechno se od něj naučili – má vůbec nějaký smysl. A teď toho není nic. Ten hrob a těžký náhrobní kámen pro ně znamenal, že všechno je

pryč! Konec přátelství s Ježíšem. A také konec nadějí, které v nich Ježíš probudil – třeba, že Pán Bůh má rád každého. Vždyť Bůh neochránil před křížem ani toho, kdo si jeho ochranu zasloužil. Jak by od něho mohl čekat pomoc někdo, kdo si ji vůbec nezasloužil? Stejně těžký kámen ležel i na srdcích učedníků. Byla to velká tíha, veliký smutek, veliké zklamání. Ale prvního dne po sobotě (třetího dne po tom, co byl Ježíš ukřížován) z nich ta tíha spadla. Stalo se něco zvláštního.

III. ŽENY S VONNÝMI MASTMI

Některé ženy, které Ježíše spolu s učedníky doprovázely, vzaly vonné masti a vydaly se k Ježíšovu hrobu. U vážených osobností bylo zvykem, že se jejich tělo nabalzamovalo. Na čas se tak zabránilo rozkladu. Snad ženy chtěly, když už nemohou mít Ježíše živého, aby ještě nějakou chvíli s nimi zůstalo aspoň jeho tělo. Jistě tím chtěly projevit Ježíši svoji úctu i lásku, prokázat mu poslední službu. Ještě naposledy být s ním a pak už nebude nic. Jenže, když přišly k hrobu, tak kámen byl odvalený. A hrob prázdný. Ježíšovo tělo tam nenašly. Byly bezradné. Nevěděly co si mají myslet. Co teď? To je úplný konec! Dodnes lidé občas chodívají na hřbitov dát kyticčku na hrob svých příbuzných, třeba se to dělá i ve vaší rodině, zajít k hrobu a zavzpomínat, co jste s těmi zemřelými prožili. Kam budou chodit ženy a učedníci, když hrob je prázdný?

IV. MUŽI V ZÁŘÍCÍM ROUCHU

Jenže v tu chvíli se u nich objevili dva muži. A s nimi přišlo také světlo, až se ženy lekly a sklonily tváře k zemi. Nemohly se ani na ty dva muže podívat. Jsou věci, které vidět nemůžeme... Dívat se nemohly, ale slyšely dobře. (Vzpomeň si třeba na Mojžíše, když se setkal s Hospodinem při vydání Desatera – také si musel zakrýt tvář. Neviděl nic – ale slyšel dobře, co má Izraelcům vyřídit.) Ti muži se žen zeptali: Proč hledáte živého mezi mrtvými? Zvláštní otázka. Proč hledají živého mezi mrtvými? Nejspíš proto, že ho považují za mrtvého. Nevědí, že je živý. Pro ně už je Ježíš mrtvý. Už od něj nic nečekají. S Ježíšem umřela i víra, kterou v nich kdysi vzbudil. To všechno už skončilo. Už jim nezbývá než jen smutně vzpomínat.

V. NENÍ TU, BYL VZKŘÍŠEN

Jenže ti dva nečekají na odpověď (jako by věděli, že stejně žádnou nedostanou) a rovnou jim řeknou: „Není zde, byl vzkříšen!“ Věta, kterou nikdo do té doby neslyšel. A která i pro nás, milý Teofile, zůstává něčím, nad čím žasneme a co přesahuje naši představi-

vost (i když už si o vzkříšení nějakou tu neděli vyprávíme). Ježíš umřel, byl pohřben. Ale Bůh ho vzkřísil.

VI. VZPOMEŇTE SI!

Pak ženy uslyšely ještě něco: „Vzpomeňte si, vždyť vám to přece říkal, když s vámi chodil po Galileji. Že se to tak musí stát, že bude vydán do rukou zlých lidí, ukřižován, ale třetího dne bude vzkříšen. Tehdy jste to možná nechápaly, ale teď si na to vzpomeňte.“ A Teofile – je to k neuvěření – těm smutným a překvapeným ženám se začalo skutečně vybavovat, co všechno jim Ježíš kdysi říkal, co všechno slíbil a jak tomu tehdy věřily. A jak o tom přemýšlely, najednou jako by se jim také odvalil ten kámen, kterým měly zavalené srdce. A hned běžely k učedníkům a všechno jim to s radostí pověděly.

VII. JEŽÍŠOVA SLOVA STÁLE PŮSOBÍ

A teď, Teofile, poslouchej. Stěžoval sis, že se ti kamarádi smějí, když jim vyprávíš o vzkříšení. Tak se nediv. Nejsi v tom sám. Když ženy přišly za učedníky a nadšeně jim vyprávěly, že hrob je prázdný a že Ježíš byl vzkříšen – tak se jim učedníci vysmáli. Mysleli si o nich, že se zbláznily a nevěřily jim ani slovo! Ty ženy na tom nebyly o nic lépe než ty – přestože byly vzkříšení tak blízko, dokonce u prázdného hrobu. Ale vzpomeň si, co bylo pro ně důležité? Snad to, když viděly prázdný hrob? Z toho přece byly jen zmatené. Důležité bylo to, co tam uslyšely: že Ježíš byl vzkříšen. A že si mají připomenout, co jim Ježíš říkal. A tehdy se jim otevřela srdce i pro vzkříšení. A už nepochybovaly. Nebylo to tím, že by dostaly nějaký důkaz – ale protože v nich začalo působit to, co slyšely – kdysi od Ježíše, a co jim teď připomněli ti dva muži – svědkové. Proto ti vlastně, Teofile, i já to všechno o Ježíšovi vyprávím (i když jsem já sám u prázdného hrobu také nebyl a mám to všechno kdoví z kolikáté ruky). A věřím, že tomu uvěříš i ty. Že pro tebe budu také takovým svědkem vzkříšení. A ty zase někomu jinému.

Abych to dopověděl – učedníci ženám nejdřív nevěřili. Dokonce ani Petr. Běžel až k prázdnému hrobu, všechno to tam viděl – a nic. Divil se, žasnul – to ano. Ale nic víc. Prázdný hrob nikoho k víře nepřesvědčí. Teprve později, až se setká s Ježíšem, uvěří. Ale o tom zase jindy.

MODLITBA

Vzkříšený Pane, děkujeme za všechny, kdo nám vyprávěli o tvém vzkříšení. Prosíme, otevři srdce i nám, abychom jejich svědectví uvěřili. Dě-

kujeme, že díky tvému vzkříšení smíme vědět, že zloba a násilí nemají poslední slovo. Ale že poslední slovo nad životem máš ty, který nás máš rád. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Víte, že se v Jeruzalémě ukazuje turistům hrobka, kde byl údajně pochován Ježíš? Vyprávěli evangelisté o vzkříšení kvůli něčemu takovému?
- Je důležité jet do Jeruzaléma podívat se na „prázdný hrob“, aby člověk uvěřil v Kristovo vzkříšení?
- Jak dnes vnímají lidé neděli? Jako den „rozpomínání“, „zvěstování“? Jako den „odpočinku“?
- Ve kterých biblických příbězích se setkáváme se třetím dnem, jako dnem, kdy se zásadním způsobem rozhodne? (Obětování Izáka, Jonáš ve velrybě...) Jakou zvěst tyto události přinášejí? – Bůh přichází s nečekaným zásahem, s možností, která se nedala čekat a zásadně mění situaci? Co to znamená pro nás? Dovídáme se něco o tom, jak na Boha spoléhat?

ZJEVENÍ NA CESTĚ DO EMAUZ 25.6.2006

L 24,13-35 1. po Trojici

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 21,14 — Zjevíš se, ó Hospodine, v síle své, a budemeť zpívati a oslavovati udatnost tvou.

LITURGICKÉ ČTENÍ

L 24,13-21

PÍSNĚ

Šly z rána ke hrobu (S 324); Cesta do Emaus (ZSN 36); Nám pomoz, Pane milý (BTS 36); V nás srdce hořelo (EZ 349); Přemohl Ježíš smrti noc (EZ 350); Ó hlavo plná trýzně (S 225); Zůstaň s námi, Pane, když se stmívá (S 401); Svítá nověj den (S 316); Pán z mrtvých vstal (S 243); K svobodě je dlouhě putování (S 135)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

- **zjevení vzkříšeného** Krista je u Lk popsáno nejobsažněji (srv. obě zjevení vzkříšeného v závěru Janova evangelia, J 20-21). Lukášův podrobný popis přivolává do paměti všechny skutečnosti, týkající se starozákonních předpovědí o Mesiáši, který má trpět, zemřít a být vzkříšen. Především pak přátelský rozhovor Ježíše probouzí v zasluhovaných a zklamanych emauzských učednicích velkou radost, která je završena poznáním Pána a novou odvahou ke svědectví o jeho vzkříšení.

- **cesta do Emaus** je především cestou **prýč** z Jeruzaléma. Tato cesta je vyznačena smutkem, bezradností a pochýbností. Je ve zřetelném kontrastu s cestou zpáteční (do Jeruzaléma) poté, co vzkříšeného Ježíše poznají. Tehdy je konec se vši bezradností.

- **nepoznaný Ježíš** – to, že něco brání jejich očím, může buď znamenat, že absolutně neočekávají, že by právě ten ukřižovaný Ježíš s nimi mohl jít. Kdo je mrtvý, nemůže jít cestou do Emaus. Ten, kdo s nimi jde, může být nanejvýš kdosi, kdo se Ježíšovi hodně podobá. Nebo je vzkříšený Ježíš po Velikonocích přítomen jiným, no-

vým způsobem.

- **o čem to mluvíte?** – Ježíšovy otázky nesměřují k pouhému povrchnímu objasnění „faktů“, k výčtu toho, co se stalo. Ptají se po porozumění víry těmto událostem, po tom, zda učedníci ve velikonočních událostech nalézají nějaký smysl.

- **Kleofáš** ani jeho nejmenovaný průvodce nepatřili k významným osobám širšího kruhu Ježíšových učedníků, přesto se právě jim Ježíš zjevuje. Jako dobrý pastýř nepomijí ty nejmenší, méně významné ze svého stáda.

- **Kleofášova odpověď** vlastně rekapituluje velikonoční události, jak Ježíšovo ukřižování, tak vzkříšení. Oboje však v jeho podání vyznívá jako uzavřený příběh, který vnesl do srdcí a myslí učedníků beznadějí a zmatek. Nevědí si s tím vším rady. Odpověď na Ježíšovy otázky – to je odpověď církve na cestě „prýč z Jeruzaléma“, církve, která mimo jiné utíká od starozákonní tradice. Tato církev přestala rozumět skutečnému dosahu příběhu Ježíše z Nazareta.

- **Ježíšova reakce** „jak jste nechápaví“ (kral.: *nesmyslní* – tedy bez smyslu, v. 25) a „začal od Mojžíše...“ (v. 27) dosvědčuje, že zvěst Zákona

a Proroků umožňuje víře rozpoznat pravou povahu zvěsti o Kristově vzkříšení. Učedníci sice už cosi o vzkříšení zaslechli, ale teprve zřetelná připomínka zvěsti o skutečích Hospodinových i o trpícím spravedlivém Hospodinovu v nich vzbudí nové očekávání. Bez této základní souvislosti, která vzkříšení umožňuje vidět jako podivuhodný čin spásy (jako např. Exodus), by zvěst o Kristově zmrtvýchvstání zůstávala povrchní zprávou, která za čas nikoho neosloví a které lidé velice rychle přestávají rozumět.

– **i stalo se, když s nimi seděl** – zde máme před sebou druhý vrchol příběhu. U Kristova stolu, ve společenství večere Páně, všude tam, kde se s Kristovou přítomností počítá, kde je jeho přítomnost přijímána, je definitivně prolomena malověra a slepota víry. „Srdce zpozdlá“ (v. 25; kral.) se „rozhoří“ vírou, očekáváním a novou schopností ke svědectví.

– *v tu hodinu vstali* – obnovená víra se vydává zpět do Jeruzaléma – zpátky ke společenství, zpátky k opuštěné tradici Písem. Tam je shromážděno dvanáct (bez Jidáše) jako počátek vznikající církve.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– **nepoznaný Ježíš** – nejde o to, že Ježíš po vzkříšení byl chvíli viditelný a chvíli neviditelný, na způsob nějaké science fiction. Učedníci jsou slepí ke Kristu, dokud nerozumí Písmu a dokud jsou v zajetí vlastního pohledu na velikonoční události. Prohlédnou, když jsou osloveni biblickým (starozákonním) kázáním a vysluhováním večere Páně. Ani tady nemají však Ježíše ve své moci (zrakem, kamerou...), Ježíš zmizí, ale oni v síle radosti ze setkání se vydávají na další cestu v naprosto jiném rozpoložení. Nesoustředte se příliš na Ježíšovu viditelnost či neviditelnost, spíše zdůrazněte proměnu rozpoložení učedníků.

– **jak jste nechápaví** – není ani nadávka, ani hodnocení intelektuální úrovně. Výtky je ostrá (prorocká) – ale

postihuje rozpoložení víry. Na této malodušnosti církve se podílejí jak vzdělanci, tak prostácci.

– soustředte děti na to, že Ježíš „zmizel“ až v určitou chvíli. Neodešel předčasně, ani nesetral přespříliš dlouho. „Nevybaloval se“ s učedníky v přátelském rozhovoru – odešel ve chvíli, kdy učedníci konečně prohlédli, s kým mají tu čest. Lukáš zdůrazněním nenadálého odchodu zřejmě nechťel vyvolat dojem tajemnosti nočního odchodu, ale zdůraznil nezachytitelnost Krista lidskou naukou, gestem nebo úkonem – je svrčované přítomný, není však dokazatelný – pouze se o něm dá svědčit – proto jdou zpět do Jeruzaléma a nestaví mu svatyni, aby tam uctívali emauzský zázrak.

3. METODICKÉ POKYNY K OBRÁZKU:

Úkol z obrázku opět vyžaduje znalost příběhu. Je ho tedy možné plnit až po vašem vyprávění, nebo předpokládá, že si děti budou úryvek z bible samy napřed číst. Pokud se nemýlím, měl by dětem vyjit jak v oprátce, tak ve svitku obrázků v podstatě stejný (ukřižovaný Kristus). To je dobré dětem zdůraznit. Je to podnět k rozhovoru o vzkříšení, které utrpení prostě nevyruší, ale potvrzuje jeho smysl. Můžete dále společně přemýšlet o tom, co se může jevit jako prohra i jako vítězství.

4. POMŮCKY:

– v biblickém atlase si přibližte místa a vzdálenosti, kde se pohyboval Ježíš s učedníky.

– obrázky poutníků a starověký způsob cestování.

– seznamte se s předměty, které užíváme ve sborech při večeri Páně; seznamte se s jejich historií, máte-li např. staré kalichy.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro **Teofila**:

Teofil by mohl přijít s otázkou, jestli ti, kdo Ježíše osobně potkali, nebyli

ve výhodě oproti nám, kteří jsme o něm „pouze“ slyšeli. Ne že by to bylo málo, ale přece jen... setkat se s Ježíšem tváří v tvář, to musel být teprve zážitek... Na to může evangelista Lukáš reagovat vyprávěním o cestě do Emaus, kde se dva učedníci také přece s Ježíšem potkali tváří v tvář, jenže stejně ho nepoznali. A nakonec ta Ježíšova fyzická přítomnost nebyla nejdůležitější. Důležité bylo, že jim otevíral Písma, tak aby oni nově zaslechli zvěst, která „zapálila“ jejich srdce. A tak jako oni, i my se s Ježíšem Kristem setkáváme v příbězích evangelia a také při jeho hostině.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

- a) osnova pro **mladší** školní věk:
- I. Motivace – Teofilova otázka
 - II. Dva smutní učedníci na cestě do Emaus
 - III. Rozhovor obou poutníků s nezná-

mým

- IV. Neznámý vysvětluje starozákonní proroctví
- V. Společné stolování
- VI. Poznání Ježíše – jeho zmizení
- VII. Návrat do Jeruzaléma (v nové radosti a síle) – setkání s učedníky

b) osnova pro **střední a starší** školní věk:

- I. Motivace – Teofilova otázka
- II. Bezradní učedníci jdou z Jeruzaléma do Emaus
- III. Nepoznaný Ježíš se připojuje a ptá se
- IV. Kleofášova odpověď
- V. Ježíš připomíná Zákon a Proroky
- VI. Zaujatí učedníci zvou Ježíše ke stolu
- VII. Ježíš sám se stává hostitelem – pak zmizí
- VIII. Noční radostná cesta zpět, setkání s učedníky

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE – TEOFILOVA OTÁZKA

T: Říkal jsi minule, Lukáši, že ani učedníci neuvěřili ženám, když jim vyprávěly, že Ježíš byl vzkříšen. A že žádné důkazy nepomohou. Učedníci uvěřili teprve, když se jim Ježíš po svém vzkříšení osobně ukázal. Jak vůbec můžeme věřit my? Copak se nám Ježíš ukazuje tak jako učedníkům? Setkat se s ním tváří v tvář – to by bylo něco! To by se to věřilo!

L: Teofilu, já si myslím, že Ježíš se nám stále ukazuje a setkává se s námi. A možná podobně jako s učedníky kdysi! Jenom my ho nepoznáváme (stejně jako oni), protože se špatně díváme! Poslouchej...

II. BEZRADNÍ UČEDNÍCI JDOU Z JERUZALÉMA DO EMAUS

Ten samý den, kdy ženy přišly s tou neuvěřitelnou zprávou o vzkříšení, se vydali dva z učedníků pryč z Jeruzaléma. Šli do vesnice Emaus, tři hodiny cesty. Asi už nevěděli, co by ještě měli v Jeruzalémě dělat. Ježíš přece umřel. Všechno pro ně skončilo. A tak jdou pryč.

Jsou smutní a celou cestu si o tom všem povídají. V hlavě se jim objevuje spousta otázek, na které si neumějí odpovědět. Jak to, že to všechno tak špatně skončilo? No, vždyť to ani nemohlo skončit jinak – když Ježíš odmítal dokonce i na svou

obranu pozvednout meč! Ne, to co Ježíš říkal, to bylo bláznovství – milovat nepřátele, modlit se za ty, kdo nás pronásledují; spoléhat se na Boha jako na Otce, který se o nás stará... To nemohlo jinak skončit. To se nehodí do našeho světa. Ale bylo by to krásné. Škoda.

III. NEPOZNANÝ JEŽÍŠ SE PŘIPOJUJE A PTÁ SE

Jak tak pomalu a smutně šli, připojil se k nim nějaký poutník. Šel s nimi. Teofile, já ti to řeknu hned: To sám Ježíš se k nim připojil a šel s nimi, když si tak smutně vyprávěli. Jenže oni ho nepoznali! Nevěděli, že to je on – i když ho dobře viděli, mnohokrát se mu dívali do očí, znali jeho hlas, dotýkali se ho. A přece ho teď nepoznali. Snad proto, že se Ježíš se po vzkříšení ukazuje jinak. Nedá se poznat podle vzhledu, podle toho, jak vypadá. Ale dá se poznat podle něčeho jiného. Poslouchej dál.

Ten poutník (a my víme, že to byl Ježíš) s učedníky šel, poslouchal je – a pak se jich zeptal: O čem to spolu mluvíte? Jako by to Ježíš nevěděl! Ale možná chtěl, aby to všechno učedníci řekli přímo jemu. V tom se Ježíš nezměnil ani po vzkříšení – vždycky stál o to, aby mu lidé řekli, co je trápí. Naslouchal jim. Doprovázel je.

IV. KLEOFÁŠOVA ODPOVĚĎ

Jeden z těch učedníků, jmenoval se Kleofáš, to také ze sebe hned vysypal: „Ty jsi, člověče, snad jediný z Jeruzaléma, kdo o tom neví! Neslyšel jsi o Ježíšovi? Byl to moc vzácný a moudrý člověk. Mnoha lidem pomohl, moc pěkně mluvil. A dovedl se pohádat i z farizeji a zákoníky. Jeho slova někdy pěkně provokovala. Však to s ním špatně skončilo. Velekněží ho nechali ukřižovat. Už je to dneska třetí den, co se to stalo. A my jsme do něj vkládali takové naděje! Mysleli jsme si, že právě on je ten, kdo má přinést záchranu pro Izrael i pro všechny lidi. Jenže jsme se spletli. Všechno to skončilo – i když dnes některé ženy říkaly, že jeho hrob je prázdný a že Ježíš žije. Ale nikdo ho neviděl, takže co můžeš takovým ženám věřit. Asi jsou ještě smutnější než my...“ Kleofáš Ježíšovi řekl o všem svém smutku i pochybách.

V. JEŽÍŠ PŘIPOMÍNÁ ZÁKON A PROROKY

Ale poutník si jen povzdychl a říká: „Jak jste nechápaví! Copak je tak těžké věřit tomu všemu, o čem se píše v bibli? Copak si nevzpomínáte, jak proroci ukazovali, že Boží cesta k vítězství povede skrze utrpení, skrze slabost? A vy si myslíte, že když Ježíš trpěl a umřel, tak je všemu konec a že ani Pán Bůh už nic nezmuže?“

Copak mu tak málo důvěřujete?“ A hned jim začal připomínat všechna místa z bible, která ukazovala, že Ježíš je tím zachránce, právě proto, že trpěl, sloužil, pomáhal.

VI. UČEDNÍCI ZVOU JEŽÍŠE KE STOLU

Na oba učedníky to zapůsobilo. Najednou už jim nebylo smutno. Spíš začali žasnout. Poslouchali a příkyvovali – ano, ano – přesně tak to Ježíš říkal. To je zvláštní, když tě slyšíme, jako by se v nás něco probouzelo. Skoro jako bychom slyšeli mluvit Ježíše. A protože už se stmívalo, tak poutníka pozvali, aby s nimi zůstal přes noc. „Zůstaň s námi, pane, když se stmívá. Zůstaň s námi!“ Snad chtěli ještě slyšet, co jim řekne. Snad si vzpomněli, že přece i to je Ježíš učil – nabídnout poutníkům přístřeší, pozvat ty, kdo nemají, kde složit hlavu přes noc. Dát najíst hladovým. A poutník – Ježíš – se nechá pozvat.

VII. JEŽÍŠ SÁM SE STÁVÁ HOSTITELEM – PAK ZMIZÍ

Ti dva učedníci pozvali Ježíše ke stolu. Chtěli s ním povečeřet. Jenže právě tehdy se stala zvláštní věc – jako by se všechno obrátilo: Poutník vzal do ruky chléb, vzdal díky, lámal jej a rozdával učedníkům... (Připomíná ti to něco, Teofile? No ano, to je přece, jako když slavíme Večeři Páně!) Přesně tak. Z toho pozvaného poutníka se najednou stal hostitel. A právě když lámal chléb (jako Ježíš tu noc před svým ukřížováním), tak se učedníkům otevřely oči. Najednou pochopili, že to s nimi je Ježíš. Že skutečně byl vzkříšen. A že se na něj mohou spolehnout. Otevřely se jim oči, poznali Ježíše, uvěřili, že byl vzkříšen a že je s nimi – a v tu chvíli ten poutník zmizel jejich očím. Ale to vůbec nevadilo. Oči učedníků Ježíše neviděly, ale jejich víra ano.

Najednou už to nebyli ti smutní a bezradní učedníci. Jako o překot si začali říkat – jak jsme mohli být tak nechápaví? Vždyť přece už když k nám mluvil a vykládal bibli, tak jsme cítili, že to je ono.

VIII. NOČNÍ RADOSTNÁ CESTA ZPĚT, SETKÁNÍ S UČEDNÍKY

Hned, ještě v noci, vyrazili zpátky do Jeruzaléma. Nechtěli si to nechat pro sebe, ale spěchali to říct ostatním. (Jenže i ti už věděli, že se Ježíš setkal s Petrem). Všechno jim vyprávěli – jak šel s nimi, vykládal jim Písmo – a jak se jim dal poznat, když s nimi lámal chléb.

Teofile, i nám se Ježíš dává poznat, stejně jako učedníkům. Nevidíme ho očima – ale třeba právě, když slavíme Večeři Páně, tak

smíme vidět a zažít to, co zažili ti dva poutníci do Emaus. Že nás Ježíš doprovází. Že jeho smrtí a utrpením všechno neskončilo.

MODLITBA

Pane, prosíme, otevři nám oči, jako jsi je otevřel učedníkům tenkrát cestou do Emaus. Dej, ať naše víra tě vidí, i když naše oči ne. Děkujeme, že jsi nám daroval slavnost Večeře Páně, abychom se při ní mohli povzbuzovat tvou blízkostí, láskou a odpuštěním. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Jsme dnes také slepi k přítomnosti živého Krista? Jak pomáhá Písmo proti slepotě vůči Kristu? Jak pomáhá společenství věřících proti této slepotě?
- Míváme také pochybnosti, že je živý Kristus přítomný?
- Klade i nám Ježíš nějaké otázky? Kde na ně hledáme odpověď? Patří k víře otázky, nebo musí mít člověk všechno jasné?
- V kterých situacích se začala probouzet víra učedníků? Při setkáních se vzkříšeným Ježíšem? Jsme my proti nim o něco ochuzeni? Jak se potřeboval přesvědčit Tomáš?
- Čím se odlišují pojmy vědět a věřit?
- Byli jste ve vašem sboru přítomni vysluhování večeře Páně? Připomnělo vám to spíš smutnou vzpomínku, nebo radostné, povzbuzující setkání?

VIII. Odpověď řeckým poutníkům (J. Keřkovský)	3
32. Vjezd do Jeruzaléma... (Pavel Prejda)	9
33. Podobenství o zlých vinařích (P. Janošík)	17
34. Jidášova úmluva a ... (Marie Medková)	24
35. Cesta do Getsemane... (Elen Plzáková)	30
36. Petrovo zapření (Elen Plzáková)	39
37. Ježíš před radou, pilátem... (Jiří Bureš)	43
SvD.Podobenství o těle a údech (Jiří Bureš)	50
38. Ukřížování a pohřeb (Eva Šormová)	59
39. Vzkříšení (Martin Fér)	66
40. Zjevení na cestě do Emauz (Martin Fér)	72

POZVÁNÍ NA CESTU

2005-2007

4. díl ze 4 dílů 1. ročníku dvouletého cyklu

Pomůcka pro učitele Nedělní školy a náboženství

Vydává poradní odbor pro práci s dětmi
při Synodní radě Českobratrské církve evangelické

Autor obálky Zdeněk Šorm, grafická úprava Marie Stolařová
Tiskne Sprint servis Praha